

OIKEUSTIEDE

JURISPRUDENTIA

L

2017

SUOMALAISEN LAKIMIESYHDISTYKSEN VUOSIKIRJA

Toimitusneuvosto

Pasi Pölönen, puheenjohtaja

Tuula Linna

Taina Pihlajarinne

Elina Pirjatanniemi

Toimittaja

Antti Kolehmainen

Suomalainen Lakimiesyhdistys

Kasarmikatu 23 17

00130 Helsinki

www.lakimiesyhdistys.fi

© kirjoittajat ja Suomalainen Lakimiesyhdistys 2017

ISSN-L 0355-8215

ISSN 0355-8215

ISBN 978-951-855-373-4

Taitto Taittopalvelu Yliveto Oy

Oy Nord Print Ab, Helsinki 2017

Juho Rankinen

**TÖRKEÄ TUOTTAMUS OSANA
SUOMALAISTA
SYYKSILUETTAVUUDEN
JÄRJESTELMÄÄ –
LAINSÄÄDÄNTÖHISTORIALLINEN
TUTKIMUS**

Sisällys

1	JOHDANTO	431
1.1	Tutkimuksen lähtökohdista	431
1.2	Törkeä tuottamus osana syyksiluettavuuden järjestelmää	432
1.3	Törkeä tuottamus Suomen rikoslaisissa	435
1.3.1	Taulukon laadinnassa noudatetut periaatteet	435
1.3.2	Havaintoja taulukon pohjalta	437
1.4	Tutkimuskysymykset	438
2	METODI	440
2.1	Tutkimusmenetelmän esittely	440
2.2	Tutkimusmenetelmän rajoitukset	443
3	TÖRKEÄN TUOTTAMUKSEN SÄÄNTELYHISTORIA	446
3.1	Yleisesitys sääntelyhistoriasta	446
3.1.1	Törkeän tuottamuksen rooli 1900- ja 2000-lukujen rikosoikeudellisessa sääntelyssä	446
3.1.2	Kehityksen suuri linja	452
3.2	Lakien esitöiden törkeää tuottamusta koskevat kannanotot	453
3.2.1	Perusteet törkeän tuottamuksen käytölle	454
3.2.3	Eduskunnan lakivaliokunta törkeän tuottamuksen hyödyntäjänä	458
3.3	Johtopäätöksiä	459
4	TÖRKEÄ TUOTTAMUS RIKOSLAIN KOKONAISUUS- UUDISTUSHANKKEESSA SEKÄ OIKEUS- KIRJALLISUUDESSA	460
4.1	Rikoslain kokonaisuudistushanke	460
4.1.1	Allan Serlachiuksen ehdotus uudeksi rikoslainsi 1920–1922	461
4.1.2	Rikosoikeuskomitea 1972–1976	462
4.1.3	Rikoslakiprojekti 1978–1999	465
4.2	Oikeuskirjallisuus	467
4.2.1	Törkeä tuottamus kotimaisessa oikeustieteessä	467
4.2.2	Oppikirjat	467
4.2.2	Monografiat	469

4.2.3 Muuta kirjallisuutta	471
4.3 Johtopäätökset	472
5 YHTEENVETO	473
5.1 Yleinen kehityskulku ja muutoksen syyt.....	473
5.2 Jatkopohdintaa	477
5.2.1 Erinäisiä huomioita	477
5.2.2 Rikokset ja rikkomukset.....	479
LÄHTEET.....	483
OIKEUSTAPAUKSET.....	489
GROSS NEGLIGENCE AS A PART OF THE FINNISH SYSTEM OF CULPABILITY – A STUDY OF LEGISLATIVE HISTORY	510

Törkeä tuottamus osana suomalaista syyksiluettavuuden järjestelmää – lainsäädäntöhistoriallinen tutkimus

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen lähtökohdista

Tässä tutkimuksessa käsitellään suomalaisessa rikoslainsäädännössä 1900- ja 2000-luvuille ajoittuvaa kehityskulkua, jonka seurauksena törkeä tuottamus on vakiinnuttanut asemansa yhtenä tavanomaisista rikostunnusmerkistöjen syyksiluettavuusedellytyksistä. Tutkimus alkaa suomalaisen syyksiluettavuusjärjestelmän nykytilan kuvauksella, minkä jälkeen siirrytään tarkastelemaan törkeän tuottamuksen omaksumiseen liittyvää kehityskulkua. Tarkoituksena on selvittää, miten törkeä tuottamus on noussut olennaiseksi osaksi rikosoikeudellista syyksiluettavuuttamme. Kehityskulku pyritään kytkemään osaksi laajempaa modernin rikosoikeuden syntyprosessia. Tältä pohjalta pyritään lisäksi hahmottelemaan tiettyjä tulevaisuuteen katsovia suuntaviivoja.

Tutkimus perustuu kotimaisen lainsäädäntömateriaalin analyysiin, jota täydennetään oikeuskirjallisuudesta peräisin olevalla lähdeaineistolla. Kotimaisten lähteiden lisäksi argumentaatiota tuetaan ulkomaisella aineistolla, joka pääosin on peräisin muista pohjoismaista.

Tutkimuksen perusteella törkeä tuottamus on noussut ensisijassa erikoisrikosoikeudellisen ja *ad hoc* -tyyppisen sääntelyn kautta olennaiseksi osaksi rikosoikeudellista syyksiluettavuusjärjestelmää ilman, että asiaa

* Juho Rankinen, OTM, väitöskirjatutkija, Helsingin yliopisto

** Teksti on syntynyt tohtoriopintojen yhteydessä Helsingin yliopistossa. Kiitän dekaani Kimmo Nuotiota, professori Dan Frändeä sekä apulaisprofessori Sakari Melanderia arvokkaista kommentista ja kannustuksesta. Lisäksi kiitän referee-lukijoita niin ikään arvokkaasta palautteesta.

olisi missään vaiheessa syvällisemmin pohdittu yksittäisiä rikostunnusmerkistöjä laajemmalla tasolla. Kehityskulku kuvaa tuottamuvastuun, ja yleisemminkin syyllisyyskysymysten, olennaista roolia modernissa rikosoikeudessa sekä pienen oikeuskulttuurin rajallisia resursseja lainsäädäntötyössä. Tutkimuksessa esitetyt havainnot ja näkökohdat ohjaavat pohtimaan laajemmin rikosoikeudellisen järjestelmän porrastusta ja erityisesti varsinaisten rikosten sekä teknistyyppisten rikkomusten välisen erotelun tarpeellisuutta.

1.2 Törkeä tuottamus osana syyksiluettavuuden järjestelmää

Suomalainen syyksiluettavuuden järjestelmä perustuu mannermaiseen tapaan kaksijakoiselle tahallisuuden ja tuottamuksen, *doluksen* ja *culpan*, erottelun varaan nojaavalle ajattelumallille. Rikoslain (39/1889, jatkossa RL¹) 3:5:n mukaan rangaistusvastuun edellytyksenä on ensisijaisesti tahallisuus ja asiasta nimenomaisesti mainittaessa myös tuottamus eli huolimattomuus.² Kyse on syyksiluettavuuden muodoista, jotka voidaan jakaa vielä hienojakoisemmin moitittavuutensa perusteella toisiinsa astesuhteessa oleviin lajeihin: tarkoitus-, varmuus- ja ehdollinen tahallisuus sekä törkeä ja tavallinen tuottamus.³ Lisäksi aika ajoin puhutaan myös ”vähäisestä” tai ”lievästä” tuottamuksesta.⁴ Lainsäätäjät⁵ hyödyntää kyseisiä syyksiluetta-

¹ Merkinnällä RL viitataan rikoslakiin sellaisena kuin se on ollut voimassa 1.1.2017.

² Kyseisen säännöksen 3 momentin perusteella tahallisuuden etusija ei päde ennen 1.1.2004 säädettyihin rikoslain ulkopuolisiin rangaistussäännöksiin, joissa rangaistumaksimi on enintään 6 kuukautta vankeutta.

³ Syyksiluettavuuden voidaan ajatella esiintyvän *muodoissa*, moitittavuuden puolestaan *asteissa* (Blomsma 2012 s. 59). Esim. Jaakko Forsman puhuu tältä osin rikoksen subjektiivisen puolen *kvaliteetista* ja *kvantiteetista* (Forsman 1884 s. 20–24). Kyseiset syyksiluettavuuden muodot asetetaan vakiintuneesti moitittavuudeltaan juuri edellä esitettyyn järjestykseen (tahallisuuden lajien osalta ks. HE 44/2002 vp s. 74 ja 189).

⁴ Esim. HE 44/2002 vp jakaa tuottamuksen määrällisesti törkeään tuottamukseen, tuottamukseen ja lievään tuottamukseen. Lievän tuottamuksen osalta todetaan usein esitetyn vaatimuksia sen rajaamiseksi rangaistusvastuun ulkopuolelle. Kyseisessä rikoslain yleistä osaa koskevassa esityksessä päädyttiin kuitenkin säilyttämään myös lievän tuottamuksen rangaistavuus (s. 91). Lievästä tuottamuksesta ks. myös Nuutila 1996 s. 608–612. Erikoisrikosoikeuden puolella nimenomaan lievä tuottamus näytettäisiin muutamassa tapauksessa rajatun rangaistusvastuun ulkopuolelle. Yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin annetun lain (32/1991) 36 § asettaa syyksiluettavuuden osalta rangaistavuuden alarajan ”muusta kuin vähäisestä huolimattomuudesta” tapahtuneeseen toimintaan. Hyödyllisyysmallioikeudesta annetun lain (800/1991) 40.1 § viittaa puolestaan ”tuottamukseen, joka ei ole vähäinen”.

⁵ Lainsäätäjä-käsitteellä viitataan tavanomaisesti eduskuntaan lakia säätävänä elimenä. Lainsäädäntöprosessi taas käsittää varsinaisen eduskunnassa tapahtuvan lain säätämisen

vuuden muotoja tai lajeja monipuolisesti erilaisissa rikostunnusmerkistöissä. Hyvin moni rangaistussäännös alkaa virkkeellä, jossa rikosvastuu rajataan tahalliseen, törkeän huolimattomaan tai huolimattomaan tekemiseen. Niin sanottujen korotettujen tahallisuusvaatimusten avulla syyksiluettavuusedellytys voidaan tarvittaessa rajata vielä tarkemmin tunnusmerkistötekijäkohtaisesti tarkoitus- tai varmuustahallisuuden piiriin.⁶

Rikoslain yleisen osan rikosoikeudellisen vastuun edellytyksiä käsittelevän 3 luvun valossa syyksiluettavuuden eräänlaisia päälajeja ovat Suomesa tahallisuus, törkeä tuottamus sekä tavallinen tuottamus, joille rikoslain yleinen osa antaa myös nimenomaiset legaalimääritelmät. Juuri kyseisiä syyksiluettavuuden muotoja käytetään koko rikostunnusmerkistön kattavina ilmauksina rikosvastuun edellyttämästä syyksiluettavuudesta.⁷ Esimerkiksi korotetuissa tahallisuusvaatimuksissa on sen sijaan edellä mainituin tavoin kyse suppeammin yksittäisistä tunnusmerkistötekijöistä.

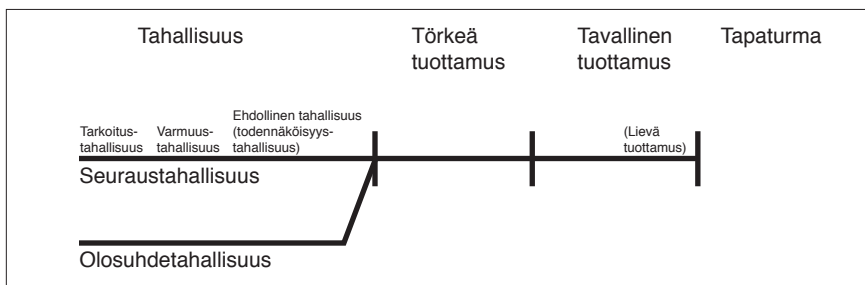
Edellä lausutun perusteella suomalainen syyksiluettavuuden järjestelmä voidaan esittää kuvaajana, jossa syyksiluettavuuden eri lajit on järjestetty moitittavuutensa perusteella yhtenäiseksi skaalaksi siten, että (tarkoitus) tahallisuus muodostaa moitittavimman ja (lievä) tuottamus vähiten moitittavan ääripään. Tapaturma jää RL 3:7.3:n perusteella rangaistusvastuun ja myös syyksiluettavuuden ulkopuolelle. Tahallisuuden osalta on erotettu seuraus- ja olosuhdetahallisuus, joista jälkimmäisen kohdalla viitataan yleensä vain kognitiiviseen tietämiseen liittyviin varmuus- ja todennäköisyystahallisuuteen. Tuottamuksen osalta vastaavaa jakoa seuraus- ja olosuhdetunnusmerkkeihin ei ole tapana tehdä. Käytän kuvaajasta jatkossa nimitystä ”syyksiluettavuuden kenttä”.⁸

lisäksi mm. eri ministeriöissä tapahtuvan lainvalmistelun, mahdollisen työryhmä- tai komiteakäsittelyn asiantuntijakuulemisineen sekä esitysluonnoksen lausuntokierroksen ja siitä saatavan palautteen. (*Melander* 2008 s. 54, alaviite 188.)

⁶ Esim. väärän henkilötiedon antaminen (RL 16:5) edellyttää erehdyttämistarkoitusta, laittoman saaliin kätkeminen (RL 48a:4) puolestaan *tietoa* saaliin alkuperään liittyvästä metsästys- tai kalastusrikoksesta. Ensimmäisessä on kyse volitiivisesta, jälkimmäisessä kognitiivisesta korotetusta tahallisuusvaatimuksesta. Kysymys siitä, tulisiko korotetut tahallisuusvaatimukset rinnastaa tarkoitus- ja varmuustahallisuuteen, on jossain määrin epäselvä (ks. esim. *Tapani – Tolvanen* 2015 s. 204–205, *Tapani* 2004 s. 225 sekä *Matikkala* 1991 s. 962, joka puhuu nimenomaisesti ”tarkoitukseen tai varmuuteen (tietoon)” liittyvistä ilmaisuista). Taulukosta 1 käy ilmi ehkä yllättäväinkin runsas korotettujen tahallisuusvaatimusten käyttö rikoslain tunnusmerkistöissä.

⁷ Ks. Lainkirjoittajan opas (Oikeusministeriö 2013) s. 246–247, jossa syyksiluettavuusedellytyksen osalta erotetaan juuri tahallisuus, törkeä huolimattomuus sekä huolimattomuus.

⁸ Vastaavanlaisia kuvaajia ovat esittäneet ainakin Ari-Matti Nuutila (*Nuutila* 1996 s. 593), Terttu Utriainen (*Utriainen* 1980 s. 193–194) sekä Juha Vikatmaa (*Vikatmaa* 1970 s. 36).

Kuvio 1. Suomalainen syyksiluettavuuden kenttä.

Olennaista kyseisessä syyksiluettavuuden kentässä ovat nimenomaan syyksiluettavuuden eri lajien väliset rajapinnat, jotka kulloisenkin rikostunnusmerkistön mukaisesti määrittävät rikosvastuun alarajaa syyksiluettavuuden osalta. Erityisen merkittäviä vedenjakajia ovat syyksiluettavuuden päälajien väliset rajapinnat, jotka on kuvaajassa korostettu pystyviivoin.

Tutkimuksen aiheena oleva törkeä tuottamus muodostaa syyksiluettavuuden kentän eräänlaisen ”keskialueen” tahallisuuden ja tavallisen tuottamuksen välimaastossa. Aineellisessa rikoslainsäädännössä törkeä tuottamus rinnastetaan rangaistavuuden osalta käytännössä tilanteesta riippuen joko tahallisuuteen tai tavalliseen tuottamukseen.⁹ Törkeän tuottamuksen erottaminen kokonaan omaan rikostunnusmerkistönsä on selvästi harvinaisempaa.¹⁰ Lainsäätäjän näkökulmasta törkeän tuottamuksen käsite mahdollistaa pelkästään tahallisuuteen ja tuottamukseen perustuvaa järjestelmää huomattavasti joustavamman rangaistussäätelyn.

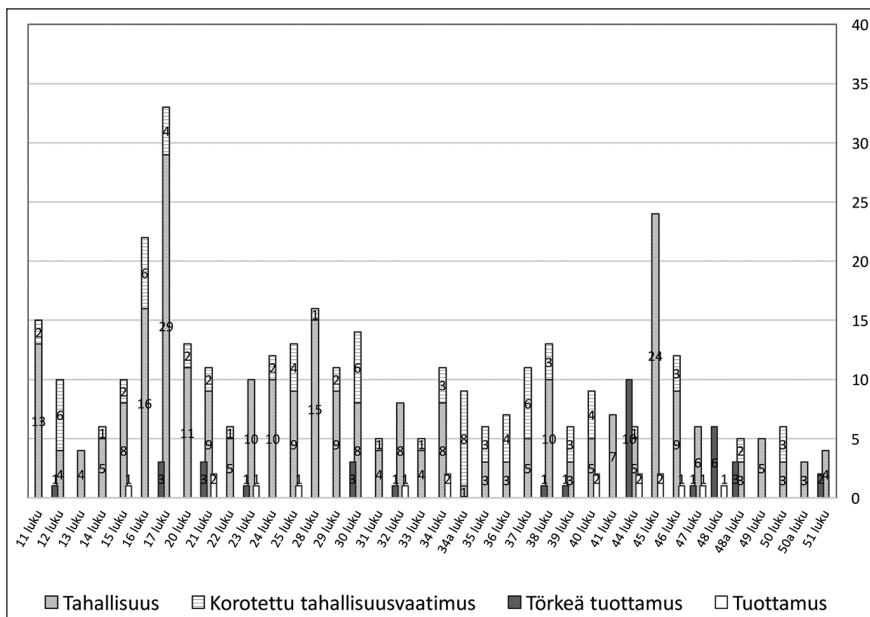
⁹ Esim. tahallisuutta tai törkeää huolimattomuutta edellyttävässä räjähdერიkoksessa (RL 44:11) törkeä tuottamus on rangaistavuuden osalta rinnastettu tahallisuuteen. Esim. perätöntä lausumaa koskeva sääntely on puolestaan rakennettu niin, että tahallisuus ja tuottamus on erotettu omiin tunnusmerkistöihinsä (RL 15:1-3 ja 15:4), jolloin törkeä tuottamus rinnastetaan tavalliseen tuottamukseen.

¹⁰ Esimerkkeinä voidaan mainita törkeä kuolemantuottamus (RL 21:9), törkeä vammaantuottamus (RL 21:11), tuottamuksellinen kirjanpitorikos (RL 30:10) sekä tuottamuksellinen rahanpesu (RL 32:9).

1.3 Törkeä tuottamus Suomen rikoslaissa

Seuraava taulukko kuvaa rikoslain kriminalisointien lukumääräistä jakautumista syyksiluettavuusvaatimustensa osalta kunkin rikoslain luvun kohdalla. Kyse on eräänlaisesta rikoslain syyksiluettavuusanalyysistä, jonka avulla pyritään hahmottamaan erilaisten syyksiluettavuuden muotojen merkitystä rikoslain eri luvuissa.

Taulukko 1. Kriminalisointien jakautuminen syyksiluettavuusvaatimuksen mukaan rikoslain luvuissa.¹¹

1.3.1 Taulukon laadinnassa noudatetut periaatteet

Kriminalisoinnit on taulukossa jaettu sen syyksiluettavuuden muodon perusteella, joka vähintään täyttää tunnusmerkistön. Esimerkiksi henkeen ja terveyteen kohdistuvia rikoksia koskeva 21 luku sisältää yhteensä 16 eri kriminalisointia, joista yksitoista edellyttää syyksiluettavuuden osalta tahallisuutta, kolmeen riittää puolestaan vähintäänkin törkeä tuottamus ja

¹¹ Taulukko on laadittu rikoslain pohjalta sellaisena kuin se on ollut voimassa 1.1.2017.

kahteen tavallinen tuottamus. Lisäksi kahteen tahallisuutta edellyttävään tunnusmerkistöön liittyy vielä niin sanottu korotettu tahallisuusvaatimus¹².

Taulukossa on lueteltu rikoslain kriminalisoinnit rikosnimikkeittäin¹³. Rikosnimikkeet eivät joka kohdassa seuraa täsmällisesti rikoslain erityisen osan pykäläjaottelua. Esimerkiksi RL 40:5:n 1 momentissa säädetään *virkasalaisuuden rikkomisesta* ja 2 momentissa *tuottamuksellisesta virkasalaisuuden rikkomisesta*. Taulukon kannalta kyse on kahdesta erillisestä rikosnimikkeestä. Terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia koskevaan RL 34a:1:ään ei puolestaan sisälly yhtäkään taulukon kannalta relevanttia rikosnimikettä, vaan kyse on useisiin eri rikosnimikkeisiin liittyvästä terroristiseen tarkoitukseen sidotusta ankaroittamisperusteesta. Törkeät ja lievät tekemuodot on taulukossa huomioitu omina rikosnimikkeinään.

Kriminalisoinnit, tai rikosnimikkeet, on taulukossa sijoitettu sen syyksi-luettavuuden muodon alaisuuteen, joka kattaa koko tunnusmerkistön. Esimerkiksi *salakuljetus* (RL 46:4) katsotaan taulukossa tahallisena rangaistavaksi, vaikka eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta annetun lain (1192/1996) rikkomiseen liittyvän 2 momentin osalta myös törkeä huolimattomuus riittää rangaistavuuden perusteeksi. Velallisrikkomus (RL 39:5) muodostaa puolestaan privilegioidun lievemmän tekemuodon sekä *velallisen petokselle* (RL 39:2) että *velallisen vilpillisyydelle* (RL 39:4). Näistä ensimmäinen edellyttää tahallisuutta, mutta jälkimmäiseen riittää törkeä huolimattomuus. Myös tässä tilanteessa velallisrikkomus on taulukossa huomioitu nimenomaan tahallisuutta edellyttävänä rikoksena. Kyseisen valinnan seurauksena yhteensä kuusi osittain törkeää tuottamusta hyödynnettävää rikosnimikettä ilmenee taulukosta vain tahallisina rangaistavina.¹⁴ Rikoslaki tuntee lisäksi kaksi kriminalisointia, joissa törkeä tuottamus liittyy ainoastaan yhteen useista kvalifointiperusteista.¹⁵ Myös nämä kriminalisoinnit on taulukossa luokiteltu tahallisuutta edellyttäviksi.

¹² Törkeän henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen valmistelu (RL 21:6a) edellyttää saman luvun 1–3 tai 6 §:ssä tarkoitetun rikoksen *tekotarkoitusta* (volitiivinen korotettu tahallisuusvaatimus) ja pelastustoimen laiminlyönti (RL 21:15) puolestaan *tietoisuutta* toista kohtaavasta vaarasta (kognitiivinen korotettu tahallisuusvaatimus).

¹³ Rikoslain erityisen osan säännöksissä rikosnimikkeet on kursivoitu. Lisäksi ne ilmenevät säännösten otsikoista. Kursivointia noudatetaan pääsääntöisesti myös rikoslain ulkopuolisissa kriminalisoinneissa. Nykyisen lainkirjoitustekniikan lähtökohtana on, että jokaiselle rangaistavaksi säädetylle toelle on annettava oma rikosnimike (Oikeusministeriö 2013 s. 248 ja *Frände* 2012 s. 536).

¹⁴ Kyseiset kriminalisoinnit ovat *rahanpesurikkomus* (RL 32:10), *velallisrikkomus*, *salakuljetus* ja *lievä salakuljetus* (RL 46:5), *metsärikos* (RL 48a:3) sekä *Etelämanneralueen mineraaliesiintymään kajoaminen* (RL 48a:3a).

¹⁵ *Törkeässä laittoman maahantulon järjestämisessä* (RL 17:8a) ja *törkeässä ihmiskaupassa* (RL 25:3a) yhtenä kvalifointiperusteena on vaikean ruumiinvamman, vakavan sairauden

Kyseisenlaisen taulukon laatiminen edellyttää jossain määrin tulkintaa. Pääsääntöisesti taulukon muodostaminen on kuitenkin nimenomaan Suomen rikoslain pohjalta verraten yksinkertaista. Syynä tähän on syyksiluettavuuden päälajien varsin johdonmukainen ja täsmällinen käyttö nykyisin lainkirjoittajan oppaaseen kirjattujen ohjeiden mukaisesti. Käytännössä jokaisen rikostunnusmerkistön kohdalla selviää helposti, mitä syyksiluettavuuden päämuodoista tunnusmerkistön täytyminen edellyttää. Lisäksi syyksiluettavuuteen liittyvä terminologia on tältä osin johdonmukaista ja täsmällistä.¹⁶ Tulkinnallisia ongelmia aiheuttavat lähinnä syyksiluettavuuden päämuotoja hienosäätävät korotetut tahallisuusvaatimukset¹⁷ sekä *tuottamukselliseen kätkemisrikokseen* (RL 32:4) ja *seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttöön* (RL 20:8) liittyvät poikkeukselliset lainkirjoitustekniikat¹⁸.

1.3.2 Havaintoja taulukon pohjalta

Taulukon perusteella yhteensä 36 rikoslain kriminalisointia sitoo rangaistavuuden alarajan törkeään tuottamukseen. Kun tähän lisätään muut 8¹⁹ kriminalisointia, joissa törkeä tuottamus esiintyy, huomataan, että yli 10 % kaikista rikoslain 427 rikostunnusmerkistöstä hyödyntää tavalla tai toisella

tai hengenvaarallisen tilan taikka näihin rinnastettavan erityisen tuntevan kärsimyksen tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta tapahtuva aiheuttaminen.

¹⁶ Mikäli teko ei ole rangaistava vain tahallisenä, ilmoitetaan tämä selvästi törkeää huolimattomuutta tai pelkästään huolimattomuutta edellyttävällä lausumalla (Oikeusministeriö 2013 s. 246–247).

¹⁷ Myös korotettujen tahallisuusvaatimusten osalta taulukossa on huomioitu vain koko rikostunnusmerkistön kattavat ja nimenomaisesti mainitut rangaistusvastuun edellytykset. Näin ollen esim. useisiin kvalifioituihin tekemuotoihin liittyvä ”huomattavan taloudellisen hyödyn tavoittelu” ei johda vain yhtenä monista vaihtoehtoisista kvalifiointiperusteista rikosnimikkeen luokitteluun taulukossa korotetun tahallisuusvaatimuksen sisältäväksi. Tunnusmerkistön sanamuodon tiukan seuraamisen johdosta myöskään esim. *kunnianloukkausta* (RL 24:9) ei ole huomioitu korotettua tahallisuusvaatimusta edellyttävänä, vaikka korkein oikeus katsoikin ratkaisussaan KKO 2007:56 (kohta 3) kyseisen tunnusmerkistön edellyttävän erityistä loukkaustarkoitusta. Esim. Dan Frände ja Markus Wahlberg katsovat tosin myös varmuus- ja todennäköisyystahallisuuden riittävän tältä osin tunnusmerkistön täyttymiseen (*Keskeiset rikokset* 2014 s. 424–425).

¹⁸ Kyseisissä rangaistussäännöksissä tekijän tietoisuuden omaisuuden laadusta tai henkilön asemasta kytketään ”syytä epäillä” -muotoilu. Jussi Tapani on käsitellyt kyseisen muotoilun ongelmallisuutta RL 20:8:n kohdalla väläyttäen mm. mahdollisuutta, että muotoilu tulisi ymmärtää vain tahallisuusvaatimukseen tehtynä helpotuksena (*Tapani* 2015 s. 694). Edellisessä taulukossa *seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttö* on huomioitu tahallisenä rikoksena, koska edellä mainittu tuottamukseen viittaava muotoilu liittyy vain kyseisen pykälän 3 momenttiin. *Tuottamuksellinen kätkemisrikos* on sen sijaan huomioitu tuottamuksellisenä rikoksena.

¹⁹ Ks. alaviitteet 14 ja 15.

törkeän tuottamuksen käsitettä. Kyse on kaiken kaikkiaan ehkä yllättävänkin suuresta osuudesta.

Taulukosta voidaan havaita törkeää tuottamusta hyödyntävien kriminalisointien keskittyminen varsin voimakkaasti tietyille rikosoikeuden erityisaloille, erityisesti ympäristörikosoikeuteen sekä terveyttä ja turvallisuutta koskeviin rangaistussäännöksiin. Törkeän tuottamuksen rooli näyttäisikin korostuvan kyseisen kaltaisilla ”moderneilla” rikosoikeuden aloilla, vaikkakin myös tietyt perinteisemmät kriminalisoinnit hyödyntävät käsitettä. Suurta osaa törkeää tuottamusta hyödyntävistä tunnusmerkistöistä voidaan ylipäänsä pitää varsin ”eksoottisina” ja vähämerkityksellisinä.²⁰ Mukaan mahtuu kuitenkin myös hyvinkin olennaisia kriminalisointeja.²¹

Erittäin mielenkiintoista on se, että vielä vuonna 1987 rikoslaki sisälsi ainoastaan kaksi törkeää tuottamusta hyödyntävää rikostunnusmerkistöä.²² Toisin sanottuna törkeän tuottamuksen rooli näyttäisi ainakin rikoslain tasolla tarkastellen kasvaneen hyvin voimakkaasti viimeisten kolmen vuosikymmenen aikana, mitä voitaneen rikosoikeudessa pitää kaiken kaikkiaan varsin lyhyenä ajanjaksona. Alkuperäinen vuonna 1889 voimaantullut rikoslakimme ei maininnut törkeää tuottamusta lainkaan.

1.4 Tutkimuskysymykset

Törkeää tuottamusta hyödyntävien kriminalisointien määrä on edellä todettu rikoslain tasolla ehkä yllättävänkin suureksi. Kyse on ilmiöstä, joka suomalaisessa rikosoikeudessa on sinällään ainakin jossain määrin tunnistettu²³, mutta jota ei juuri sen kummemmin ole pohdittu. Nyt kyseessä olevan tutkimuksen tutkimuskysymykset voidaan kiteyttää seuraavasti:

²⁰ Esim. valmismatkaliikerikkomusta (RL 30:3a.1), geeniteknikaarikosta (RL 44:9) tai laitonta Etelämanneralueen mineraaliesiintymään kajoamista (RL 48a:3a.1) ei voitane niiden käytännön tai teoreettisenkaan merkityksen puolesta pitää kovin olennaisina. Vrt. *von Eyben* 1993 s. 600–602, jossa todetaan Tanskan silloisessa rikoslaissa esiintyneen 13 törkeää tuottamusta (*grov uagtsomhed*) hyödyntänyttä rikostunnusmerkistöä, joista yhtäkään ei pidetty erityisen merkityksellisenä.

²¹ Esim. törkeää kuoleman- ja vammantuottamusta (RL 21:9 ja 21:11), törkeää liikenneturvallisuuden vaarantamista (RL 23:2) tai ympäristön turmelemisrikoksia (RL 48:1–3) koskevat kriminalisoinnit.

²² Kyse oli silloisista 21 lukuun (491/1969) sisältyneistä kuolemantuottamusta (9 §) ja vaaran aiheuttamista (12 §) koskeneista säännöksistä.

²³ Rikoslain yleisen osan uudistusta koskevassa hallituksen esityksessä todetaan suomalaisen rikosoikeuden sisältävän useisiin muihin maihin verrattuna runsaasti törkeää tuottamusta hyödyntäviä rangaistussäännöksiä (HE 44/2002 vp s. 89). Ari-Matti Nuutila nosti asian esille jo vuoden 1996 väitöskirjassaan (*Nuutila 1996 s. 581*).

- 1) Miten törkeä tuottamus on noussut osaksi yli 10 % rikoslakimme tunnusmerkistöistä? Miten ja milloin tämä on tapahtunut?
- 2) Miksi näin on käynyt? Miten asiaa on perusteltu?

Törkeän tuottamuksen merkityksen kasvulle voidaan lähtökohtaisesti esittää ainakin kolme erilaista hypoteettista selitystä. Ensimmäisen mukaan törkeän tuottamuksen roolin kasvu rikoslain tasolla selittyy rikoslain kokonaisuudistukseen liittyvillä lakiteknisillä ratkaisuiilla, ensisijassa keskittämisperiaatteella²⁴. Ajatuksena on, ettei törkeän tuottamuksen merkitys tai sen käyttö ole rikosoikeutta kokonaisuutena katsoen sinällään kasvanut tai vähentynyt, vaan rikoslain törkeää tuottamusta hyödyntävien tunnusmerkistöjen määrän kasvu selittyy sillä, että törkeää tuottamusta jo aiemmin hyödyntäviä erikoisrikosoikeuden rangaistussäännöksiä on kokonaisuudistuksen yhteydessä vain yksinkertaisesti siirretty erikoislainsäädännöstä rikoslakiin.²⁵ Selitysmalli johtaa tietysti jatkokysymykseen siitä, miten törkeä tuottamus alun perin on tullut osaksi erikoisrikosoikeutta.

Toinen ja kolmas selitysmalli lähtevät kumpikin liikkeelle törkeän tuottamuksen merkityksen aidosta kasvusta viimeisten vuosikymmenten tai ainakin 1900-luvun aikana, mutta tarjoavat tälle erilaisen selityksen. Törkeän tuottamuksen roolin vahvistumisen voidaan olettaa ensinnäkin johtuvan viimeistään 1990-luvulla toden teolla aktualisoituneesta rikosoikeuden kansainvälistymis- ja eurooppalaistumiskehityksestä, jonka seurauksena suomalainen rikosoikeus olisi siis joutunut omaksumaan enemmän tai vähemmän ulkoperäisen mallin syyksiluettavuuden aiempaa hienoportaisemmasta jaottelusta. Toinen vaihtoehto on olettaa muutoksen tapahtuneen kotimaisista lähtökohdista käsin ja tarjota selitykseksi vaikkapa ajatusta riski yhteiskuntakehityksestä ja tähän liittyvästä muutoksesta oikeudellisessa sääntelyssä.

²⁴ Periaatteen mukaisesti rikoslain kokonaisuudistuksessa pyrittiin keskittämään kaikki vankeusuhkaiset kriminalisoinnit osaksi rikoslakia (ks. KM 1976:72 s. 333, *Grönqvist* 1982 s. 149–150, *Anttila – Törnudd* 1992 s. 19 sekä HE 94/1993 vp s. 13). Esim. lakivaliokunta on toistuvasti painottanut keskittämisperiaatteen noudattamista myöhemminkin (esim. LaVM 27/2006 vp s. 1–2) todeten kuitenkin, ettei kyse ole ehdottomasta periaatteesta (LaVM 6/1990 vp s. 4). Ks. myös *Melander* 2008 s. 111–113.

²⁵ ”Erikoisrikosoikeudella” tarkoitetaan tässä kirjoituksessa rikoslain ulkopuolisia rangaistussäännöksiä. Tältä osin saatetaan viitata myös ”erikois- tai erityislainsäädäntöön”. Samoin *Tolvanen* 1996 s. 3 ja *Ellilä* 1974 s. 49, jossa puhutaan myös ”spesiaalirikosoikeudesta”. Vastaava muodollinen erottelu on käytössä myös Ruotsissa, jossa käytetään termejä *allmän straffrätt* ja *specialstraffrätt*. Ks. *Zila* 1997 s. 10–12, jossa huomautetaan, ettei jaottelun taustalla ole mitään erityisiä oikeuspoliittisia tai ideologisia syitä vaan yksinkertaisesti tietty lainsäätämistraditio.

Edellä mainitut hypoteesit eivät ole toisiaan poissulkevia, vaan lähtökohtaisesti perustelluinta lienee olettaa, että todellisuus vastaisi jonkinäköistä kombinaatiota näistä kaikista. Seuraavaksi ryhdytään etsimään vastausta edellä määriteltyihin tutkimuskysymyksiin ja samalla testaamaan etukäteen hahmoteltuja hypoteeseja. Ennen tätä on vielä syytä esitellä tutkimuksessa hyödynnettävä metodi, joka lopulta määrittää saatujen tulosten laadun.

2 METODI

2.1 Tutkimusmenetelmän esittely

Nyt kyseessä oleva tutkimus perustuu eräänlaiseen nykyrikosoikeuden läpileikkaukseen, josta rikoslakia koskeva osuus on esitelty jo aiemmassa taulukossa (taulukko 1). Tutkimusta varten on käyty läpi jokainen niin rikoslakiin kuin erityislainsäädäntöönkin sisältyvä rangaistussäännös ja poimittu tästä joukosta kaikki törkeää tuottamusta tavalla tai toisella hyödyntävät rikostunnusmerkistöt. Rikoslain osalta syyksiluettavuutta koskeva tarkempi analyysi on ulotettu jokaiseen sen 426 rikostunnusmerkistöön, mikä on mahdollistanut edellä esitetyn taulukon laatimisen. Erikoisrikosoikeuden puolella tarkemman analyysin kohteena ovat olleet sen sijaan vain törkeää tuottamusta hyödyntävät kriminalisoinnit.²⁶ Tällaisia tutkimuksen kannalta relevantteja kriminalisointeja löytyy erikoisrikosoikeudesta yhteensä 94. Kun näihin lisätään aiemmin mainitut rikoslain 44 kriminalisointia, saadaan kotimaisten törkeää tuottamusta hyödyntävien rikostunnusmerkistöjen kokonaisuudeksi 138.²⁷

Törkeää tuottamusta hyödyntävien, tällä hetkellä voimassa olevien tunnusmerkistöjen kartoittamisen jälkeen on tutkimusta varten selvitetty niistä jokaisen sääntelyhistoriallinen tausta aina siihen pisteeseen, jolloin törkeän tuottamuksen käsite (tai sitä vastaava syyksiluettavuuden muoto²⁸) on

²⁶ Kyseiset kriminalisoinnit on etsitty sähköisestä säädöskokoelmasta hakusanoja ”sakk*”, ”päiväsakk*” sekä ”rikesakk*” hyödyntäen (sädöskokoelmaa on seurattu 1.1.2017 asti). Vastaavaa metodologiaa on käyttänyt mm. Kimmo Kiiski hallinnollista sanktiointia käsitelleessä väitöskirjatutkimuksessaan (*Kiiski* 2011 s. 89). Sakari Melander on puolestaan omassa väitöstutkimuksessaan käyttänyt hakusanaa ”sakkoo*” kartoittaessaan rikoslain ulkopuolisia kriminalisointeja. Melander huomauttaa, että lainsäädäntöön saattaa sisältyä muitakin muotoiluja, joten joitakin sakonuhkaisia kriminalisointeja on saattanut jäädä haun ulkopuolelle. (*Melander* 2008 s. 390)

²⁷ Kyseiset kriminalisoinnit on lueteltu tutkimuksen liitteenä olevassa taulukossa.

²⁸ Törkeän tuottamuksen tai törkeän huolimattomuuden lisäksi lainsäädännössä on aiem-

otettu osaksi tunnusmerkistöä. Kyse on toisin sanottuna erilaisten sääntelyketjujen jäljittämisestä, mikä on tapahtunut ensisijaisesti lainsäädännön esityömateriaalien varassa. Esimerkiksi törkeää huolimattomuutta edellyttävä tuottamuksellinen kirjanpitorikos (RL 30:10) on otettu rikoslakiin sen kokonaisuudistuksen I-vaiheessa vuonna 1990 (769/1990). Kyseisen säännöksen taustalla oli vuoden 1973 kirjanpitolain kirjanpitorikosta koskeva rangaistussäännös. Kyseinen alun perin vain tahallista tekemistä koskeva rangaistussäännös laajennettiin vuonna 1985 kattamaan myös törkeästä huolimattomuudesta tehdyt teot.²⁹ Toisin sanottuna törkeä tuottamus on tässä tapauksessa omaksuttu alun perin erikoislainsäädäntöön, mistä törkeää tuottamusta hyödyntävä rangaistussäännös on rikoslain kokonaisuudistuksen yhteydessä siirretty rikoslakiin ja erotettu samalla omaksi tunnusmerkistöksen.

Erilaisten rikostunnusmerkistöjen sääntelyhistoriallisten taustojen selvittäminen ei aina ole aivan yksinkertaista. Esimerkiksi ympäristör rikoksia koskevien vuodelta 1995 peräisin olevien rikoslain rangaistussäännösten esityöt³⁰ luettelevat yhteensä 39 erinäistä kriminalisointien taustalla ollutta lakia. Näistä laeista 9 sisälsi jo tuolloin törkeää tuottamusta hyödyntävän rangaistussäännöksen.³¹ Kyseisten rangaistussäännösten esitöiden perusteella vuoden 1982 ilmansuojelulain taustalla oli aiempi törkeää tuottamusta hyödyntänyt rangaistussäännös.³² Myös vuoden 1974 maa-alueilla tapahtuvien öljyvahinkojen torjumisesta annetun lain (378/1974), vuoden 1969 veneliikennelain (151/1969) sekä vuoden 1962 yksityisistä teistä annetun lain (358/1962) taustalla näyttäisi olleen vastaavasti aiempi törkeää

min käytetty myös termejä törkeä varomattomuus (esim. rikoslaki 21:9 ja 21:12), ilmeinen välinpitämättömyys (esim. moottoriajoneuvoliikenteestä annettu laki 9 §, 491/1937) ja piittaamattomuus (esim. tieliikennelaki 99 §, 267/1981). Esim. tieliikennelaisissa esiintynyt termi piittaamattomuus korvattiin vuonna 1999 termillä törkeä huolimattomuus ilman, että tarkoituksena olisi lain esitöiden mukaan tältä osin ollut muuttaa asiallisesti säännöksen sisältöä (HE 32/1997 vp s. 16).

²⁹ Laki kirjanpitolain 38 §:n muuttamisesta (904/1985) sekä HE 23/1985 vp s. 1. Tahalliset ja törkeästä huolimattomuudesta tehdyt teot erotettiin omiin tunnusmerkistöihinsä vasta säännöstä rikoslakiin siirrettäessä (HE 66/1988 vp s. 77 ja 91).

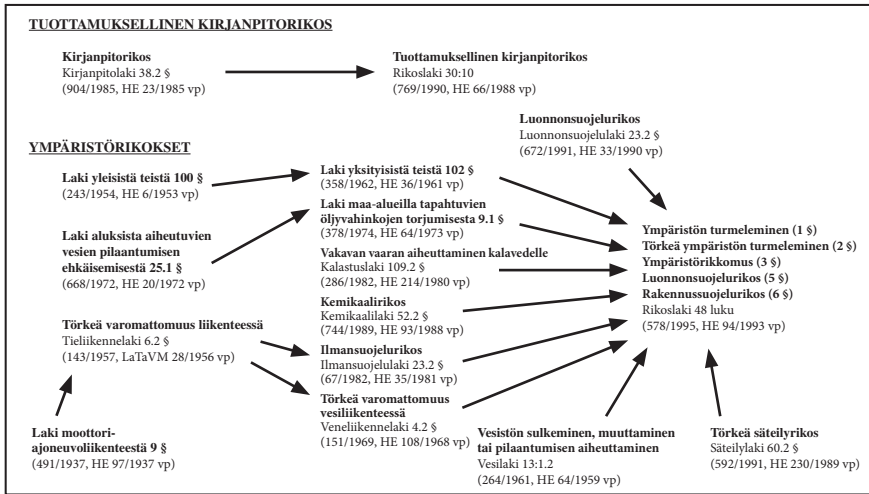
³⁰ HE 94/1993 vp s. 149. Kyse on rikoslain kokonaisuudistuksen II-vaiheesta (578/1995).

³¹ Kyseessä olivat silloiset ilmansuojelulaki 23.2 § (67/1982, ilmansuojelurikos), laki maa-alueilla tapahtuvien öljyvahinkojen torjumisesta 9.1 § (378/1974), vesilaki 13:1.2 (264/1961) (vesistön sulkeminen, muuttaminen tai pilaantumisen aiheuttaminen), kalastuslaki 109.2 § (286/1982, vakavan vaaran aiheuttaminen kalavedelle), luonnonsuojelulaki 23.2 § (672/1991, luonnonsuojelurikos), veneliikennelaki 4.2 § (151/1969, törkeä varomattomuus vesiliikenteessä), säteilylaki 60.2 § (592/1991, törkeä säteilyrikos), laki yksityisistä teistä 102 § (358/1962) sekä kemikaalilaki 52.2 § (744/1989, kemikaalirikos).

³² Ilmansuojelulain esitöissä viitataan vuoden 1957 tieliikennelain 6.2 §:ään (143/1957), HE 35/1981 vp s. 5.

tuottamusta hyödyntänyt rangaistussäännös, vaikkei tätä nimenomaisesti lakien esitöissä tuodakaan esille.³³ Säätelyketju jatkuu vielä siten, että ilmansuojelulain taustalla nimenomaisesti ollut vuoden 1957 tieliikennelain 6.2 § perustui mitä ilmeisimmin vuoden 1926 moottoriajoneuvoliikenteestä annetun lain vuonna 1937 muutettuun 9 §:ään.³⁴ Kyseisten rangaistussäännösten taustalta ei enää esitysmateriaalien perusteella ole löydettävissä vanhempia törkeää tuottamusta hyödyntäviä rikostunnusmerkistöjä.

Edellä mainittuja säätelyketjuja voidaan havainnollistaa seuraavalla kuvaajalla.

Kuvio 2. Törkeään tuottamukseen liittyviä säätelyketjuja.

³³ Maa-alueilla tapahtuvien öljyvahinkojen torjumisesta annetun lain 9.1 §:n taustalla lieinee tältä osin vaikuttanut vain kahta vuotta vanhempi aluksista aiheutuvien vesien pilaantumisen ehkäisemisestä annetun lain 25.1 § (668/1972), jossa tahallisuuden ohella kriminalisoitiin törkeän tuottamuksellinen tekemuoto. Veneliikennelain 4.2 §:n esikuvana lieinee tältä osin toiminut puolestaan tieliikenteen puolella vastaava vuoden 1957 tieliikennelain 6.2 §. Yksityisistä teistä annettu laki, 102 §:n rangaistussäännös mukaan lukien, on puolestaan perustunut pitkälti vuonna 1954 yleisistä teistä annettuun lakiin (243/1954), jonka 100 §:n 2 kohdassa kriminalisoitiin törkeän huolimaton tekemuoto. Jokaisen edellä mainitun lain esityöt ovat hyvin suppeat, eikä esim. rangaistussäännöksiä perustella niissä mitenkään (HE 64/1973 vp, HE 108/1968 vp ja HE 36/1961 vp).

³⁴ ”Törkeä huolimattomuus tai ilmeinen välinpitämättömyys” omaksuttiin vuoden 1957 tieliikennelain 6.2 §:ään vasta laki- ja talousvaliokunnan mietinnön seurauksena ilman, että asiaa olisi mietinnössä perusteltu (LaTaVM 28/1956 vp). Asiaa koskeva hallituksen esitys (HE 52/1956 vp) tai sitä edeltänyt tieliikennelainsäädännön uudistamista pohtineen komitean mietintö eivät hyödyntäneet törkeän tuottamuksen käsitettä. Ks. *Ellilä* 1958 s. 100–102, jonka mukaan oikeuskäytäntöä voitiin pitää törkeän tuottamuksen osalta juuri aiemman moottoriajoneuvoliikenteestä annetun lain 9 §:n perusteella jo ”jotensakin vakiintuneena”.

Tutkimusmenetelmä tuottaa 138 voimassa olevan rangaistussäännöksen sääntelyhistoriallista taustaa kuvaavien sääntelyketjujen verkoston, joka esityömateriaaleineen muodostaa hyvin laajan lähdeaineiston. Aineiston laajuus asettaa omat haasteensa nyt kyseessä olevalle kirjoitukselle. Kaikkien rangaistussäännösten läpi käymiseen ja esittelemiseen ei tässä esityksessä ole syytä ryhtyä. Tarkoituksena onkin rajoittautua keskeisten havaintojen ja kehityskulkujen esittelyyn. Kirjoituksen liitteenä olevasta taulukosta käy ilmi jokainen tutkimuksen kohteena ollut rangaistussäännös tutkimuksen teeman kannalta relevantteine esityömateriaaleineen. Tätä kautta lukijan on mahdollista halutessaan perehtyä aiheeseen myös tarkemmin.

Edellä kuvattu tutkimusmenetelmä rakentuu lainsäädännöllisen aineksen kvantitatiivisen ja kvalitatiivisen analyysin varaan. Tarkoituksena on rikostunnusmerkistöihin liittyvien määrällisten seikkojen lisäksi nostaa esiin myös laadullisia huomioita erityisesti tunnusmerkistöjen esitöihin liittyen.³⁵ Tältä osin tutkimus voitaneen sijoittaa Suomessa 2000-luvulla vahvistuneeseen legisprudentia-suuntaukseen, jolla viitataan tässä kohtaa ennen kaikkea kasvavaan kiinnostukseen lainsäädäntöä kohtaan. Huomion keskittäminen nimenomaan lainsäädäntöön ja lainsäädäntöprosessiin luo tutkimukseen tavanomaista oikeustiedettä vahvemman vallankäyttöön ja kompromisseihin liittyvän poliittisen vireen.³⁶

2.2 Tutkimusmenetelmän rajoitukset

Edellä esitelty tutkimusmenetelmä sisältää tiettyjä puutteita ja rajoituksia, jotka lukijan on olennaista pitää mielessään. Ensinnäkään nykyrikosoikeuden poikkileikkaukseen perustuva törkeää tuottamusta syyksiluettavuuden muotona hyödyntävien rangaistussäännösten verkosto ei välttämättä ole täysin kattava. Kyseisen verkoston ulkopuolelle, ja siis tutkimuksessa käytetyn metodin eräänlaiseen katvealueeseen, jäävät ne vuosien saatossa mahdollisesti voimassa olleet kriminalisoinnit, jotka nykyisin on jo kumot-

³⁵ Kyse ei siis ole yhtä tiukan kvantitatiivisesta tutkimusotteesta kuin vaikkapa Lasse Winterin ja Matti Wibergin hiljattain esittelemässä ”lainsäädäntövolyymin kvantitatiivisessa tekstitutkimuksessa” (*Winter – Wiberg* 2016).

³⁶ Legisprudentia-suuntausta voidaan pitää Suomessa kohtalaisen uutena tutkimussuuntauksena, jolle esim. Sakari Melander toteaa tyypilliseksi pyrkimyksen lainsäätäjän näkökulman omaksumiseen. (*Melander* 2008 s. 59–62 sekä 171) Jyrki Tala on arvioinut lainsäädännön saavan oikeustieteellisessä tutkimuksessa tulevaisuudessa perinteistä suuremman roolin (*Tala* 2007 s. 367). Lainsäädännön ja lainsäädäntöprosessin luonteesta oikeudellisten ja poliittisten käytäntöjen yhdistelmänä ks. esim. *Tuori* 2000 s. 149–154 ja 2002 s. 79–90.

tu ja joista ei ole jäänyt ”jälkeä” edellä mainittuun verkostoon kuuluvien rangaistussäännösten esitöihin.

Esimerkkitapauksena voidaan mainita nykyisiä eläinsuojelukriminalisointeja edeltänyt eläinrääkkäystä koskenut säännös. Jo alkuperäiseen vuoden 1889 rikoslakiin sisältynyt tahallisen eläinrääkkäyksen kriminalisoinut silloinen rikoslain 43:5 muutettiin 29.4.1914 kattamaan myös törkeän tuottamukselliset tekemuodot. Vuonna 1971 kyseinen säännös siirrettiin eläinsuojelulakiin. Muiden muutosten ohella säännöksestä poistettiin kokonaan nimenomainen syyksiluettavuusvaatimus. Syyksiluettavuusvaatimus palautettiin vasta vuoden 1996 eläinsuojelulakiin, jossa rangaistavuus niin eläinsuojelurikoksesta kuin -rikkomuksestakin edellytti enää tahallisuutta tai (tavallista) huolimattomuutta. Kyseisten lainmuutosten seurauksena ”jälki” törkeästä tuottamuksesta oli hävinnyt siinä vaiheessa, kun nykyisiä eläinsuojelurikoksia koskevat säännökset siirrettiin takaisin rikoslain puolelle rikoslain kokonaisuudistuksen III-vaiheen yhteydessä vuonna 1998 ja syyksiluettavuus rajattiin tahallisuuteen tai törkeään huolimattomuuteen.³⁷

Tutkimuksessa käytetty metodi ei toisin sanottuna kykene osoittamaan varmuudella kaikkia vuoden 1889 rikoslain säätämisen jälkeisiä rikoslakiin tai erikoislainsäädäntöön vuosien saatossa sisältyneitä törkeää tuottamusta hyödyntäneitä rangaistussäännöksiä. Käytössä olevan metodin osalta on lisäksi syytä muistaa sen osoittavan rangaistussäännökset, joissa lainsäätäjä nimenomaan on päätenyt törkeän tuottamuksen käsitteen hyödyntämiseen. Sen sijaan tilanteet, joissa törkeän tuottamuksen käyttöä on pelkästään pohdittu, jäävät tarkastelun ulkopuolelle.³⁸

Edellä mainittujen puutteiden korjaaminen edellyttäisi käytännössä koko Suomen lainsäädännön läpilukua (esitöineen) jokaisen vuoden osalta tai vähintäänkin muutaman vuoden välein. Kyseinen metodi hylättiin terveydelle vaarallisena jo tutkimuksen alkuvaiheessa. Uskon, että nyt käytössä oleva tutkimusmenetelmä tuottaa hyvin kattavan otoksen törkeää tuottamusta hyödyntäneistä rangaistussäännöksistä. Vähintäänkin sen voidaan olettaa sisältävän kaikki vähänkään merkityksellisemmät rangaistussäännökset.

³⁷ Armollinen asetus 16/1914 rikoslain 43 luvun 5 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi, eläinsuojelulaki (91/1971) 15 § (HE 47/1970 vp), eläinsuojelulaki (247/1996) 53 § ja 54 § (HE 36/1995 vp) sekä laki eläinsuojelulain muuttamisesta 594/1998 (HE 6/1997 vp).

³⁸ Esimerkkinä voidaan mainita seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttöä (RL 20:8) koskevan kriminalisoinnin varsin tuore uudistus, jonka osalta perustuslakivaliokunta ehdotti syyksiluettavuuden rajaamista nimenomaan törkeään tuottamukseen (PeVL 56/2014 vp). Eduskunta päätyi lopulta kuitenkin lakivaliokunnan kannattamaan ”syytä epäillä” -muotoiluun (LaVM 38/2014 vp).

Edes jossain määrin merkityksellisten kriminalisointien osalta metodin tavoittamattomissa olevia katvealueita on mahdollista tilkitä kotimaisen oikeuskirjallisuuden perusteella. Esimerkiksi *Brynolf Honkasalo* ja *Reino Ellilä* mainitsevat vuoden 1966 rikosoikeuden yleisten oppien oppikirjasaan juuri eläinräökkäystä koskeneen silloisen rikoslain 43:5:n sekä vuoden 1957 tieliikennelain 6.2 §:n esimerkkeinä niistä ”ani harvoista” tilanteista, joissa tuottamuksen rangaistavuudelle oli tuolloin Suomessa asetettu korotettu vaatimus.³⁹ Tässä kohtaa lienee syytä mainita, että kyseisen eläinräökkäystä koskeneen kriminalisoinnin lisäksi maantielain ja ratalain säännösten rikkomista koskeneet rangaistussäännökset ovat ainoat tällä tavoin vastaan tulleet kriminalisoinnit, joita edellä esitelty metodi ei tavoittanut.⁴⁰

Toinen tutkimuksessa käytetyn metodin rajoite liittyy lainsäädäntötekniikan ja rangaistavuuden alan erottamiseen. Etenkin vielä 1900-luvun alkupuolella oli varsin yleistä, ettei rangaistussäännöksiin välttämättä sisällytetty minkäänlaista mainintaa syyksiluettavuudesta. Rangaistavuudelta edellytetty syyksiluettavuus määräytyi tältä osin tunnusmerkistökohtaisesti ja viime kädessä siis oikeuskäytännössä. Tältä osin on täysin mahdollista, että tietyn rangaistussäännöksen soveltaminen on tuomioistuinkäytännössä sidottu törkeän tuottamuksen kaltaiseen korotettuun tuottamusvaatimukseen ilman, että asiasta olisi erillistä mainintaa itse rikostunnusmerkistössä. Kyseisiä tilanteita ei tutkimuksessa hyödynnetty metodi tavoita. Rangaistavuuden alan selvittäminen edellyttäisi jokaiseen erillistä syyksiluettavuusvaatimusta sisältämättömään rangaistussäännökseen liittyvän tuomioistuinkäytännön selvittämistä. Tältäkin osin työmäärä on niin ikään katsottu nyt kyseessä olevan tutkimuksen osalta tarkoituksettoman suureksi. Lukijan on toisin sanottuna syytä huomata, ettei tutkimuksessa hyödynnetty metodi anna suoranaista kuvaa rangaistavuuden alasta vaan ainoastaan törkeän tuottamuksen käsitteen hyödyntämisestä rikostunnusmerkistöjä kirjoitettaessa. Kyse on lainkirjoitustekniikasta, joka ilman muuta vaikuttaa myös rangaistavuuden alaan. Nämä kaksi on kuitenkin olennaista erottaa toisistaan.

Edellä mainitut rajoitteet mielessä siirrytään seuraavaksi tutkimusmenetelmän tuottaman aineiston analyysiin. Seuraavassa luvussa keskitytään esittelemään tärkeimmät lainsäädäntömateriaalin pohjalta tehdyt havainnot. Tämän jälkeen peilataan kyseisiä havaintoja rikoslain kokonaisuudis-

³⁹ *Honkasalo – Ellilä* 1966 s. 72. Samoin jo aiemmin *Ellilä* 1958 s. 99.

⁴⁰ Käytännössä hyvin harvoin sovelletut maantielain 100 § sekä ratalain 86 § kumottiin vuonna 2016 (566/2016) ja korvattiin hallinnollisilla pakkokeinoilla (HE 49/2016 vp s. 37 ja 57).

tusprojektiin liittyvään aineistoon sekä aihetta käsittelevään oikeuskirjallisuuteen. Tätä kautta pyritään valottamaan törkeän tuottamuksen lainsäädäntöhistoriallista taustaa siinä määrin, että viimeisessä kappaleessa voidaan vastata edellä esitettyihin tutkimuskysymyksiin.

3 TÖRKEÄN TUOTTAMUKSEN SÄÄNTELYHISTORIA

3.1 Yleisesitys sääntelyhistoriasta

3.1.1 Törkeän tuottamuksen rooli 1900- ja 2000-lukujen rikosoikeudellisessa sääntelyssä

Vuonna 1889 voimaantullut rikoslaki ei sisältänyt yhtäkään rangaistus-säännöstä, jossa olisi tavalla tai toisella viitattu korotettuun tuottamusvaatimukseen. Laki sisälsi sinällään useita tuottamusvastuuseen perustuvia kriminalisointeja, joiden osalta tunnusmerkistöissä viitattiin yleensä ”huolimattomuuteen”, ”varomattomuuteen” tai ”tuottamukseen”.⁴¹ Vertailukohdana voidaan mainita Ruotsin vuoden 1864 Strafflagen, jossa tuottamuksen törkeysporttastusta hyödynnettiin ainakin kuolemantuottamusta sekä virkamiehen toimesta tapahtunutta vangin karkuun päästämistä koskevissa kriminalisoinneissa.⁴² Vuoden 1734 lain rikoskaari ei erotellut tuottamuksen lajeja Strafflagenia vastaavalla tavalla, mutta ajatus tuottamuksen törkeysporttastuksesta oli kuitenkin siinä mielessä esillä, että kahdessa kriminalisoinnissa rangaistus sidottiin tuolloisen kiinteisiin rangaistuksiin perustuneen järjestelmän näkökulmasta varsin epätyypillisesti muun ohella huolimattomuuden laatuun. Lisäksi alaikäisen suorittamalta kuolemantuottamukselta edellytettiin ”suurta varomattomuutta”.⁴³

⁴¹ Hyviä esimerkkejä tahallisen ja tuottamuksellisen toiminnan erottavista kriminalisoinneista ovat mm. huolimattomuutta tai varomattomuutta edellyttäen kuolemantuottamuksen erottaminen tahallisista henkirikoksista rikoslain 21 luvussa sekä lukuisat yleistä vaaraa tuottavia rikoksia koskeneet 34 luvun rangaistussäännöksistä, joissa tahallinen ja tuottamuksellinen toiminta erotettiin tyypillisesti omiin momentteihinsa.

⁴² Kyseisen lain 14:9 sekä 25:14. Jälkimmäisen osalta erotettiin törkeä (*grof*) ja vähäisempi (*mindre*) huolimattomuus (*vårdslöshet*). Velallisen rikoksia käsittelevässä 23 luvussa viitattiin lisäksi ”ilmeiseen huolimattomuuteen” (*uppenbar vårdslöshet*, 3 §). Vuoden 1963 Strafflagen näyttäisi sisältäneen jo huomattavasti useampia törkeää tuottamusta hyödyntäviä tunnusmerkistöjä, kuten myös tuolloinen ruotsalainen erikoisrikosoikeus. Ks. *Elwing*, JFT 1963 s. 107–111, jossa luetellaan tuottamuksellisia rikoksia ruotsalaisessa rikosoikeudessa.

⁴³ Kyseisen lain 19:3 ja 33:3 sekä suurta varomattomuutta (*grof förseelse*) edellyttänyt 31:1. Vuoden 1734 rikoskaareen ei sisällynyt vuoden 1889 rikoslain 34 lukua vastaavia ”esimoderneja” yleisvaarallisia rikoksia koskevia säännöksiä. Vaikka tuottamusvastuu erot-

Vuonna 1875 valmistuneessa rikoslakiehdotuksessa tuottamus olisi jaettu nimenomaisesti peräti kolmeen osaan; törkeään huolimattomuuteen, huolimattomuuteen ja varomattomuuteen.⁴⁴ Kyseiset säännökset oli kuitenkin poistettu monien muiden rikoslain yleistä osaa koskevien säännösten tavoin vuoden 1884 rikoslakiehdotuksesta⁴⁵, eivätkä ne näin ollen myöskään päätyneet vuonna 1889 voimaan tulleeseen rikoslakiin.

Törkeä tuottamus tuli osaksi vuoden 1889 rikoslakia vasta 29.4.1914 muutetun eläinräkkäyksen kriminalisoineen rikoslain 43:5:n myötä. Erikoisrikosoikeuden puolella ensimmäinen tutkimuksessa sovelletun metodin tavoittama törkeää tuottamusta hyödyntänyt kriminalisointi oli vuonna 1937 muutettu moottoriajoneuvoliikenteestä annetun lain 9 § (491/1937), joka kriminalisoi moottoriajoneuvon suurimmasta nopeudesta tai varovaisesta ajosta annettujen määräysten rikkomisen törkeästä huolimattomuudesta tai osoittaen ilmeistä välinpitämättömyyttä toisten turvallisuutta kohtaan.

Seuraavat törkeää tuottamusta hyödyntävät rangaistussäännökset ajoittuvat 1950-luvulle, josta alkaen törkeää tuottamusta hyödyntäviä rangaistussäännöksiä on omaksuttu osaksi nimenomaan erikoisrikosoikeutta suhteellisen tasaisesti. Vuonna 1954 säädettiin laki yleisistä teistä, jonka 100 §:n 2 kohta kriminalisoi erinäisten lain pykälien rikkomisen ”vastoin parempaa tietoa tai törkeästä huolimattomuudesta”. Vuonna 1957 säädettiin aiemmin jo useampaan otteeseen mainittu uusi tieliikennelaki, jonka 6 §:ssä perusmuotoinen varomattomuus ja törkeä varomattomuus tieliikenteessä erotettiin omiin momentteihinsa. Törkeää tuottamusta hyödyntävä rangaistussäännös sisältyi niin ikään vuonna 1961 säädettyihin tekijänoikeuslakiin (404/1961) sekä vesilakiin (264/1961). Ensiksi mainitun 56 § sääti rangaistavaksi tiettyjen lain määräysten rikkomisen tahallaan tai törkeästä varomattomuudesta, jälkimmäisen 13:1 erotti eri momentteihin tahallisen ja törkeän tuottamuksellisen vesistön sulkemisen, muuttamisen tai

tuu selvästi tahallisuuteen perustuvasta vastuusta, on terminologia tältä osin varsin vakiintumatonta ja värikästä. Laki puhuu huolimattomuuden ja varomattomuuden lisäksi ainakin kevytmielisyydestä (1:2), vallattomuudesta (3:1), ajattelemattomuudesta (21:8) ja ylimielisyydestä (20:11). Vrt. esim. *Anderberg* 2015 s. 34, jossa vuoden 1734 lain katsotaan jakavan tuottamuksen kolmeen osaan (*grof förseelse, wårdslöshet ja wåda*).

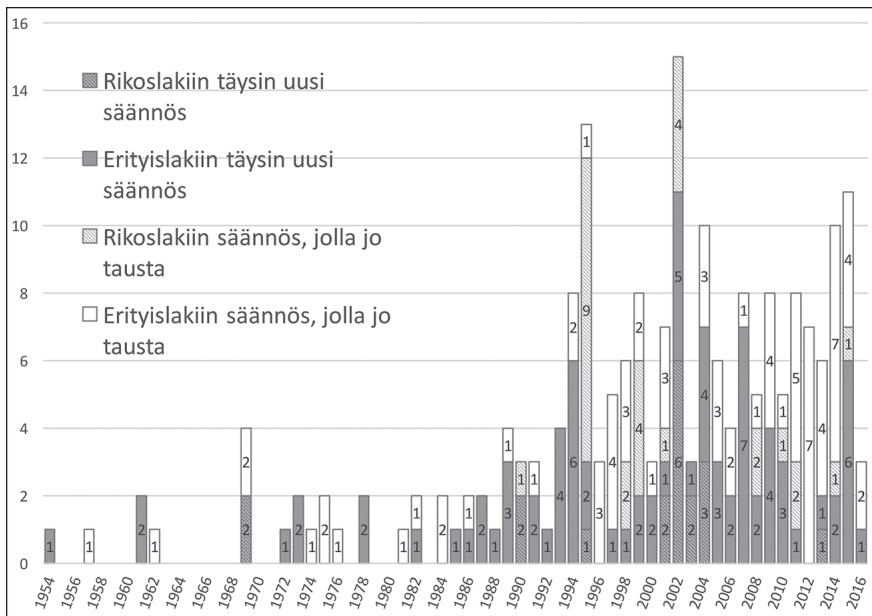
⁴⁴ Förslag till Strafflag för Storfurstendömet Finland 1875 57–58 §. Törkeällä huolimattomuudella tarkoitettiin tilanteita, joissa tekijä on mieltänyt oikeudenloukkauksen tapahtumisen todennäköisemmäksi kuin sen tapahtumatta jäämisen, mutta uskonut tai toivonut kuitenkin, ettei näin kävisi. Huolimattomuudessa oli puolestaan kyse oikeudenloukkauksen mieltämisestä ainoastaan mahdolliseksi muttei todennäköiseksi. Varomattomuus rinnastui lähinnä tiedottomaan tuottamukseen. Ks. *Forsman* 1884 s. 22–23 ja 1893 s. 168 sekä *Utriainen* 1984 s. 48.

⁴⁵ Ehdotus Suomen Suuriruhtinaanmaan Rikoslaksi 1884.

pilaantumisen aiheuttamisen. Törkeää tuottamusta hyödynnettiin myös vuoden 1962 lain yksityisistä teistä (358/1962) 102 §:ssä sekä vuoden 1969 veneliikennelain (151/1969) 4.2 §:ssä. Vuonna 1969 muutettiin vielä vuoden 1957 tieliikennelain 8.3 §:ä (492/1969) siten, että rattijuopumuksen yhteydessä tuottamuksellisesti aiheutetusta kuolemasta tai ruumiinvammasta voitiin tuottamuksen ollessa törkeää tuomita rangaistus korotetulla asteikolla. Kyseinen muutos liittyi rikoslain 21 lukuun tehtyihin muutoksiin (491/1969), joiden seurauksena törkeää tuottamusta omaksuttiin kyseisen luvun kuolemantuottamusta sekä vaaran aiheuttamista koskeviin kriminalisointeihin.⁴⁶

Seuraavassa taulukossa on esitetty uusien törkeää tuottamusta hyödyntävien rikostunnusmerkistöjen vuotuiset määrät vuodesta 1954 alkaen.

Taulukko 2. Törkeää tuottamusta hyödyntävät uudet rikostunnusmerkistöt.⁴⁷

⁴⁶ Ks. myös HE 68/1966 vp.

⁴⁷ Taulukon ulkopuolelle jäävät vain vuoden 1914 eläinräkkäyssäännös sekä vuoden 1937 moottoriajoneuvoliikenteestä annetun lain 9 §.

Taulukon laadinnassa noudatetut periaatteet. Taulukossa rikostunnusmerkistöt on eritelty sekä sen perusteella, kuuluvatko ne rikos- vai erityislakiin, että sen perusteella, onko kyse täysin uudesta säännöksestä vai onko säännöksen taustalla ollut jo jokin toinen törkeää tuottamusta hyödyntävä kriminalisointi. Jälkimmäisessä kriteerissä ei ole kyse rangaistavuuden alasta vaan ylipäänsä törkeän tuottamuksen käsitteen käytöstä. Esimerkiksi vuonna 1985 kirjanpitolakiin omaksuttu törkeää tuottamusta hyödyntävä rangaistussäännös mainitaan lain esitöissä vuonna 1997 osakeyhtiölakiin tehdyn osakeyhtiörikkomusta koskevan muutoksen esikuvana⁴⁸, minkä vuoksi jälkimmäisellä katsotaan taulukossa olleen jo tausta, vaikkakin kirjanpitorikoksen ja osakeyhtiörikkomuksen aineellinen rangaistavuuden ala on tietysti tyystin eri.

Rangaistussäännökset on aiemman rikoslain syyksiluettavuusmuotoja koskevan taulukon tapaan huomioitu rikosnimikkeittäin. Näin ollen esimerkiksi vuoden 2015 yksityisistä turvallisuuspalveluista annettu laki sisälsi yhteensä neljä taulukon kannalta relevanttia rangaistussäännöstä.⁴⁹ Tältä osin riittää, että törkeä tuottamus ylipäänsä esiintyy syyksiluettavuuden muotona. Rikoslain syyksiluettavuusmuotoja koskevan taulukon tavoin ei edellytetä, että kyse olisi koko rangaistussäännöksen kattavasta syyksiluettavuuden muodosta. Näin ollen myös esimerkiksi törkeää tuottamusta vain yhdessä kvalifiointiperusteessa hyödyntävät törkeä laittoman maahantulon järjestäminen (RL 17:8a) sekä törkeä ihmiskauppa (RL 25:3a) ovat taulukossa mukana.

Taulukko sisältää kaikki tutkimuksessa esiin tulleet tilanteet, joissa rikos- tai erityislakiin on sisällytetty sellainen törkeää tuottamusta syyksiluettavuuden muotona hyödyntävä rangaistussäännös, jota kyseisessä laissa ei aiemmin ole ollut. Rangaistussäännöksen ”uutuutta” tarkastellaan siis aina kulloinkin kyseessä olevan yksittäisen lain näkökulmasta. Näin ollen taulukko sisältää tilanteet, joissa törkeää tuottamusta hyödyntävä rangaistussäännös on siirretty laista toiseen ilman, että säännöstä olisi välttämättä muutettu millään tavoin sisällöllisesti.

Rangaistussäännöksissä tapahtuneiden rangaistavuuden alaan liittyvien sisällöllisten muutosten huomiointi olisi merkittävästi suuremman työmäärän lisäksi johtanut myös suureen määrään tulkinnanvaraisuuksia. Nyt ky-

⁴⁸ HE 89/1996 vp s. 170. Kyse on vuoden 1978 osakeyhtiölain 9.2 §:ään liittyvästä muutoksesta 145/1997.

⁴⁹ Yksityisistä turvallisuuspalveluista annettu laki (1085/2015) sisältää säännökset vartioimisliikerikkomuksesta (102 §), järjestyksenvalvontarikkomuksesta (103 §), turvasuojaurikkomuksesta (104 §) sekä turvallisuuspalvelurikkomuksesta (105 §), joista jokaisessa hyödynnetään törkeää tuottamusta syyksiluettavuuden muotona. Laki tuli voimaan 1.1.2017.

seessä olevan taulukon tehtävänä on havainnollistaa lainsäätäjän aktiivisuutta törkeää tuottamusta hyödyntävien rangaistussäännösten säätämiseksi, ei ottaa kantaa rangaistavuuden alan sisällöllisiin muutoksiin. Tilanteita, joissa olemassa olevaa törkeää tuottamusta hyödyntävää rangaistussäännöstä on jollain tapaa muutettu säilyttäen syyksiluettavuuden muotona edelleen törkeä tuottamus, ei ole sisällytetty taulukkoon. Rangaistussäännökset on huomioitu niiden säätämisen, ei voimaantulovuoden perusteella.

Havaintoja taulukon pohjalta. Taulukko havainnollistaa törkeän tuottamuksen hyvin voimakkaasti kasvanutta käyttöä 1970- ja 1980-luvuilta alkaen. Kyseisellä ajanjaksolla törkeää tuottamusta hyödyntäviä rangaistussäännöksiä säädettiin yhteensä 24. 1990-luvulla sekä rikoslain että erikoisrikosoikeuden piirissä säädettiin törkeää tuottamusta hyödyntäviä tunnusmerkistöjä keskimäärin jo 5,5 tunnusmerkistön vuosivauhtia. 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä vauhti kiihtyi edelleen 6,9 tunnusmerkistöön vuodessa. Vuosina 2010–2016 on säädetty keskimäärin 6,1 törkeää tuottamusta hyödyntävää rangaistussäännöstä vuodessa. Kyseiset sääntelymäärät on syytä suhteuttaa 1900-luvun jälkimmäistä puoliskoa ja niin ikään 2000-lukua yleisesti leimanneeseen normiaineksen valtavaan kasvuun. Tarkkojen lukuarvojen sijaan olennaista on huomata 1900-luvun loppupuoliskolla alkanut törkeän tuottamuksen roolin yleinen kasvu, joka ei ole osoittanut selkeitä laantumisen merkkejä.

Toinen taulukosta esille nouseva seikka liittyy törkeää tuottamusta koskevien säännösten keskittymiseen alun perin nimenomaan erityisrikosoikeuden puolelle. Kahta poikkeusta lukuun ottamatta törkeän tuottamuksen hyödyntäminen rikoslain säännöksissä alkaa vasta 1990-luvulla, jolloin erikoisrikosoikeus sisälsi jo huomattavan määrän törkeää tuottamusta hyödyntäviä rikostunnusmerkistöjä. Vuoden 1914 eläinräkkäystä koskeneen kriminalisoinnin lisäksi poikkeuksen muodostaa vuonna 1969 toteutettu henkeen ja ruumiilliseen koskemattomuuteen kohdistuvia rikoksia koskenut uudistus (491/1969).⁵⁰ Kyseisessä uudistuksessa kuoleman- ja vammantuottamus erotettiin omiin tunnusmerkistöihinsä ja samalla ensimmäinen porrastettiin tuottamuksen törkeyden perusteella. Lisäksi lakiin otettiin kokonaan uusi vaaran aiheuttamista koskeva kriminalisointi, jossa syyksiluettavuusvaatimukseksi asetettiin tahallisuuden ohella törkeä huolimattomuus tai varomattomuus.

Törkeän tuottamuksen yleistymisen rikoslaisissa liittyy nimenomaan 1990-luvulta alkaen toteutettuun rikoslain kokonaisuudistusprojektiin.

⁵⁰ Samalla muutettiin tieliikennelain 8.3 §:ää siten, että kuoleman tai vaikean ruumiinvamman tuottamusta koskeva kvalifioitu rangaistusasteikko soveltui vain, kun huolimattomuus tai varomattomuus oli törkeää, ks. *Heinonen*, DL 1969 s. 349).

Merkittävä määrä uusista rikoslain törkeää tuottamusta hyödyntävistä rangaistussäännöksistä perustuu taulukossa esitetyin tavoin jo olemassa olleisiin (erikoisrikosoikeuden) tunnusmerkistöihin. Itse asiassa 19 rikoslain nykyisen törkeää tuottamusta hyödyntävän rangaistussäännöksen taustalla voidaan osoittaa olleen erityislakiin jo sisällytynyt ja törkeää tuottamusta hyödyntänyt säännös. Tämä merkitsee lähes puolta 44 nykyrikoslain törkeää tuottamusta hyödyntävistä kriminalisoinneista. Erityisesti ympäristörikoksia koskevaan 48 lukuun sekä terveyttä ja turvallisuutta vaarantavia rikoksia koskevaan 44 lukuun sisällyttyä kriminalisoinneista useilla on tältä osin erityislainsäädäntöön perustuva tausta.

Suoranaisia kansainvälisiä vaikutteita törkeän tuottamuksen roolin kasvun takaa ei lainsäädäntömateriaalin perusteella ole havaittavissa. Ainoan poikkeuksen muodostavat törkeää tuottamusta yhdessä kvalifiointiperusteistaan hyödyntävät vuonna 2004 säädetty törkeää ihmiskauppaa, törkeää laittoman maahantulon järjestämistä sekä törkeää paritusta koskevat säännökset, joista viimeisimmästä kyseinen kvalifiointiperuste on tosin poistettu vuonna 2015 voimaantulleella lainmuutoksella (1177/2014).⁵¹ Sääntelyn taustalla näyttäisi olevan Euroopan unionin neuvoston puitepäätös ihmiskaupan torjunnasta (2002/629/YOS), jonka 3 artiklan yhtenä raskauttavana asianhaarana mainitaan uhrin hengen vaarantaminen tahallaan tai törkeällä tuottamuksella. Kyseinen muotoilu kopioitiin törkeää ihmiskauppaa koskevaan rangaistussäännökseen, minkä pohjalta se omaksuttiin samalla myös laittoman maahantulon järjestämisen ja parituksen kvalifiointuihin tekemuotoihin.⁵² Näitä varsin poikkeuksellisia säännöksiä lukuun ottamatta yhdenkään törkeän tuottamuksen käsitettä hyödyntävän rikostunnusmerkistön taustalla ei suomalaisessa rikosoikeudessa näyttäisi olevan syyksiluettavuusvaatimukseen suoraan vaikuttavaa ylikansallista lainsäädäntöinstrumenttia.

Muutamien rangaistussäännösten kohdalla vaikutteita on kuitenkin omaehtoisesti haettu ulkomailta, lähinnä Ruotsista. Edellä mainitun vuonna 1969 rikoslain 21 lukuun sisällytetyn uudentyyppisen vaaran aiheuttamista koskevan säännöksen esitöissä mainitaan Ruotsin vastaavanlainen

⁵¹ Lainmuutoksen taustalla oli pyrkimys selvittää ihmiskauppa- ja paritusrikosten välisistä rajanvetoa ja korostaa nimenomaan ihmiskauppaa koskevien säännösten ensisijaisuutta (HE 103/2014 vp s. 1 ja 49–50 sekä LaVM 15/2014 vp s. 3). Esitöiden mukaan kyseiset seikat eivät lainmuutoksesta huolimatta olisi jatkossakaan merkityksellisiä paritusrikosten kvalifioinnin osalta.

⁵² HE 34/2004 vp s. 75 ja 90. Törkeää paritusta koskevan rangaistussäännöksen taustalla vaikutti myös neuvoston puitepäätös lasten seksuaalisen hyväksikäytön ja lapsipornografian torjumisesta (2004/68/YOS), jonka 5 artiklan yhtenä raskauttavana asianhaarana mainitaan lapsen hengen vaarantaminen tahallisesti tai *piittaamattomuudesta*.

säännös.⁵³ Myös vuoden 1961 tekijänoikeuslakia käsitelleen lakivaliokunnan memoriaalien perusteella valiokunnan päätökseen ehdottaa tekijänoikeusrikkomuksen rangaistavuuden rajoittamista varomattomuuden sijaan törkeään varomattomuuteen näyttäisi ainakin osittain vaikuttaneen Ruotsin vastaava törkeää varomattomuutta edellyttänyt rangaistussäännös.⁵⁴

3.1.2 Kehityksen suuri linja

Suurena kehityslinjana näyttäisi olevan se, että törkeä tuottamus on yksittäisten poikkeustapausten jälkeen omaksuttu vähitellen 1950-luvulta alkaen osaksi nimenomaan erikoisrikosoikeuden syyksiluettavuusvaatimuksia. Kyse on hyvin pitkälti erityislakien loppupuolelle sijoitetuista yleisluonteisista rangaistussäännöksistä, joissa tyypillisesti on kriminalisoitu ylipäänsä tiettyjen kyseisen lain säännösten rikkominen. Kyseisenlaisten kriminalisointien määrä kasvaa voimakkaasti 1900-luvun loppua kohti ja edelleen 2000-luvun alussa. Rikoslain kokonaisuudistuksen yhteydessä kyseisiä kriminalisointeja siirrettiin runsaasti rikoslain puolelle, minä lisäksi rikoslakiin on 1990-luvulta alkaen omaksuttu myös useita sellaisia törkeää tuottamusta hyödyntäviä kriminalisointeja, joilla ei ole ollut vastaavaa esikuvaa erityislainsäädännössä⁵⁵.

Edellä hahmoteltu kehityskulku näyttäisi suuntautuvan (muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta) erikoisrikosoikeudesta ”varsinaiseen” rikoslakirikosoikeuteen. Törkeän tuottamuksen vakiinnuttaessa asemansa rikolaisissa vuonna 1969 tai viimeistään 1990-luvulla, on sen käyttö ollut jo huomattavasti tavanomaisempaa erikoisrikosoikeuden piirissä. Kyse on hyvin mielenkiintoisesta kehityskulusta. Erityislakien muita säännöksiä tukevat erikoisrikosoikeuden rangaistussäännökset ovat tyypillisesti tiettyä elämänaluetta sääntelevän lain loppuun teknisluonteisesti sijoitettavia kriminalisointeja, joiden objektiivisena tunnusmerkistönä on usein ylipäänsä koko kyseessä olevan lain käyttäytymissääntöjen rikkominen. On selvää, ettei kyseisiin pykäliin ole lainsäädäntöprosessissa uhrattu, eikä tietysti voitukaan uhrata, kovinkaan paljoa ”ruutia”. Hyvin merkittävän kysymyksen muodostaakin se, missä määrin törkeän tuottamuksen käyttöä on lainsäädännössä ylipäänsä perusteltu. Seuraavaksi siirrytäänkin tarkastele-

⁵³ HE 68/1966 vp s. 9 sekä KM 1957:81 s. 10. Näin myös *Salonen*, LM 1964 s. 76.

⁵⁴ Lakivaliokunnan memoriaalit 12.4.1960–14.4.1961.

⁵⁵ Esimerkkeinä voidaan mainita velallisen vilpillisyys (RL 39:4), tuottamuksellinen rahanpesurikos (RL 32:9), tuottamuksellinen turvallisuussalaisuuden paljastaminen (RL 12:8) sekä lääkerikos (RL 44:5).

maan törkeän tuottamuksen käytölle lainsäädäntötyössä esitetyjä perusteita.

3.2 Lakien esitöiden törkeää tuottamusta koskevat kannanotot

Törkeää tuottamusta hyödyntävien kriminalisointien esitöihin perehtyessä päällimmäisenä havaintona on syyksiluettavuusvaatimusta koskevien perustelujen suppeus. Itse asiassa ylivoimaisesti suurimmassa osassa rangaistussäännöksiä syyksiluettavuusedellytystä koskevaa ratkaisua ei perustella millään tavalla. Rikoslain rangaistussäännösten kohdalla jonkinlaiset perustelut sisältyvät suurimpaan osaan tunnusmerkistöjä.⁵⁶ Erityislainsäädännön puolella pääsääntönä on sen sijaan syyksiluettavuusvaatimusten lähes täydellinen huomiotta jättäminen. Tyypillisesti lakiehdotuksen yksityiskohtaisissa perusteluissa tyydytään tältä osin vain toteamaan syyksiluettavuuden vähimmäisvaatimukseksi törkeä tuottamus. Tuoreemmasta sääntelystä ääriesimerkkinä toimii terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista annetun lain rikkominen, jota koskevan hallituksen esityksen perusteluissa puhutaan ”tahallisuudesta tai huolimattomuudesta”, vaikka itse säädösehdotuksessa syyksiluettavuusvaatimuksena on tahallisuus tai törkeä huolimattomuus.⁵⁷

Esitöiden suppeus ja jopa suoranainen huolimattomuus kertoo nimenomaan siitä, ettei usein loppujen lopuksi suhteellisten vähämerkityksellisten lakien loppuun sijoitettaviin rangaistussäännöksiin juuri tuhlata tavanomaisessa lainsäädäntöprosessissa muutenkin hyvin rajallisia voimavaroja. Mielenkiintoisia poikkeuksiakin toki on. Esimerkiksi metsälakiin sisältyvän metsärikkomusta koskevan lainmuutoksen 1085/2013 taustalla oleva hallituksen esitys sisältää hyvinkin syvällisen niin olosuhdetahallisuutta kuin tuottamusoppiakin käsittelevän pohdinnan.⁵⁸

⁵⁶ Tosin esim. tuottamuksellisen rahanpesun (RL 32:9, HE 53/2002 vp), lääkerikoksen (RL 44:5, HE 17/2001 vp), kuluttajamarkkinoilta kielletyn psykoaktiivisen aineen kiellon rikkomisen (RL 44:5a, HE 327/2014 vp) tai työaikaosuojelurikoksen (RL 47:2, HE 94/1993 vp) osalta esitöissä ei perustella mitenkään, miksi syyksiluettavuuden osalta on päädytty juuri törkeään tuottamukseen.

⁵⁷ Laki terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista (629/2010) 59.1 §, HE 46/2010 vp s. 39.

⁵⁸ HE 75/2013 vp s. 40–41.

3.2.1 Perusteet törkeään tuottamuksen käytölle

Lainsäätäjät hyödyntää törkeää tuottamusta tilanteesta riippuen niin rikosvastuun alaa supistavana kuin laajentavanakin käsitteenä.⁵⁹ Tällä perusteella lakien esitöistä löytyvät törkeään tuottamuksen käytölle esitetyt perustelut voidaan jakaa kahtia.

A) *Törkeä tuottamus rangaistavuuden alan laajentajana.* Törkeään tuottamuksen voidaan katsoa laajentavan syyksiluettavuuden osalta rangaistavuuden alaa, kun vaihtoehtona on ollut teon säätäminen rangaistavaksi vain tahallisenä. Rangaistavuuden alan laajentamiselle esitettävistä perusteluista voidaan erotella ensinnäkin toiminnan korostuneeseen riskipotentiaaliin liittyvät perusteet. Tältä osin esitöissä puhutaan mahdollisen vahingon suuruudesta⁶⁰, vaaran huomattavuudesta⁶¹ sekä rangaistussäännöksen taustalla olevan suojeluintressin tärkeydestä⁶². Riskipotentiaaliin voidaan ajatella liittyvän myös toiminnanharjoittajasta tai toiminnan luonteesta johtuva korostunut huolellisuusvelvollisuus. Tältä osin esitöissä vedotaan toimintavelvoitteen merkitykseen⁶³, toiminnan luonteeseen kuuluvaan korostuneeseen huolellisuusvelvoitteeseen⁶⁴ sekä rangaistussäännöksen ensisijaisena kohteena olevalta ammattiryhmältä vaadittavaan tavanomaista suurempaan huolellisuuteen⁶⁵.

Rikosoikeusdogmaattisesti hyvin keskeisenä törkeään tuottamuksen käytön oikeuttavana perusteena esitetään useamman rangaistussäännöksen yh-

⁵⁹ Vastaavaan tulokseen on päätynt Bo von Eyben törkeään tuottamuksen asemaa tanskalaisessa oikeudessa koskevassa tutkimuksessaan (*von Eyben* 1993 s. 587, 612–613 sekä 648–649). Tältä osin on syytä huomata Tanskan silloinen vuoden 1930 Straffeloven § 19, jonka perusteella rikoslakirikokset edellyttivät lähtökohtaisesti tahallisuutta, mutta rikoslain ulkopuoliset kriminalisoinnit puolestaan vain tuottamusta. Näin ollen törkeään tuottamuksen käyttö rikoslain piirissä merkitsi yleensä rikosvastuun laajentamista ja erikoisrikosoikeuden piirissä puolestaan vastuun supistamista.

⁶⁰ HE 39/2012 vp s. 92 (luottolaitosrikos, laki luottolaitostoiminnasta 21:2, 610/2014).

⁶¹ HE 17/2001 vp s. 60 (eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta annetun lain rikkomiseen liittyvä salakuljetus, RL 46:4.2).

⁶² HE 3/2002 vp s. 42 (rikostaustan selvittämisrikkomus, laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä 10.1 §, 504/2002).

⁶³ HE 289/2009 vp s. 13–14 (CE-merkintärikkomus, laki CE-merkintärikkomuksesta 3 §, 187/2010), HE 113/2004 vp s. 8 (ampuma-aserikkomus, ampuma-aselaki 103 §, 1/1998) ja HE 66/1988 vp s. 165 (velallisen vilpillisyys, RL 39:4).

⁶⁴ HE 203/2001 vp s. 19 (metsärikos, RL 48a:3).

⁶⁵ HE 289/2009 vp s. 13–14 (CE-merkintärikkomus), HE 143/2001 vp s. 20 (metsänviljelyaineiston kaupparikkomus, laki metsänviljelyaineiston kaupasta 31.1 §, 241/2002), HE 21/2014 vp s. 16 (räjähteiden lähtöainerikkomus, laki räjähteiden lähtöaineiden markkinoille saattamisesta ja käytöstä 12.1 §, 653/2014), HE 203/2001 vp s. 19 (metsärikos) sekä HE 254/1998 vp s. 30 (arvopaperimarkkinoita koskeva tiedottamisrikos, RL 51:5) ja samaa säännöstä koskeva HE 65/2016 vp s. 45.

teydessä se, että rikostunnusmerkistö liittyy ylipäänsä ensisijaisesti nimenomaan huolellisuusvelvoitteen laiminlyömiseen.⁶⁶ Törkeän tuottamuksen käyttöä perustellaan myös suoranaisesti sillä, että tuottamuksellisen teon moitittavuuden katsotaan olevan lähellä tahallista toimintaa.⁶⁷

Käytännössä yleisimmän yksittäisen perusteen törkeän tuottamuksen käytölle rikosvastuuta laajentavana seikkana muodostaa se, että tahallisuuden näyttäminen katsotaan rikosprosessuaalinen todellisuus huomioiden vaikeaksi.⁶⁸ Kyseinen pyrkimys näyttövaikeuksien kompensoimiseen alennetun syyksiluettavuusvaatimuksen avulla nousi selvästi keskeisimmäksi seikaksi myös *Bo von Eybenin* vuonna 1993 julkaisemassa tanskalaista törkeän tuottamuksen käsitettä koskevassa tutkimuksessa.⁶⁹ Tuottamuksellisten tekojen kriminalisointia pelkäästään tahallisuuden näyttövaikeuksien vuoksi voidaan pitää jossain määrin arveluttavana kriminalisointiperusteena.⁷⁰

B) Törkeä tuottamus rangaistavuuden alan rajoittajana. Tilanteessa, jossa törkeän tuottamuksen sääntelyvaihtoehtona on tavallisen tuottamuksen kriminalisointi, voidaan törkeän tuottamuksen käsitteen käyttöä katsoa rangaistavuuden alaa rajoittavaksi. Tätä perustellaan useimmiten yksinkertaisesti sillä, että ”tavallisen” huolimattomaan toimintaan katso-

⁶⁶ HaVM 4/2004 vp s. 26 (ulkomaalaisrikkomus ja työnantajan ulkomaalaisrikkomus, ulkomaalaislaki 185.2 §, 301/2004), HE 15/2016 vp s. 131 (tupakansavulta suojaavien toimenpiteiden laiminlyönti, tupakkalaki 114 §, 549/2016, samoin jo vanhaa tupakkalakia koskeva HE 226/2005 vp s. 20), HE 276/2014 vp s. 22 (turvaamisvelvoitesäännösten rikkominen, laki suoran lisäeläkejärjestelyn turvaamisesta työnantajan maksukyvyttömyyden varalta 6.1 §, 209/2015), HE 21/2014 vp s. 16 (räjähteiden lähtöainerikkomus), HE 55/2015 vp s. 12 (törkeä luonnonsuojelurikos) sekä HE 17/2001 vp s. 60 (eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta annettu lain rikkomiseen liittyvä salakuljetus).

⁶⁷ HE 254/1998 vp s. 30 (arvopaperimarkkinoita koskeva tiedottamisrikos).

⁶⁸ LaVM 14/1977 vp s. 3 (markkinointirikkomus, kuluttajansuojalaki 2:11, 38/1978), HE 23/1985 vp s. 3–5 (kirjanpitorikos, kirjanpitolaki 38.2 §, 904/1985), HE 157/1988 vp s. 55 (luottamuksellisen yritystiedon väärinkäyttö, arvopaperimarkkinalaki 1 §, 495/1989), HE 14/1973 vp s. 18 (vuosilomalain säännösten rikkominen, vuosilomalaki 19.2 §, 272/1973), HE 15/2016 vp s. 131 (tupakansavulta suojaavien toimenpiteiden laiminlyönti, tupakkalaki 114 §, samoin jo vanhaa tupakkalakia koskeva HE 226/2005 vp s. 20), HE 65/2016 vp s. 44–45 (sisäpiirintiedon väärinkäyttö, RL 51:1, 521/2016) sekä osaltaan myös nimenomaan haasteelliseen näytön hankkimiseen liittyvä HE 203/2001 vp s. 19 (metsärikos).

⁶⁹ *von Eyben* 1993 s. 600–601 sekä 648.

⁷⁰ Kriminalisointia ei pitäisi perustella vain sillä, että jokin toinen teko on kriminalisoitu (*Anderberg* 2015 s. 213). Osa kirjoittajista hyväksyy tällaisen vain vähämerkityksellisten rikosten osalta (*Koskinen*, NTfK 1977 s. 252). Edellä mainitut perusteet rikosvastuun laajentamiselle tahallisuuden ohella törkeän tuottamukselliseen toimintaan näyttäisivät menevän pitkälti yksiin niiden perusteiden kanssa, joita Carl Elwingin mukaan on käytetty Ruotsissa ylipäänsä tuottamuvastuun legitimoimiseksi (*Elwing*, JFT 1963 s. 112–114). Vrt. Nils Jareborgin myöhemmin hahmottelemat huomattavasti rajatut perusteet tuottamuksellisten tekojen kriminalisoinnille (*Jareborg* 1980 s. 40).

taan olevan liian helppoa syyllistyä.⁷¹ Esitöissä puhutaan tältä osin myös rangaistussäännösten maltillisesta käytöstä⁷² sekä ylipäänsä tarpeettoman laajan rangaistavuuden alan supistamisesta⁷³. Tähän liittyy osaltaan myös tilanne, jossa tunnusmerkistön täytymisestä katsotaan vallitsevan usein ”epätietoisuus”.⁷⁴

Hyvänä esimerkkinä tuottamuksen törkeysvaatimuksen hyödyntämistä rangaistavuuden alaa rajoittavana tekijänä voidaan erikseen mainita seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttöä (RL 20:8) koskenut lainuudistus, jonka osalta perustuslakivaliokunta olisi hallituksen esityksestä poiketen korottanut syyksiluettavuusvaatimuksen törkeään tuottamukseen. Perustuslakivaliokunta perusteli kantaansa tältä osin ennen kaikkea perusoikeuksien yleisiin rajoitusedellytyksiin kuuluvalla oikeasuhtaisuuden vaatimuksella sekä myös rikosoikeudelliseen laillisuusperiaatteen sisältyvällä epätäsmällisyyskiellolla. Eduskunta päätyi lopulta kuitenkin lakivaliokunnan kannattamaan ”syytä epäillä” -muotoiluun.⁷⁵

Rangaistavuuden alan suoranaisen laajentamisen tai supistamisen ulkopuolisena perusteena törkeän tuottamuksen käytölle voidaan mainita vielä pyrkimys yhdenmukaiseen muotoiluun muihin aihepiiriin läheisesti liittyvien rangaistussäännösten kanssa.⁷⁶ Lisäksi kahden rangaistussäännöksen esitöissä ajatuksena on tuottamusarvioinnin täsmentäminen törkeän tuottamuksen käsitteen avulla.⁷⁷

Edellä on tuotu esiin yhteensä 33 eri rangaistussäännöksen taustalla olevat perusteet törkeän tuottamuksen käytölle. Kyse on kaikista tutkimuksen kohteena olleista rangaistussäännöksistä, joiden esitöissä tällaisia

⁷¹ HE 76/2003 vp s. 6 (luonnonsuojelurikkomus, luonnonsuojelulaki, 1096/1996, 58.3 §, 553/2004), HE 84/2008 vp s. 43–44 (alkoholirikkomus, alkoholilaki, 1143/1994, 50a.5 §, 642/2009) sekä ilmeisesti myös MmVM 15/2013 vp s. 8–9 (metsätuhojen torjunnasta annetun lain säännösten rikkominen, laki metsätuhojen torjunnasta, 1087/2013, 25 §, 228/2016) ja LaVM 4/1961 vp s. 2 (tekijänoikeusrikkomus, tekijänoikeuslaki 56 §).

⁷² Tämän suuntaisesti HE 166/2014 vp s. 144 (säätörikkomus, säätölaki 10:2, 487/2015).

⁷³ HE 94/1993 vp s. 40 ja 42 (tuottamuksellinen turvallisuussalaisuuden paljastaminen, RL 12:8, 578/1995), LaVM n:o 6/1909 vp s. 3–4 (eläinrääkkäys, RL 43:5, 16/1914), HE 68/1966 vp s. 9–10 (vaaran aiheuttaminen, RL 21:12) sekä HE 254/1998 vp s. 11 (sisäpiirintiedon väärinkäyttö, RL 51:1, 475/1999).

⁷⁴ KM 5/1952 s. 176 (yleisistä teistä annetun lain 41, 43 tai 44 §:n rikkominen, laki yleisistä teistä 100 § 2 kohta). Itse HE 6/1953 vp ei sisältänyt tätä koskevaa kannanottoa.

⁷⁵ Ks. PeVL 56/2014 vp s. 2–4 ja LaVM 38/2014 vp.

⁷⁶ MmVM 15/2013 vp s. 8–9 (metsätuhojen torjunnasta annetun lain säännösten rikkominen) ja HE 94/1993 vp s. 197 (luonnonsuojelurikos (valaiden suojelun osalta), RL 48:5, 578/1995).

⁷⁷ HE 75/2013 vp s. 40–41 (metsärikkomus) ja tämän suuntaisesti myös HaVM 31/2001 vp s. 3 (poliisin tunnuskuvan oikeudeton käyttö ja poliisin virkapuvun oikeudeton käyttö, poliisilaki 9:7, 872/2011).

perusteita ylipäänsä esitetään. Kun muistetaan, että pelkästään tällä hetkellä voimassa olevassa lainsäädännössämme on 138 törkeää tuottamusta hyödyntävää rangaistussäännöstä, voidaan todeta, että törkeän tuottamuksen käyttöä on perusteltu alle joka neljännän kohdalla.⁷⁸ Vuoden 2013 lainkirjoittajan oppaassa edellytetään yksiselitteisesti syyksiluettavuuden asteen perustelemista hallituksen esityksessä.⁷⁹ Tuoreimmat esimerkit oppaan ohjeista poikkeamisesta ovat kaupunkiraideliikenteestä annettu laki (1412/2015) sekä joukkorahoituslaki (734/2016), joita koskevissa hallituksen esityksissä tyydytään rangaistussäännösten osalta mainitsemaan rangaistavuuden edellytyksenä olevan tahallisuus tai törkeä huolimattomuus perustelematta tätä millään tavoin.⁸⁰ Nopea silmäys edellä mainittujen esitöiden vuosilukuihin osoittaa, että ylivoimaisesti suurin osa törkeän tuottamuksen käyttöä edes jollain tavalla perustelevista esitöistä on peräisin 2000-luvulta. Muutoksen suunta näyttäisi tältä osin olevan parempaan päin. Tässä kohtaa on tosin hyvä muistaa, että esitöihin liittyvien lausumien yksityiskohtaisuus on ylipäänsä kasvanut huomattavasti siitä, mitä se on ollut vielä vaikkapa 1900-luvun puolivälissä.

Törkeän tuottamuksen käytölle esitettyjen perusteiden lisäksi rangaistussäännösten esityöt poikkeavat toisistaan huomattavasti myös törkeän tuottamuksen merkityssisältöä koskevien kannanottojen osalta. Osassa esitöitä törkeän tuottamuksen sisältöön otetaan kantaa yksityiskohtaisesti antamalla vaikkapa esimerkkitapauksia törkeää tuottamusta merkitsevästä toiminnasta.⁸¹ Ylivoimaisesti suurimmassa osassa esitöitä ei tällaisia kannanottoja kuitenkaan esitetä.

⁷⁸ Per Ole Träskman toteaa jo vuodelta 1976 peräisin olevassa kirjoituksessaan lakien esitöistä käyvän harvoin ilmi perusteita ylipäänsä tuottamuksellisten tekemuotojen kriminaalisoinneille (*Träskman* 1976 s. 70). Andreas Anderberg ei pidä epätodennäköisenä, etteikö tämä pätsi myös Ruotsin osalta (*Anderberg* 2015 s. 55).

⁷⁹ Oikeusministeriö 2013 s. 247. Vähintäänkin tuottamukseen perustuvan rikosvastuun voidaan ylipäänsäkin katsoa edellyttävän aina erillistä perustelua (*Nuotio* 1998 s. 526).

⁸⁰ HE 43/2015 vp s. 35 sekä HE 46/2016 vp s. 121.

⁸¹ Esim. rikoslain kokonaisuudistuksen II-vaihetta koskevassa hallituksen esityksessä (HE 94/1993 vp s. 98) otetaan kantaa tuottamuksen törkeyden arviointiperusteisiin henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten osalta. Kokonaisuudistuksen I-vaihetta koskevassa hallituksen esityksessä (HE 66/1988 vp s. 91–92) annetaan puolestaan esimerkkejä kirjanpitorikoksiin liittyvästä törkeän huolimattomasta toiminnasta. Törkeään tuottamukseen liittyviä teemoja käsitellään suhteellisen monipuolisesti myös arvopaperimarkkinarikoksia koskevan RL 51 luvun säätämisen yhteydessä (HE 254/1998 vp s. 21 ja 30).

3.2.3 Eduskunnan lakivaliokunta törkeän tuottamuksen hyödyntäjänä

Mielenkiintoinen seikka törkeän tuottamuksen sääntelyhistoriassa on se, että sekä vuoden 1914 eläinräkkäyksen, vuoden 1957 tieliikennelain, vuoden 1961 tekijänoikeuslain että vuoden 1978 kuluttajansuojalain kohdalla törkeä tuottamus on otettu syyksiluettavuusvaatimukseksi vasta eduskunnan lakivaliokunnan toimesta.⁸² Kolme ensimmäistä muodostavat käytännössä kaikki merkittävimmät törkeää tuottamusta suomalaisessa rikosoikeudessa ensimmäisiä kertoja hyödyntäneet säädökset.

Tuottamuksellisen eläinräkkäyksen kriminalisointi perustui kansanedustaja *Tekla Hultinin* johdolla tehtyihin eduskuntaesityksiin vuosina 1908 ja 1909. Kyseisten ehdotusten olennaisimpana sisältönä oli rangaistavuuden ulottaminen aiemmasta poiketen kotieläinten lisäksi myös villieläimiin.⁸³ Lakivaliokunta katsoi kuitenkin ehdotuksen arveluttavimmaksi kohdaksi nimenomaan rangaistavuuden ulottamisen kaikkeen laiminlyönnistä tai huolimattomuudesta johtuneeseen kärsimyksen aiheuttamiseen, minkä valiokunta katsoi ajan olojen vuoksi usein johtuvan ymmärtämättömyydestä tai yksinkertaisesti eläimen omistajan köyhyydestä. Näillä perusteiden valiokunta päätyi rajaamaan rangaistavuuden syyksiluettavuuden osalta tahalliseen tai törkeän tuottamukselliseen toimintaan.⁸⁴ Eduskunta hyväksyi lainmuutoksen lopulta vuonna 1914 tältä osin lakivaliokunnan ehdottamassa muodossa.

Vuoden 1957 tieliikennelakia säädettäessä talous- ja lakivaliokunta päätyi mietinnössään hallituksen esityksestä poiketen ehdottamaan tieliikennelain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten rikkomista koskeneen lakiehdotuksen 7 §:n muuttamista siten, että 2 momenttiin erotettaisiin törkeä huolimattomuus sekä ilmeisen välinpitämättömyyden osoittaminen toisten turvallisuutta kohtaan. Muutosehdotusta ei sen kummemmin perusteltu. Kyseinen muotoilu päätyi lopulta hyväksytyyn lain 6.2 §:ään.⁸⁵

Vuoden 1961 tekijänoikeuslakiin liittyen hallitus esitti tekijänoikeusrikkomuksen rajaamista syyksiluettavuuden osalta tahallisuuteen tai varomat-

⁸² Vuoden 1978 kuluttajansuojalain osalta lakivaliokunta kanta perustui talousvaliokunnan lausuntoon. Vuoden 1957 tieliikennelain kohdalla kyse oli laki- ja talousvaliokunnasta.

⁸³ Eduskuntaesitys n:o 24 (II valtiopäivät 1908. Liitteet III s. 73–76) ja eduskuntaesitys n:o 12 (II valtiopäivät 1909. Liitteet III s. 22–23). Ks. myös *Salmiala*, DL 1958 s. 101.

⁸⁴ Lakivaliokunnan memoriaalien (1909 vuoden II valtiopäivät) perusteella kansanedustaja Onni Talas näyttäisi ehdottaneen tarkoituksenmukaisen rajauksen aikaansaamiseksi muotoilua ”ilmeinen huolimattomuus” (7.10.1909 pidetty kokous). Myöhemmin kansanedustaja Hilda Käkikoski nosti esille ”törkeän huolimattomuuden”, johon Talas näyttäisi yhtyneen (kokous 13.10.1909).

⁸⁵ HE 52/1956 vp ja LaTaVM 28/1956 vp.

tomuuteen. Lakivaliokunta katsoi kuitenkin aiheelliseksi korottaa syyksiluettavuusvaatimuksen jälkimmäisen osalta törkeään varomattomuuteen. Valiokunnan memoriaalien perusteella Kustannusyhdistys ja Sanomalehtimiehet olivat antamassaan kannanotossa vaatineet ”vähäisen tuottamuksen” sulkemista rangaistavuuden ulkopuolelle. Lisäksi valiokunnassa oli esillä Ruotsin vastaava säännös, jossa rangaistavuus oli rajattu tahallisuuden ohella törkeään varomattomuuteen.⁸⁶

Vuoden 1978 kuluttajansuojalain kohdalla hallitus esitti markkinointirikkomuksen kriminalisointia vain tahallisesti tehtynä. Talousvaliokunnan lausunnon pohjalta lakivaliokunta päätyi kuitenkin ehdottamaan myös törkeän tuottamuksellisen toiminnan ulottamista rangaistussäännöksen piiriin. Molemmat valiokunnat perustelivat ratkaisuaan tahallisuuteen liittyvillä näyttövaikeuksilla. Talousvaliokunnan memoriaaleista käy ilmi, että myös sille lausuntonsa antanut Kuluttajat-Konsumenterna Ry oli kantanut huolta tahallisuuden näyttämisen haasteellisuudesta.⁸⁷

3.3 Johtopäätöksiä

Törkeä tuottamus on tullut osaksi modernia säädännäistä suomalaista rikosoikeutta vuoden 1914 eläinräkkäyskriminalisoinnin myötä. On selvää, ettei tuottamuksen törkeysportastuksessa ole tuolloin ollut kyse mitenkään täysin uudesta tai vieraasta ajatuksesta.⁸⁸ Lainsäädäntöteknisesti kyse on kuitenkin ollut uudentyyppisestä säännöksestä. 1900-luvun mittaan törkeä tuottamus on vakiinnuttanut asemansa rikostunnusmerkistöjen syyksiluettavuusvaatimuksena siten, että 1900-luvun lopulle tullessa voidaan puhua jo hyvinkin voimakkaasta törkeää tuottamusta hyödyntävän rangaistus-sääntelyn määrällisestä kasvusta.

Kehityskulku perustuu yksittäisiin kriminalisointeihin, joiden määrä kasvaa kumulatiivisesti läpi 1900-luvun jälkimmäisen puoliskon. Myös edellä käsitellyt esityömateriaalit liittyvät luonnollisesti yksittäisiin kriminalisoin-

⁸⁶ HE 23/1960 vp s. 7, LaVM 4/1961 vp s. 2 sekä memoriaalit (1956 vuoden valtiopäivät).

⁸⁷ HE 8/1977 vp, II LaVM 14/1977 s. 3 ja 24 sekä memoriaalit (1977 vuoden valtiopäivät).

⁸⁸ Tuottamuksen törkeysportastushan tunnettiin jossain määrin jo vuoden 1734 rikoskaareissa, ja se sisältyi nimenomaisesti vuoden 1875 rikoslakiehdotukseen. Siviilioikeuden osalta tuottamuksen törkeysportastus tunnettiin jo roomalaisessa oikeudessa (*Erenius* 1976 s. 31). Ensimmäiset viitteet varsinaisesta rikosoikeudellisesta *culpasta* ovat sen sijaan vasta keskiaikaisessa italialaisessa oikeudessa (*Erenius* 1971 s. 31–35). Ajatus tavallista tuottamusta törkeämmästä *culpaa* muodosta on löydettävissä esim. Kaarle V:n Constitutio Criminalis Carolinasta sellaisten käsitteiden kuin *leichtfertiglich*, *verwegentlich* sekä *Geilheit* muodossa (*Eneberg*, JFT 1868 s. 60).

teihin. Lakien esitöissä esitetyt törkeään tuottamukseen liittyvät perusteet koskevat tiettyä yksittäistä sääntelytilannetta. Tarkastelun kohteena olleista lainsäädäntömateriaaleista välittyy kuva törkeästä tuottamuksesta *ad hoc*-tyyppisenä lainsäädäntöinstrumenttina, joka tilanteen niin vaatiessa otetaan käyttöön joko rangaistavuuden alan supistamiseksi tai laajentamiseksi. Kyse on syyksiluettavuusvaatimuksen eräänlaisesta hienosäätämisestä suuntaan tai toiseen lainsäätäjän tarkoituksenmukaiseksi harkitseman lopputuloksen aikaansaamiseksi. Erityisesti eduskunnan lakivaliokunta näyttäisi alun perin olleen halukas tällaiseen hienosäätämiseen.

Törkeä tuottamus on vakiinnuttanut asemansa suomalaisen rikosoikeuden syyksiluettavuuden muotona pistemäisen ja määrällisesti kiihtyvän sääntelyn seurauksena ilman, että asiaa olisi yksittäisten kriminalisointien puitteissa pohdittu kokonaisvaltaisemmin. Hyvin keskeisen kysymyksen muodostaa se, onko asiaa ylipäänsä missään vaiheessa katsottu yksittäisiä rangaistussäännöksiä laajemmasta näkökulmasta. Seuraavaksi siirrytäänkin tarkastelemaan rikosoikeudellisen sääntelyn kokonaisvaltaisempaa pohdintaa edellyttäneitä lainsäädäntöhankkeita, jotka asettuvat tältä osin yksittäisten rangaistussäännösten yläpuolelle. Lisäksi huomioidaan myös aihetta koskeva keskeinen oikeuskirjallisuus. Tarkoituksena on selvittää, onko törkeän tuottamuksen käyttöönottoa missään vaiheessa pohdittu yksittäisiä rikostunnusmerkistöjä laajemmassa mittakaavassa.

4 TÖRKEÄ TUOTTAMUS RIKOSLAIN KOKONAISSUUSUUDISTUSHANKKEESSA SEKÄ OIKEUSKIRJALLISUUDESSA

4.1 Rikoslain kokonaisuudistushanke

Tarkasteltaessa rikoslainsäädännössämme erityisesti 1900-luvun loppupuolella tapahtunutta muutostrendiä on huomiota suunnattava ilman muuta virallisesti vuosina 1972–1999 käynnissä olleeseen rikoslain kokonaisuudistusprojektiin. Oikeastaan jonkinasteisen rikoslain kokonaisuudistushankeen voidaan ajatella olleen käynnissä lähestulkoon läpi koko 1900-luvun. Esimerkiksi *Allan Serlachius* laati oikeusministeriön toimeksiannosta ehdotuksen rikoslain yleisen ja erityisen osan uudistamiseksi jo 1900-luvun alkupuolella.⁸⁹

⁸⁹ *Serlachius* 1920, 1921 ja 1922. Serlachius itse korostaa ehdotuksen alustavaa luonnetta ”ehdotuksen ehdotuksena” (*Serlachius* 1920 s. 1). Suomen rikoslakia pidettiin jo tuossa vaiheessa jossain määrin vanhentuneena (*Granfelt*, JFT 1921 s. 135 ja *Tulenheimo*, LM

Rikoslain kokonaisuudistushankkeen lisäksi oikeustieteellinen tutkimus tarjoaa yksittäisiä rangaistussäännöksiä tai lakeja laajemman näkökulman rikosoikeudelliseen sääntelyyn. Myös tämä näkökulma on syytä sisällyttää nyt kyseessä olevaan tutkimukseen.

1900-luvun loppupuolella (ja oikeusministeriössä virkatyönä vielä 2000-luvun alussa) toteutettu rikoslain kokonaisuudistushanke perustui käytännössä vuosina 1972–1976 toimineen rikosoikeuskomitean sekä vuosina 1978–1999 toimineen rikoslakiprojektin työlle. Seuraavaksi käsitellään näitä molempia erikseen. Rikoslakiprojektin osalta tarkastelu kohdistuu ennen kaikkea yleisten oppien työryhmään, koska rikoslain erityistä osaa koskevat lakipaketit on huomioitu jo aiemmassa yksittäisiä rikostun-
nusmerkistöjä koskevassa esityksessä. Ensimmäisenä luodaan kuitenkin nopea katsaus edellä mainittuun Allan Serlachiuksen laatimaan jo 1920-luvulla julkaistuun ehdotukseen rikoslain kokonaisuudistukseksi.

4.1.1 Allan Serlachiuksen ehdotus uudeksi rikoslaiksi 1920–1922

Serlachiuksen ehdotus seurasi rikoslain yleisten oppien osalta vuoden 1889 rikoslakia sikäli, että esimerkiksi tahallisuuden ja tuottamuksen le-
gaalimääritelmien kaltaiset ”teoreettiset kysymykset” jätettiin oikeuskäytännön ratkaistavaksi.⁹⁰ Erityisen osan tunnusmerkistöissä viitattiin tuottamuksellisten rikosten kohdalla tilanteesta riippuen niin huolimattomuuteen, varomattomuuteen kuin taitamattomuuteenkin.⁹¹ Erilaisten rangaistusasteikkojen käyttöä porrastettiin useissa tunnusmerkistöissä yleisten teko-olosuhteiden perusteella. Tältä osin puhuttiin raskauttavista tai erityisen raskauttavista ja vastaavasti lieventävistä tai erityisen lieventävistä olosuhteista. Törkeän tuottamuksen käsitettä hyödynnettiin kahdessa tunnusmerkistöissä. Eläinräkkäystä koskenut ehdotuksen 30:3 vastasi vuonna 1914 rikoslakiin sisällytettyä säännöstä. Tämän lisäksi törkeä tuottamus oli sisällytetty kaksinnaimista koskeneen 22:1:n 2 momenttiin, jossa törkeän tuottamuksellisen tekemuodon rangaistusasteikko rajattiin tahallisuutta edellyttäneitä 1 momenttia lievemmäksi. Kumpakaan säännöstä ei sen kummemmin perusteltu. Eläinräkkäyksen osalta todettiin, ettei ehdotus sisältänyt mainittavia muutoksia voimassa olevaan lakiin.⁹²

1923 s. 208). Mielenkiintoisena vertailukohtana voidaan mainita Johan Thyrénin muutamia vuosia aiemmin Ruotsissa laatima rikoslakiehdotus (*Thyrén* 1910 ja 1917).

⁹⁰ *Serlachius* 1921 s. 15–16.

⁹¹ *Oaktsamhet, oförsiktighet* ja *oskicklighet*. Ks. esim. ehdotuksen 12:5.3, 20:3.1 ja 14:12.2 (*Serlachius* 1922).

⁹² *Serlachius* 1922 s. 64.

Serlachiuksen rikoslakiehdotuksen merkittävimmäksi seikaksi lienee syytä katsoa rikoslain erityistä osaa koskeva systemaattinen erottelu rikoksiin (*brott*) ja rikkomuksiin (*förseelser*).⁹³ Kyseinen jako heijastui erityisen osan lukujen lisäksi yleisen osan säännöksiin. Ehdotuksen 6:13.1:n mukaan rikoksista rangaistiin vain tahallisesti tehtyinä, ellei toisin ollut säädetty. Rikkomuksista rangaistiin puolestaan niin tahallisen kuin tuottamuksellisenkin toiminnan perusteella. Perustelujen mukaan kyse oli tuolloin jo oikeuskäytännössä vakiintuneesta mallista, josta ei kuitenkaan ollut nimenomaista säännöstä rikoslaissa.⁹⁴ Toisena rikoksien ja rikkomusten erotteluun perustuvana olennaisena yleisen osan säännöksenä voidaan mainita ehdotuksen 6:15, jossa tietoisuutta siitä, että teko loukkaa yleistä tai yksityistä etua, edellytettiin vain rikosten kohdalla.⁹⁵

Serlachiuksen ehdotus ei johtanut suoranaisiin lainmuutoksiin. Rikoslain kokonaisuudistus antoi odottaa itseään seitsemisenkymmentä vuotta vaihtuen siinä välissä vielä kertaluontoisesta kokonaisuudistuksesta erilaisissa ”paketeissa” suoritettavaan vaiheittaiseen uudistukseen.

4.1.2 Rikosoikeuskomitea 1972–1976

Rikosoikeuskomitean työn tarkoituksena oli määrittää suomalaiselle rikosoikeudelle periaatteentasoiset suuntaviivat, joiden perusteella varsinainen rikoslain uudistaminen voitaisiin toteuttaa. Kyse oli varsin laajojen linjojen ohjaamisesta, joka lisäksi toteutettiin aihepiiriin nähden suhteellisen kevyen oloisella komiteamietinnöllä (KM) 1976:72. Erityisesti rikosoikeuden yleisten oppien osalta komitean vahvuuksien ei voitane katsoa olleen teoreettisessa laadussa.⁹⁶

⁹³ Näin myös *Tulenheimo*, LM 1923 s. 211. Ks. myös *Kaila*, LM 1921 s. 136.

⁹⁴ *Serlachius* 1921 s. 24.

⁹⁵ Perustelujen mukaan rikokselle ominaista on asiaallinen, yhteiskunnalle vaarallinen mielenlaatu sekä tietoisuus siitä, että teko on paha. Rikkomuksen kohdalla puhutaan enemmän kurinpidollisesta toimesta kuin varsinaisesta rangaistuksesta, eikä tältä osin edellytetä tietoa teon pahuudesta. (*Serlachius* 1921 s. 15).

⁹⁶ *Matikkala*, LM 1998 s. 1330. Esim. Pekka Koskinen pitää syyksiluettavuuden kannalta olennaista mietinnön lukua ”Rangaistussäännösten soveltamisen yleiset periaatteet” monessa suhteessa pinnallisena, dogmaattisesti sekavana ja terminologisestikin hämäränä (Oikeusministeriö 1978 s. 131). Termien sekavuuden nostavat esille myös Martti Majanen ja Harri Palmén (*Majanen – Palmén*, Oikeus 1977 s. 98). Koskinen toteaa rikosoikeuden dogmaattis-konstruktivistien kysymysten käsittelyn pintapuoliseksi myös toisaalla (*Koskinen*, NTfK 1977 s. 250–251) päätyen lopulta pitämään mietintöä kuitenkin aivan kelvollisena (s. 256). Vrt. vielä *Lahti*, LM 2001 s. 721, jossa Lahti toteaa rikoslain kokonaisuudistuksen päätavoitteeksi arvioida uudelleen, mistä on rangaistava ja miten tuntuvasti. Uudistuksen painopiste kohdistui siten rikoslain erityiseen osaan ja erinäisten rikosten rangaistusasteikkoihin seuraamusjärjestelmän ja rikoslain yleisen osan jäädessä suhteellisesti vähemmälle huomiolle (s. 721–722).

KM 1976:72:n yhtenä suurena linjana voidaan todeta olleen suomalaisen rikosoikeusjärjestelmän painopisteen ohjaaminen seurausvastuusta kohti vaarantamis- ja moitittavuusvastuuta, mikä ilmentää ajatusta rankaisemisen kytkemisestä aiempaa selvemmin rikoksenteikijän vallassa oleviin seikkoihin enemmän tai vähemmän sattumanvaraisten seurausten sijaan.⁹⁷ Kyse on siitä, että lukuisista erilaisista ja monimutkaisista kausaalikuluista riippuvaisen seurauksen aiheutumisen sijaan rankaisemisen perusteet pyrittiin sitomaan tältä osin tekijää ”lähempänä” oleviin seikkoihin: seurauksen aiheutumisvaaran lisäämiseen sekä välinpitämättömyyden tai piittaamattomaan suhtautumiseen muiden turvallisuudesta.⁹⁸ Syyksiluettavuuden osalta komitea toteaa mietinnössään, että uudessa rikoslaissa olisi pyrittävä erottamaan törkeä tuottamus lievemmänlaatuisesta varomattomuudesta ja huolimattomuudesta ”tarpeellisen porrastuksen aikaansaamiseksi”. Lisäksi ehdotetaan tiettyjä kielelliseen selvyyteen liittyviä terminologisia ratkaisuja tuottamuskäsitteistön osalta. Komitean mukaan ainakin vakavaa vaaraa aiheuttavien menettelyjen, kuten ympäristörikosten ja muiden yleisvaarallisten rikosten yhteydessä olisi puollettava törkeän tuottamuksen (eli piittaamattomuuden) rinnastamista rangaistavuudeltaan tahallisuuteen.⁹⁹

Komitea jättää paljon avoimeksi. Lisäksi komitean ajatuksenkulusta on välillä hyvin vaikea saada kiinni, mikä johtuu nähdäkseni suurilta osin siitä, että esimerkiksi vaarantamis- ja moitittavuusvastuun kaltaisten käsitteiden tarkka merkitysisältö ja keskinäiset suhteet jäävät monissa kohdin auki.¹⁰⁰ Epäselvien ilmaisujen taustalla on mitä ilmeisimmin myös komi-

⁹⁷ KM 1976:72 esim. s. 59 ja 111. Tältä osin erityisesti Inkeri Anttilan ajatuksilla lienee ollut keskeinen rooli rikosoikeustoimikunnassa. Ks. *Anttila*, LM 1969.

⁹⁸ Tähän viittaavia ajatuskulkuja on löydettävissä useista kohtaa komiteamietintöä: yllyttäjän ja avunantajan syällisyyteen ei tulisi vaikuttaa se, että pääteko heistä riippumattomista seikoista jäi yritykseksi (s. 119), rikoksen yritykseen ja siinä ilmenevään rikolliseen asennoitumiseen suhtaudutaan hyvin ankarasti (s. 120), rikosten toistamisen osalta katsotaan tarkoituksen- ja oikeudenmukaiseksi, että uusista rikoksista seuraisi pääsääntöisesti vain lievä lisäys ensimmäisestä teosta tuomittavaan rangaistukseen, koska tämän ei katsota osoittavan yhtä voimakasta rikollista tahtoa (s. 123–124), tuottamuksellisten henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten osalta rangaistuksen määrääminen halutaan perustaa nimenomaan teon osoittamaan piittaamattomuuteen eikä jälkiseurausten luonteeseen sinänsä (s. 269). Esim. Jussi Matikkala puhuu yrityso pillisen linjauksen osalta suoranaisesti ”subjektivismista” (*Matikkala*, LM 1998 s. 1336).

⁹⁹ KM 1976:72 s. 111.

¹⁰⁰ Esim. Kimmo Nuotio tulkitsee mietintöä siten, että vaarantava käyttäytyminen katsottiin voitavan yksinkertaisesti mieltää yhä selvemmin moitittavaksi jo sellaisenaan. Myös Nuotio valittelee tältä osin monitulkintaisuutta. (*Nuotio* 1998 s. 13). Ks. myös *Lahti*, LM 1978 s. 819.

tean erimielisyys¹⁰¹, vaikkakin tilannetta helpottaa jäsenillä ollut mahdollisuus eriyvän mielipiteen jättämiseen mietinnön lomaan.

Joka tapauksessa on selvää, että rikosoikeuskomitea ehdotti mietinnösään tuottamuksen tai huolimattomuuden jakamista tai porrastamista kahdella tärkeyden ja lievempään muotoon. Tuottamuksen tärkeämmän muodon osalta komitea käyttää termiä piittaamattomuus. Mietinnön liitteenä olevassa Uuden rikoslain runkosuunnitelmassa näytettäisiin omaksuttaneen vieläkin hienojakoisempi tuottamusjaottelu. Esimerkiksi työsuuhderikosten osalta viitataan nimittäin tärkeään piittaamattomuuteen, piittaamattomuuteen sekä huolimattomuuteen. Käyttöyhteys antaa olettaa, että kyseiset syyksiluettavuuden muodot on ajateltu moitittavuudeltaan juuri tähän järjestykseen.¹⁰² Mietinnössä ei esitetä, millä perusteella tuottamusmuodot erotettaisiin toisistaan. *Pekka Koskisen* näkemyksen mukaan piittaamattomuutta leimannee ennen kaikkea punnittu riskinotto, minkä vuoksi vaikuttaa siltä, että vain tietyt tietoisien tuottamuksen (*culpa luxuria*) muodot tulisivat kyseeseen.¹⁰³

KM 1976:72 mukaan kokonaisuudistuksen tarpeellisuus kumpuaa erityisesti siitä, ettei rikoslakia ole riittävästi mukautettu yhteiskunnan kehitykseen, josta mainitaan esimerkkeinä tuotannon kehittyminen ja keskittyminen, luonnonvarojen tehostettu hyväksikäyttö, vaihdantasuhteiden monimutkautuminen, tekniset uudistukset sekä valtion varainkäytön ja sääntelytehtävien lisääntyminen. Lisäksi mietinnössä todetaan yhteiskunnan muutosten vaikuttaneen erityisesti rikosoikeudellisiin sääntelyihin rikoslain ulkopuolisissa erityislaeissa. Tilanne on muuttunut rikoslain voimaantulosta vuonna 1889 täysin toiseksi; nyt suurin osa rangaistussäännöksistä on rikoslain ulkopuolella. Yhteiskunnan kehittymisen ja erityisesti valtion sääntelytehtävien lisääntymisen myötä syntyneet rangaistussäännökset oli lähes yksinomaan

¹⁰¹ Esim. jäsenet Törnudd, Anttila, Helminen ja Kämäräinen näyttäisivät vastustaneen jyrkästi tahallisuuden ja (tärkeän) tuottamuksen sisällyttämistä samaan rangaistussäännökseen (KM 1976:72 s. 246 ja 254). Enemmistö puolestaan toteaa tahallisia ja tuottamuksellisia tekoja koskevan sääntelyn erottamisen omiin rangaistussäännöksiinsä lieviä rikoksia lukuun ottamatta perustelluksi vain virke sen jälkeen, kun on ensin puoltanut tärkeän tuottamuksen eli piittaamattomuuden rinnastamista rangaistavuudeltaan tahallisuuteen ainakin vakavaa vaaraa aiheuttavien menettelyjen yhteydessä (s. 111). Ristiriitaisuus ilmenee myös erityisen osan ehdotuksesta, jossa esim. vakavaan työsuojelurikokseen on sisällytetty sekä tahallinen että piittaamaton toiminta (*Koskinen*, NTfK 1977 s. 252). Ks. myös *Eriksson*, Oikeus 1977 s. 72.

¹⁰² ”Tärkeän piittaamattomuuden” osalta kyse on Koskisen mukaan selvästi kaksoiskvalifioinnista (*Koskinen*, NTfK 1977 s. 251). Esim. henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten yhteydessä puhutaan syyksiluettavuuden osalta vielä ”välinpitämättömyydestä” ja ”tuottamuksellisuudesta”. Tältä osin on syytä muistaa kyseessä olevan komitean itsensäkin mukaan vain hyvin yleispiirteisestä jatkotyötä helpottavasta luonnoksesta (KM 1976:72 s. 185).

¹⁰³ *Koskinen*, NTfK 1977 s. 251.

sijoitettu rikoslain ulkopuolella oleviin erityislakeihin. Mietinnön mukaan kyseessä oli hyvin epäyhtenäinen vaikeasti jäsenyvä joukko, jolla nähtiin kuitenkin olevan huomattava periaatteellinen merkitys.¹⁰⁴

KM 1976:72 näyttäisi sisältävän selvän perustan törkeän tuottamuksen lisääntyvälle käytölle. Edellisen sääntelyhistoriallisen tarkastelun valossa kyseessä ei kuitenkaan ollut täysin uuden kehityskulun alulle paneminen, vaan pikemminkin jo alkaneen kehityskulun hyväksyminen ja vahvistaminen.

Rikosoikeuskomitean kohdalla on syytä mainita vielä yhdessä komitean kanssa asetetut neljä erillistä rikosoikeuden eri osa-alueita käsitellyttä toimikuntaa, joiden vuonna 1973 valmistuneita ehdotuksia rikosoikeuskomitea käytti työssään hyväksi.¹⁰⁵ Kyse on liikenne rikostoimikunnan mietinnöstä (1973:2), verorikostoimikunnan mietinnöstä (1973:31), ympäristörikostoimikunnan mietinnöstä (1973:49) sekä työrikostoimikunnan mietinnöstä (1973:70), joista jokainen sisälsi muun ohella ehdotuksen uusiksi aihepiiriä koskeviksi rangaistussäännöksiksi. Tältä osin törkeään tuottamukseen viittaavat työrikos- ja verorikostoimikunta.¹⁰⁶ Myös ympäristörikostoimikunnan ehdotuksessa tuottamusvastuu on selvästi esillä, mutta tuottamuksen eri muotoja ei kuitenkaan eroteta rangaistussäännösten tasolla.¹⁰⁷ Yleisellä tasolla kyseiset ehdotukset ovat mitä luultavimmin vaikuttaneet olennaisesti itse rikosoikeuskomitean mietinnön taustalla. Merkittäviä törkeää tuottamusta koskevia kannanottoja niistä ei kuitenkaan löydy.

4.1.3 Rikoslakiprojekti 1978–1999

Rikoslakiprojektin työn voidaan ajatella tiivistyneen hallituksen esityksiin rikoslain kokonaisuudistuspaketeista, joista tässä keskitytään yleisten oppien työryhmän työhön pohjautuneeseen esitykseen HE 44/2002 vp sekä

¹⁰⁴ KM 1976:72 s. 43. Tärkeimmäksi perusteeksi kokonaisuudistukselle todetaan tarve tarkastella ja arvioida yhtenäisesti suojeltavia arvoja ja rangaistavia käyttäytymismuotoja (s. 43–44). Kokemuksen todetaan osoittaneen, ettei osittaisuudistuksilla kyetä ylittämään voimassa olevan rikoslain rakenteiden asettamia rajoja (s. 44).

¹⁰⁵ KM 1976:72 s. 28. Kyseisiä toimikuntia on pidetty lähinnä uskriminalisointitoimikuntina (*Aromaa*, Oikeus 1972 s. 45). Toimikunnista ks. myös *Jaakkola – Träskman*, Oikeus 1977 s. 81–82.

¹⁰⁶ Ehdotettujen verorikosten taustalla lienee vuoden 1958 verotuslain 77.1 §:n 3 kohta (482/1958), joka jo tuolloin edellytti veronkorotuksen osalta tietoisuutta tai törkeää huolimattomuutta. Työrikostoimikunta käsittelee mietinnössään tuottamusvastuuta varsin paljon ottamatta kuitenkaan kantaa törkeään tuottamukseen (KM 1973:70 s. 59–67).

¹⁰⁷ Ympäristörikostoimikunnan mietinnön voidaan katsoa edustavan hyvin ankaraa suhtautumista ”välipitämättömään sekä häikäilemättömyyttä ja piittaamattomuutta osoittavaan menettelyyn” (KM 1973:49 s. 158).

jossain määrin myös rikoslain kokonaisuudistuksen niin sanottua II-paketia koskevaan esitykseen HE 94/1993 vp. Näistä ensimmäisessä on kyse rikosoikeuden yleisiä oppeja koskevasta uudistuspaketista, jonka seurauksena yleisiä oppeja kodifioitiin laajamittaisesti osaksi rikoslakia. Tätä perusteltiin ennen kaikkea laillisuusperiaatteeseen ja oikeusturvan vaatimukseen nojaavilla kriminaalipoliittisilla syillä. Rikosvastuun rajojen määräytymisen viime kädessä vastuuopin käsittekkategorioiden avulla katsottiin edellyttävän kyseisten käsitteiden riittävän täsmällistä määrittelyä lainsäädännössä. Tämä merkitsi vuoden 1889 rikoslain taustalla olleiden ajatusmallien hylkäämistä. Tuolloin yleisten oppien alaan kuuluvia säännöshdotuksia oltiin päinvastoin karsittu sillä perusteella, että niiden katsottiin kuuluvan ensisijaisesti tieteisopin alaan eikä suoranaisesti kansalaisille suunnattaviin käyttäytymisnormeihin.¹⁰⁸

Rikosoikeuskomitean osalta todettiin edellä törkeän tuottamuksen roolin kasvun olleen jo hyvässä vauhdissa komitean työskentelyn aikana. Tilanne on vielä korostetumpi rikoslakiprojektin kohdalla. Yleisiä oppeja koskevassa hallituksen esityksessä todetaan törkeän tuottamuksellisina rangaistavien rikostyyppien määrä Suomessa suureksi verrattuna useisiin muihin maihin. Törkeä tuottamus nähtiinkin Suomessa käytännössä tärkeämmäksi kysymykseksi kuin esimerkiksi muualla pohjoismaissa. Juuri tämän vuoksi myös törkeästä tuottamuksesta haluttiin rikoslakiin legaalmääritelmä.¹⁰⁹

Yleisten oppien työryhmän työssä ei törkeän tuottamuksen kannalta ollut kyse uusien linjausten tekemisestä vaan jo aiemmin vakiintuneen oikeuden kodifioinnista. Sama pätee ylipäänsä koko rikoslakiprojektiin. Olennainen kehityskulku törkeän tuottamuksen kannalta on tältä osin keskeittämisperiaatteen mukainen säännösten lakitekninen siirtely rikoslain ja erityislainsäädännön välillä sekä törkeän tuottamuksen legaalmääritelmä, joka tosin ylimalkaisuutensa vuoksi jää melko mitäänsanomattomaksi¹¹⁰.

Itse asiassa jo rikoslain kokonaisuudistuksen II-paketin yhteydessä jouduttiin ottamaan kantaa törkeään tuottamukseen. Tämä tapahtui ennen kaikkea rikoslain 21 luvun säännösten yhteydessä tahallisuudelle ja tuottamukselle omistetussa erityisessä kappaleessa. Kyse on lähinnä törkeän

¹⁰⁸ HE 44/2002 vp s. 8.

¹⁰⁹ HE 44/2002 vp s. 89–91. Esim. Norjan NOU 1992:23:n ei katsottu sisältäneen törkeän tuottamuksen määritelmää, koska kyseinen syyksiluettavuuden muoto oli Norjassa melko harvinainen (HE 44/2002 vp s. 92).

¹¹⁰ RL 3:7.2 voidaan katsoa antavan korkeintaan suuntaviivoja tuottamuksen törkeysarvosteluun. Kyseisen pykälän 1 momentin tuottamusta ylipäänsä koskevaan määritelmään ei sisälly edes tällaisia suuntaviivoja.

tuottamuksen merkityssisällön avaamisesta. Törkeää kuolemantuottamusta koskevan kriminalisoinnin yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, ettei törkeän tuottamuksen merkityssisältö ole oikeustieteessä yksiselitteinen. Tästä huolimatta käsitettä todetaan käytettävän rikoslaisissa. Tuottamuksellisen turvallisuussalaisuuden paljastamisen kriminalisoivan säännöksen yksityiskohtaisissa perusteluissa viitataan puolestaan törkeän huolimattomuuden osalta rikosoikeudessa ”yleisesti” tehtävään eroon törkeän ja tavallisen huolimattomuuden välillä. Kyseiset ilmaisut kertovat niin ikään törkeän tuottamuksen vakiintumisesta osaksi rikosoikeutta jo ennen varsinaista kokonaisuudistusta.¹¹¹

4.2 Oikeuskirjallisuus

4.2.1 *Törkeä tuottamus kotimaisessa oikeustieteessä*

Suomalaisen oikeustieteen piiristä ei löydy yksinomaan törkeää tuottamusta käsittelevää tutkimusta. Ylipäänsä voidaan sanoa, ettei aiheesta ole kotimaisessa oikeustieteessä juuri keskusteltu.¹¹² Törkeää tuottamusta käsitellään lyhyesti kuitenkin useissa oikeustieteellisissä teksteissä. Seuraavaksi luodaan katsaus törkeää tuottamusta käsittelevään kotimaiseen oikeustieteelliseen kirjallisuuteen tarkoituksena selvittää, tukevatko tekstit aiemmin esitettyjä havaintoja törkeän tuottamuksen noususta erikoisrikosoikeudellisesta marginaali-ilmioistä olennaiseksi syyksiluettavuuden muodoksi kumulatiivisesti ensisijassa yksittäisten sääntelyratkaisujen kautta. Tekstien käsittely on jaettu oppikirjoihin, monografioihin sekä muuhun kirjallisuuteen.

4.2.2 *Oppikirjat*

Törkeän tuottamuksen roolin nousu 1900-luvun kuluessa näkyy selvästi rikosoikeuden oppikirjoissa. Vuonna 1909 julkaistun Allan Serlachiuksen käsialaa olevan ja rikosoikeuden yleisiä oppeja käsittelevän Suomen rikosoikeuden oppikirjan ensimmäinen osa ei mainitse sanallakaan törkeää tuottamusta. Tilanne on sama vielä kyseisen kirjan vuonna 1951 *Bruno Salmialan* ja Brynolf Honkasalon toimesta julkaistussa versiossa.¹¹³

¹¹¹ HE 94/1993 vp s. 58 ja 98.

¹¹² Tämä on ollut tilanne ilmeisesti myös esim. Tanskassa, jossa tietyt siviilioikeudelliset törkeää tuottamusta hyödyntävät säännökset ovat saaneet osakseen enemmän mielenkiintoa (von Eyben 1993 s. 591 sekä 631–632).

¹¹³ *Serlachius 1909 ja Salmiala – Honkasalo 1951.*

Vuodelta 1966 peräisin olevassa Honkasalon ja Reino Ellilän rikosoikeutta koskevassa yleisesityksessä todetaan silloinen eläinrääkkäystä koskenut RL 43:5 sekä silloisen tieliikennelain 6.2 § esimerkeiksi niistä ”ani harvoista” tilanteista, joissa tuottamuksen rangaistavuudelle on suomalaisessa rikosoikeudessa asetettu korotettu vaatimus. Vuonna 1974 ja 1977 julkaistuissa *Inkeri Anttilan* ja *Olavi Heinosen* Rikosoikeus ja kriminaalipolitiikka sekä Rikos ja seuraamus -kirjoissa törkeä tuottamus mainitaan jo toisinaan laissa hyödynnettävänä syyksiluettavuuden muotona.¹¹⁴

Dan Frände toteaa vuonna 1994 julkaistussa kirjassaan *Allmän straffrätt – En introduktion* ongelmalliseksi tuottamuksen törkeysarvioinnissa hyödynnettävien kriteerien puutteen ja tätä kautta törkeän ja tavallisen tuottamuksen välisen eron avoimuuden. *Ari-Matti Nuutilan* vuotta myöhemmin ilmestyneessä *Rikosoikeuden ABC*-kirjassa sekä vuonna 1997 ilmestyneessä *Rikoslain yleinen osa* -kirjassa törkeälle tuottamukselle on jo omistettu omat lukunsa. Erityisesti jälkimmäinen teos sisältää verraten monipuolista, pitkälti Nuutilan vuotta aiemmin julkaisemaan väitöskirjaan tukeutuvaa pohdintaa tuottamuksen törkeysarvioinnista. Nuutila toteaa törkeää tuottamusta hyödyntäviä kriminalisointeja olevan suomalaisessa rikosoikeudessa koko ajan enemmän. Vuoden 1999 Rikosoikeus-teoksessa törkeä tuottamus esiintyy vain sitä hyödyntävien rikoslain erityisen osan säännösten yhteydessä. Vuoden 2002 versiota täydennettiin Pekka Koskinen kirjoittamalla rikosvastuun yleisiä perusteita käsittelevällä jaksolla, jossa törkeästä tuottamuksesta on lyhyt erillinen kappale, jota on edelleen 1.11.2008 täydennetty.¹¹⁵

Tuoreimmissa rikosoikeuden yleisen osan oppikirjoissa törkeä tuottamus on vakiinnuttanut asemansa tuottamusopin yhteydessä käsiteltävänä itsenäisenä teemana.¹¹⁶ Käytännössä oppikirjojen esityksissä tyydytään törkeän tuottamuksen kohdalla viittaamaan lähinnä RL 3:7.2:ssa säädettyihin arviointiperusteisiin, niitä koskeviin esitöihin¹¹⁷ sekä korkeimman oikeuden vähäiseen törkeää tuottamusta koskevaan ratkaisukäytäntöön¹¹⁸.

¹¹⁴ *Honkasalo – Ellilä* 1966 s. 72 sekä *Anttila – Heinonen* 1974 s. 99–100 ja *Anttila – Heinonen* 1977 s. 139 ja 141.

¹¹⁵ *Frände* 1994 s. 195–196, *Nuutila* 1995 s. 126–129, *Nuutila* 1997 s. 260–277 sekä *Rikosoikeus* 1999 ja *Rikosoikeus* 2002 s. 112.

¹¹⁶ *Frände* 2012 s. 205–206, *Tapani – Tolvanen* 2015 s. 275–282 sekä *Melander* 2016 s. 198–201.

¹¹⁷ Lain esityöt (HE 44/2002 vp s. 97–98) perustuvat käytännössä Nuutilan vuoden 1996 väitöskirjaan.

¹¹⁸ Tärkeimmät törkeää tuottamusta koskevat ratkaisut ovat perunamultalietteen päästämistä ympäristöön koskeva KKO 2016:58 (ympäristörikos), työmaakaivannon merkitsemättä jättämistä koskeva KKO 2015:95 (vaaranmerkintärikkomus ja törkeä vammantuottamus), korvaushoitoon tarkoitettujen metadonin pyynnöstä luovuttamista koskeva KKO 2014:41

Edellä kuvatusta kauniista jatkumosta tekee poikkeuksen *Jaakko Forsmanin* vuoden 1914 *Straffrättens allmänna läror -oppikirja*, jossa Forsman toteaa, että uuteen vuoden 1889 rikoslakiin on omaksuttu kaksijakoinen tuottamusjärjestelmä erotuksena vuoden 1875 rikoslakiehdotuksen kolmiportaisesta järjestelmästä.¹¹⁹ Tässä kohtaa ei käy ilmi, mihin Forsman perustaa ajatuksensa kaksijakoisesta järjestelmästä. Taustalla ei vaikuttaisi olevan vuoden 1914 eläinräkkäyissäännös, koska vastaava ajatus sisältyy jo Forsmanin luentojen pohjalta laadittuun vuonna 1893 julkaistuun esitykseen.¹²⁰ Ottaen huomioon, ettei törkeä tuottamus esiinny käsitteenä yhdessäkään alkuperäisen vuoden 1889 rikoslain säännöksessä, Forsmanin kannanotto jää epämääräiseksi. Tässä kohtaa sen osalta lienee syytä tyytyä viittamaan jo aiemmin esille tuotuun huomioon siitä, ettei tuottamuksen törkeysportastus tuolloinkaan ollut rikosoikeudessa mitenkään uusi ajatus, vaikkei sitä vuoden 1889 rikoslain tunnusmerkistöihin heti omaksuttukaan.

4.2.2 Monografiat

Ensimmäinen törkeää tuottamusta syvällisemmin käsittelevä kotimainen monografia näyttäisi olevan Reino Ellilän vuoden 1958 Suomen liikenne-rikosoikeus -kirja, joka tietysti keskittyy asian käsittelyyn nimenomaan liikenteeseen liittyvän sääntelyn näkökulmasta. Ellilä korostaa kirjassaan liikenne-rikosoikeuden luonnetta erikoisrikosoikeuden alana, jonka erityispiirteet näkyvät muun muassa siinä, ettei sen piirissä täysin tulla toimeen yleisillä tahallisuus- ja tuottamuskäsitteillä rangaistavuuden subjektiivista puolta arvosteltaessa, vaan tältä osin tarvitaan tiettyjä erikoisnormeja ja -kriminalisointeja.¹²¹ Tähän liittyen Ellilä pohtii koko rikosoikeudellista syyksiluettavuusjärjestelmää peilaten sitä myös lukuisiin ulkomaisiin järjestelmiin.¹²² Törkeän tuottamuksen käsitteeseen Ellilä ottaa kantaa vastasäädettyä vuoden 1957 tieliikennelain 6.2 §:ä käsitellessään. Ellilä näkee kyseisen ”laissa vain ani harvoin esiintyvän huolimattomuuden kvalifisoi-

(vaaran aiheuttaminen ja törkeä kuolemantuottamus) sekä bakteerin saastuttaman porkkanaraasteen myyntiä koskeva KKO 2012:56 (terveysrikos). Lisäksi tuottamuksen törkeyttä on jouduttu arvioimaan mm. tieliikenteen sosiaalilainsäädännön rikkomista koskevassa ratkaisussa KKO 2011:4 sekä tuoreessa HIV-tapauksessa KKO 2015:83.

¹¹⁹ *Forsman* 1914 s. 196–197.

¹²⁰ *Wasastjerna* 1893 s. 168–169, jossa Forsman näyttää tekevän eron törkeän ja tavallisen tuottamuksen välille tekijän tietoisuuden perusteella.

¹²¹ *Ellilä* 1958 s. 11 ja 64. Ellilä toimi 8.4.1954 perustetun tieliikennelainsäädännön uudistamista valmistelleen komitean puheenjohtajana vuoteen 1955 asti (s. 7).

¹²² *Ellilä* 1958 s. 67–80.

dun vaatimuksen” lähinnä epäluottamuslauseena tuomareita kohtaan sikäli, etteivät nämä muuten tuomitsisi törkeän huolimattomuuden tilanteissa riittävän ankaria seuraamuksia. Törkeän huolimattomuuden merkityssisällön osalta Ellilä korostaa kokonaisarviointia ja huomauttaa lisäksi, että käytäntö on tältä osin jo vakiintunut aiemman moottoriajoneuvoliikenteestä annetun lain 9 §:n perusteella.¹²³

Juha Vikatmaa jakaa vuoden 1970 väitöskirjassaan esittämässään syyksiluettavuuden muotoja koskevassa taulukossa tuottamuksen ”culpa luxuriaan” sekä ”tavalliseen culpaan”. Ensimmäisen kohdalla Vikatmaa puhuu tuottamuksen raskaammasta muodosta, johon hän katsoo kuuluvan jonkinlaisen tietomomentin.¹²⁴ Aiheen varsin epäselvän oloinen käsittely kuvastaa hyvin vielä 1970-luvulla vallinnutta melko epäselvää tilannetta törkeän tuottamuksen osalta. Myös *Tapio Lappi-Seppälä* käsittelee hyvin laaja-alaisessa vuonna 1987 ilmestyneessä väitöskirjassaan törkeää tuottamusta rangaistuksen mittaamisperusteisiin liittyvän syyllisyysarvostelun yhteydessä. Lappi-Seppälä tukeutuu tuottamuksen törkeysarvostelun osalta tuottamuksen subjektiivisen ja objektiivisen puolen erotteluun. Tarkastelu keskittyy törkeän tuottamuksen käsitteen merkityssisältöön sekä ennen kaikkea sen merkitykseen rangaistuksen mittaamisessa.¹²⁵

Seikkaperäisimmin törkeää tuottamusta pohtii Ari-Matti Nuutila vuoden 1996 rikosoikeudellista huolimattomuutta käsittelevässä väitöskirjassaan. Tutkimuksen keskittyessä kuitenkin pitkälti teon huolimattomuuteen¹²⁶ liittyviin kysymyksiin jää törkeä tuottamus verraten pieneen rooliin. Nuutila toteaa Suomessa olevan poikkeuksellisen paljon törkeän tuottamuksellisia rangaistavia rikoksia, vaikkei törkeästä tuottamuksesta olekaan käyty laajempaa keskustelua vastuun edellytyksenä.¹²⁷ Törkeä huolimattomuus ja piittaamattomuus katsotaankin pohjoismaisessa (ja myös saksankielisessä) rikosoikeudessa melko uusiksi vastuukriteereiksi verraten vaikkapa anglo-saksiseen rikosoikeusjärjestelmään, jossa *recklessness*-syyksiluettavuudella on keskeinen asema. Lisäksi Nuutila toteaa törkeää tuottamusta käytettävän varsin epäyhtenäisesti syyksiluettavuuden alarajana. Ilmiön syiden sijaan Nuutila keskittyy tutkimuksessaan lähinnä oikeusvertailuun sekä

¹²³ *Ellilä 1958* s. 99–103. Ellilän mukaan laki ei sinällään yleensä erottele tuottamuksen asteita, vaan ne voidaan huomioida rangaistuksen määräämisessä (s. 75).

¹²⁴ *Vikatmaa 1970* s. 36.

¹²⁵ *Lappi-Seppälä 1987* s. 310–316.

¹²⁶ Erottelu teon ja tekijän huolimattomuuteen perustuu tältä osin Nils Jareborgin vuonna 1977 esittämään jaotteluun objektiiviseen *gärningsculpaan* sekä subjektiiviseen *personlig culpaan* (Jareborg, NTFK 1977).

¹²⁷ *Nuutila 1996* s. 7 ja 581. Törkeän tuottamuksen varaan rakentuvia rikostyyppisiä todetaan olevan kolmisenkymmentä ja määrän olevan kasvussa.

kokonaisarvioinnin avulla määrittävään törkeän tuottamuksen merkityssisältöön.¹²⁸

Myös *Matti Tolvanen* käsittelee tuottamuksen eri lajeja tieliikenne-rikos-oikeudellista huolellisuutta käsittelevässä teoksessaan vuodelta 1996.¹²⁹ Törkeä tuottamus jää tarkastelussa kuitenkin varsin vähälle huomiolle, koska mielenkiinto suunnataan ennen kaikkea tuottamuksen ja tapaturman väliseen rajanvetoon ja siis näin ollen tuottamuksen lievempiin asteisiin.¹³⁰

4.2.3 Muuta kirjallisuutta

Tuottamukselliset rikokset olivat 1900-luvun jälkimmäisellä puoliskolla huomattavasti aiempaa suuremman kiinnostuksen kohteena oikeustieteessä. Suomessa tämä näkyi erityisesti Tvärminnessä 18.–20.2.1976 järjestetyssä rikosoikeuden jatkokoulutusseminaarissa sekä Turussa 29.–30.8.1977 järjestetyssä modernia rikoslainsäädäntöä koskeneessa suomalais-ruotsalaisessa symposiumissa. Ensimmäisen aiheena olivat nimenomaan tuottamukselliset rikokset. Jälkimmäisessä tuottamukselliset rikokset muodostivat puolestaan yhden kolmesta aihepiiristä.¹³¹ Tuottamuksen törkeysporttas ei vaikuttaisi kuitenkaan nousseen esille kummassakaan tilaisuudessa. Aihe ei selvästikään ole tässä vaiheessa ollut pinnalla, vaan mielenkiinto on sen sijaan kohdistunut muihin tuottamusvastuun aspekteihin, erityisesti rikoksen rakenneopin kaltaisiin hyvin yleisen tason kysymyksenasetteluihin.¹³²

Muista teksteistä voidaan mainita Bruno Salmialan vuonna 1930 *Defensor Legis* -lehdessä julkaistu nimenomaisesti törkeää tuottamusta käsitellyt ”pikkukirjoitus”, jossa lähinnä tyydyttiin saksalaiseen tieteesoppiin viitaten toteamaan tuottamuksen törkeysarvioinnin olevan tapauskohtaista ja kokonaisarviointiin perustuvaa.¹³³ *Aatos Alanen* mainitsee niin ikään De-

¹²⁸ *Nuutila* 1996 s. 583 ja 586.

¹²⁹ *Tolvanen* 1996 s. 82–96.

¹³⁰ *Tolvanen* 1996 s. 2 ja 96.

¹³¹ Tvärminnen jatkokoulutusseminaarista on julkaistu moniste, joka sisältää seminaarissa pidettyjä alustuksia (Helsingin yliopisto 1976). *Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab* on puolestaan julkaissut Turun symposiumin pohjalta erikoisnumeron NTfK 1977.

¹³² Täältä osin keskeisimpinä teksteinä voidaan mainita Pekka Koskisen Tvärminnessä pitämä yleisesitys tuottamuksellisen rikoksen rakenteesta (*Koskinen* 1976 s. 22–33) sekä Nils Jareborgin Turussa pitämä esitys, jossa Jareborg esitteli kuuluisan oppinsa huolimattomuuden jakamisesta teon ja tekijän huolimattomuuteen (*Jareborg*, NTfK 1977). Ainakin omien sanojensa mukaan Koskinen oli jo Tvärminnessä varsin samoilla linjoilla Jareborgin kanssa (*Koskinen*, NTfK 1977 s. 250).

¹³³ *Salmiala*, DL 1930 s. 63–64. Kyse näyttäisi olevan ensisijassa siviilioikeudellisesta tekstistä, koska oikeuskirjallisuuden osalta viitataan vain siviilioikeudellisiin teksteihin ja

ensor Legis -lehdessä vuonna 1934 julkaistussa tekstissään törkeän tuottamuksen itsestään selvänä syyksiluettavuuden muotona esittäessään kuolemantuottamuskriminalisoinnin enimmäisrangaistuksen korottamista.¹³⁴ Kyse ei selvästikään ole mitenkään uudesta ja ennen kuulumattomasta syyksiluettavuuskäsitteestä.

Vielä on syytä nostaa esille *Wald Enebergin* vuonna 1868 *Tidskrift utgiven av Juridiska Föreningen i Finland* -lehdessä julkaistu kirjoitus, jossa Eneberg käsittelee tietoista tuottamusta (*luxuria*) sekä toimimista pikaisuuksissa tai affektitilassa (*impetus*). Näistä ensimmäinen nähdään luonnollisena tuottamuksen raskaampana muotona, mikä osoittaa tuottamuksen jaottelun moitittavuutensa osalta jo tuolloin itsestään selväksi asiaksi.¹³⁵

4.3 Johtopäätökset

Rikosoikeuskomitean vuoden 1976 mietinnössään esittämä ajatus ”tarkoituksenmukaisen porrastuksen aikaansaamisesta” näyttäisi muodostavan tärkeimmän yleisen tason perusteen törkeän tuottamuksen roolin kasvattamiselle suomalaisen rikosoikeuden syyksiluettavuusjärjestelmässä. Kyseessä ei kuitenkaan missään tapauksessa ole tuottamuksen törkeysportastuksen alulle pannut lausuma, vaan jo hyvässä vauhdissa olleen kehityskulun siunaaminen, joka vieläpä jätetään sen kummemmin perustelematta. Yksittäisiä rikoksia laajemmista rikoslainsäädännöllisistä katsauksista ei ole löydettävissä selkeää suunnitelmaa tai perusteita törkeän tuottamuksen kasvavalle käytölle syyksiluettavuuden muotona. Tältä osin kyse on ilmiöstä, jonka perustana ovat ensisijassa yksittäiset rikostunnusmerkistöt ja niitä koskevat esityöt.

Törkeän tuottamuksen roolin kasvattamista koskevaa yleistä pohdintaa ei löydy myöskään suomalaisesta oikeustieteestä. Törkeän tuottamuksen merkityksen kasvu heijastuu sinällään selvästi alan kirjallisuuteen. Esimerkiksi rikosoikeuden oppikirjat tukevat hyvin selvästi ajatusta törkeän tuottamuksen merkityksen kasvusta 1900-luvun alkupuolen marginaali-ilmiöstä verrattain runsaasti käytetyksi syyksiluettavuuden itsenäiseksi muodoksi. Tör-

oikeuskäytännön osalta puolestaan vakuutusoikeuteen.

¹³⁴ *Alanen*, DL 1934 s. 3.

¹³⁵ *Eneberg*, JFT 1868. Mielenkiintoista kirjoituksessa on ennen kaikkea se, että kirjoittaja näyttäisi itse asiassa nojautuvan kolmiportaiseen syyksiluettavuusmalliin, jossa *luxuria* nähdään niin *doluxesta* kuin *culpastakin* erillisenä ”luonnollisena siirtymävaiheena”, joka sisältää piirteitä näistä molemmista (erityisesti s. 57). Kirjoittaja ei perustelee ajatuksiaan anglosaksisella oikeudella, vaan lähdeviittaukset suuntautuvat yksinomaan saksalaiselle kielialueelle.

keän tuottamuksen käsittelylle uhrattu sivumäärä kasvaa sitä mukaa, kun törkeää tuottamusta hyödyntävien rikostunnusmerkistöjen määrä kasvaa. Erityisen merkittävänä voidaan pitää törkeän tuottamuksen vakiintumista olennaiseksi osaksi varsinaista rikoslakia 1990-luvulla, minkä jälkeen törkeä tuottamus on ollut vakiomateriaalia rikosoikeuden oppikirjoissa.

Ne verraten harvat lähteet, joissa törkeää tuottamusta suomalaisen oikeustieteen piirissä syvemmin käsitellään, keskittyvät törkeän tuottamuksen merkityssisällön, eli siis tuottamuksen törkeysarvostelun, täsmentämiseen. Tältä osin tuntuisi vallinneen varsin laaja yhteisymmärrys normatiiviseen kokonaisarvosteluun perustuvasta sekä tekoon liittyvän objektiivisen elementin että tekijään liittyvän subjektiivisen elementin huomioivasta punnintatyyppisestä arvioinnista.¹³⁶ Törkeän tuottamuksen merkitystä ja roolia tahallisuuden ja tavallisen tuottamuksen välissä sijaitsevana syyksiluettavuuden portana ei sen sijaan ole kotimaisessa oikeustieteessä juuri käsitelty.

5 YHTEENVETO

5.1 Yleinen kehityskulku ja muutoksen syyt

Alussa rikoslaisissa tapahtuneiden muutosten pohjalta esitettyjen hypoteesien osalta törkeän tuottamuksen roolin kasvussa näyttäisi olevan kyse 1. ja 3. hypoteesin yhdistelmästä. Noin puolet nykyisen rikoslain törkeää tuottamusta hyödyntävistä rangaistussäännöksistä perustuu suoraan aiemmin erikoisrikosoikeuden puolella olleisiin kriminalisointeihin, jotka on rikoslain kokonaisuudistuksen yhteydessä keskittämisperiaatteen mukaisesti siirretty erityislaeista rikoslakiin. Muilla rikoslain törkeää tuottamusta hyödyntävistä tunnusmerkistöistä ei ole vastaavaa taustaa. Niistä kuitenkin kaikki ovat peräisin ajalta, jolloin törkeän tuottamuksen käyttö on jo ainakin jossain määrin vakiintunut erikoisrikosoikeuden puolelle.

Myös monien uudempien erityislainsäädännön tunnusmerkistöjen taustalla on mahdollisesti pitkään sääntelyketju törkeää tuottamusta jo aiemmin hyödyntäneitä kriminalisointeja. Nimenomaan erikoisrikosoikeuden

¹³⁶ Ks. *Nuutila* 1996 s. 598–599 (erityisesti alaviite 70), HE 44/2002 vp s. 91 sekä KM 1976:72 s. 111. Nuutila esittää vuoden 1996 tutkimuksessaan eräänlaisen kompensatiomallin, jonka mukaan riittävän törkeä tekijän subjektiivinen huolimattomuus voi johtaa koko tuottamuksen arvioimiseen törkeäksi, vaikka teon objektiivista huolimattomuutta ei voitaisikaan pitää erityisen törkeänä ja päinvastoin. Kaikissa tilanteissa sekä teon että tekijän huolimattomuuden on kuitenkin oltava vähintäänkin ”tavanomaista” (*Nuutila* 1996 s. 600–607 ja jo aiemmin *Nuutila* 1995 s. 129).

osalta tullaan kuitenkin ajassa taaksepäin mentäessä 1900-luvun puolivälin tienoilla pisteeseen, jossa törkeää tuottamusta hyödyntäneet rikostunnusmerkistöt merkitsivät uudenlaista sääntelytekniikkaa.¹³⁷ Kyseinen sääntelytekniikka on omaksuttu tiettyjä pääosin Ruotsista tulleita vaikutteita lukuun ottamatta kotimaisista lähtökohdista käsin ilman, että taustalla olisi ainakaan ylikansallisia lainsäädäntöinstrumentteja.

Ajatus tuottamuksen asteiden erottelusta ei ole uusi vaan kuuluu olennaisena osana ylipäänsä rikosoikeudelliseen tuottamusvastuuseen.¹³⁸ On selvää, että tuottamus tai huolimattomuus voi ilmetä moitittavuudeltaan hyvinkin eriasteisena. Törkeän tuottamuksen hyödyntäminen rangaistavuuden alaa määrittävänä tunnusmerkistökijänä näyttäisi kuitenkin uudemmalta lainsäätämistekniikalta, joka omaksuttiin vuoden 1889 rikoslakiin vasta vuonna 1914. 1900-luvun puolivälistä alkaneen kehityskulun seurauksena kyseinen sääntelytekniikka on kiihtyvällä vauhdilla vakiinnuttanut asemansa osana suomalaista rikosoikeudellista lainsäädäntöä ja syyksiluettavuuden järjestelmää, mihin on varmasti vaikuttanut suuresti rikosoikeuskomitean asettuminen tukemaan kyseistä sääntelytekniikkaa vuoden 1976 mietinnössään.

Rikosoikeuskomitea puolsi törkeän tuottamuksen erottamista lievemmänlaatuudesta huolimattomuudesta ”tarpeellisen porrastuksen aikaansaamiseksi”.¹³⁹ Juuri tästä törkeässä tuottamuksessa rikosoikeudellisen syyksiluettavuuden muotona lopulta on lainsäätäjän kannalta kyse. Se tarjoaa mahdollisuuden huomattavasti kaksijakoista tahallisuuden ja tuottamuksen varaan nojautuvaa syyksiluettavuusjärjestelmää joustavammalle sääntelylle. Törkeä tuottamus voidaan tilanteesta riippuen rinnastaa rangaistavuuden osalta joko tahallisuuteen tai tavalliseen tuottamukseen, tai se voidaan erottaa myös kokonaan omaksi tunnusmerkistöksi.

Mihin tällaista porrastusta sitten tarvitaan? Taustalla vaikuttanee ensisijassa rikosoikeuden yleisen painopisteen siirtyminen tahallisesta tekemisestä kohti tuottamukseen perustuvaa rikosvastuuta sekä siirtyminen yhä selvemmin seurausvastuusta kohti vaarantamis- ja moitittavuusvastuuta.¹⁴⁰

¹³⁷ Ainoan poikkeuksen muodostaa jo vuonna 1914 rikoslakiin omaksuttu eläinräkkäys-säännös.

¹³⁸ Jo roomalaisessa oikeudessa (siviilioikeudellinen) tuottamus porrastettiin vakavuudeltaan kolmeen osaan; *culpa lata*, *culpa levis* ja *culpa levissima* (Tolvanen 1996 s. 24–25 ja 86, *Jägerskiöld* 1977 s. 148–149 sekä *Erenius* 1976 s. 31).

¹³⁹ KM 1976:72 s. 111.

¹⁴⁰ Rikosoikeuskomitea viittaa vuoden 1976 mietinnössään siirtymiseen seurausvastuusta kohti vaarantamis- ja samalla moitittavuusvastuuta (KM 1976:72 s. 59). Komitean mukaan entistä epäsuorempien syysuhteiden tiedostamisen sekä erityisvelvollisuuksia perustavien käyttäytymissääntöjen lisääntymisen johdosta aiempaa etäisempiä ja välillisempiä seurauk-

Tämä liittyy puolestaan laajempaan hyvinvointi- ja riskiyhteiskuntakehitykseen. Tuottamusvastuu näyttäisi yksinkertaisesti sopivan yhteiskuntaan, jossa erilaiset riskit ovat kasvaneet.¹⁴¹ Moitittavuusvastuuajattelun ja yleisemmin syyllisyyden korostaminen on johtanut ylipäänsä syyksiluettavuus-elementtien korostumiseen 1900-luvun kuluessa. Rikosoikeudellista laillisuusperiaatetta koskeva aiempaa tiukempi tulkinta on puolestaan johtanut siihen, että myös syyksiluettavuudesta on haluttu suoraan rikostunnusmerkistöihin yksiselitteiset lausumat. Näin ollen esimerkiksi monien erikoisrikosoikeuden tekurikostyyppisten tunnusmerkistöjen kohdalla on jouduttu pohtimaan, koskeeko kriminalisointi vain tahallista vai myös tuottamuksellista toimintaa ja tulisiko rikosvastuu tilanteesta riippuen rajata tai laajentaa myös törkeään tuottamukseen. Alun perin monista erityisesti erikoisrikosoikeuden rangaistussäännöksistä on puuttunut kokonaan nimenomainen syyksiluettavuusedellytys.

2000-luvulla törkeän tuottamuksen käyttöä syyksiluettavuuden muotona on saattanut entisestään vauhdittaa rikoslain yleisen osan uudistuksen yhteydessä omaksuttu aiempaa jäykempi todennäköisyyteen sidottu tahallisuuden alarajan määritelmä. Esimerkiksi *Pekka Koponen* on vuoden 2004 väitöskirjassaan ehdottanut nimenomaan törkeään tuottamukseen perustuvien kriminalisointien harkittua lisäämistä talousrikosten osalta.¹⁴²

Edellä hahmoteltu kehityskulku on tapahtunut ensisijaisesti, muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta, erikoisrikosoikeudesta käsin. Reino Ellilä totesi vuoden 1958 liikennerikosoikeutta käsittelevässä kirjassaan liiken-

sia on katsottu voitavan lukea syyksi. Samalla on vaadittu entistä selvempää näyttöä syyllisyyttä osoittavasta ”rikollisen asennoitumisen” vähimmäismäärästä (s. 109–110). Ks. myös *Anttila*, LM 1969 s. 625. Anttila tosin näyttäisi painottavan nimenomaan vaarantamisvastuuta katsoen, että vaarantamisjärjestelmän kehittämisen avulla voitaisiin päästä eroon esimerkiksi tuottamuksellisista seurausrikoksista (s. 644).

¹⁴¹ *Blomsma* 2012 s. 60 ja 170–171, *Nuutila* 1996 s. 4 ja 173–176, *Nuutila* 1994 s. 161 sekä *Elwing* 1963 s. 114–115. Hyvinvointivaltion rikosoikeudessa tahallinen tekurikos ei enää ole kiistattomasti hallitseva rikossääntelyn malli (*Nuotio* 1998 s. 130 ja 480, ks. myös *Melander* 2008 s. 94). Rikosoikeudessa hyvinvointivaltiollisista tehtävistä todistavat tuottamusvastuun laajentumisen ohella myös laiminlyöntivastuun sekä vaarantamisvastuun alan laajentuminen (*Nuotio* 1998 s. 55, ks. myös *Frände* 1989 s. 193). Ks. myös *Nuotio*, LM 1991 s. 1015. Tuottamusta koskevat opit ovat viimeistään 1900-luvulla vakiinnuttaneet asemansa myös rikosoikeusdogmatiikkaan olennaisesti vaikuttavina tekijöinä. Esim. Nils Jareborgille nimenomaan tuottamus muodostaa koko rikosoikeusdogmatiikan avaimen (kyse on Dan Fränden tulkinnasta (*Frände* 2002 s. 245)). Tämän suuntaisesti myös *Asp – Ulväng – Jareborg* 2013 s. 138). Bernd Schünemann totesi jo vuonna 1975 tuottamuksellisten rikosten muuttuneen rikosoikeusdogmatiikan adoptiolapsesta lempilapseksi (*Schünemann*, JA 1975 s. 435 ja *Nuutila* 1994 s. 162).

¹⁴² *Koponen* 2004 s. 112–113 ja 123. Törkeää tuottamusta hyödyntävien rikostunnusmerkistöjen lisäämistarpeeseen liitetään tässä kohtaa myös erehdysoppeja koskevat jäykät tulkintalinjat (s. 122–123).

nerikosoikeudessa olevan kyse sellaisesta rikosoikeuden erikois- eli spesiaalialueesta, joka ”tarjoaa tilaisuuden rikosoikeuden mitä erilaisimmissa – niin yleisiä oppeja kuin erinäisiä rikoksia koskevissa – peruskysymyksissä liikkumiseen ja uusien näkökohtien hakemiseen ja oivaltamiseen”.¹⁴³ Tieliikenne tarjoaa erinomaisen esimerkin moderniin maailmaan liitetystä merkittävästä riskien kasvusta. Kyse on toimintaympäristöstä, jossa tahallisuuden ohella myös pelkällä huolimattomuudella on mahdollista aiheuttaa huomattavia vahinkoja. Valtatiellä kiitävässä autossa matkustaminen merkitsee vastaantuleva liikenne huomioiden käytännössä varman kuoleman sivuuttamista vain muutamien metrien etäisyydeltä satoja kertoja jo melko lyhyillä ajomatkoilla.

Juuri erikoisrikosoikeus näyttäisi reagoineen tältä osin herkimmin yhteiskunnassa tapahtuneisiin muutoksiin. Edellä mainitut riski- ja hyvinvointiyhteiskuntaan liittyvät kehityskulut ovat liittyneet selvimmin rikoslain ulkopuoliseen erityislainsäädäntöön. Asiaan on lisäksi voinut vaikuttaa erikoisrikosoikeuden ”varsinaiseen” rikosoikeuteen verrattuna huomattavasti kevyempi lainsäätämismenettely, millä tarkoitetaan sitä, ettei erityislakien loppupuolelle rutiininomaisesti sisällytettäviin rangaistussäännöksiin selvästikään ole lakia säädettäessä useimmiten panostettu yhtä paljon kuin rikoslain sisältämiin rangaistussäännöksiin.¹⁴⁴ Onkin hyvin olennaista huomata, että törkeän tuottamuksen omaksuminen yleiseksi syyksiluettavuuden muodoksi on tapahtunut pitkälti ilman minkäänlaista varsinaista yleisen tason päätöstä asiasta.

Törkeän tuottamuksen roolin kasvussa ei lopulta ole mitä ilmeisimmin ollut kyse kovinkaan merkittäväksi mielletystä asiasta. Tutkimukseen ja ylipäänsä oikeudelliseen pohdintaan käytössä olevien resurssien ollessa niukat on voimavarat suhteellisen pienessä oikeuskulttuurissa yleensä keskitetty kulloinkin olennaisimmiksi koettuihin kysymyksiin. Hyvän esimerkin muodostaa tahallisuuden alarajasta pitkin 1900-lukua ja 2000-luvun alkua vellonut keskustelu ja pohdinta, joka näytteli keskeistä osaa myös erityisesti rikoslakiprojektin työskentelyssä. Tahallisuuden legaalimääritelmän rinnalla törkeän tuottamuksen legaalimääritelmän pohdinta näyttäisi rikoslakiprojektin yleisten oppien työryhmässä jääneen selvästi pienempään rooliin. Esimerkiksi työryhmän työn seurauksena syntynyt HE 44/2002 vp pohjautuu tältä osin käytännössä täysin kyseisessä työryhmäs-

¹⁴³ *Ellilä* 1958 s. 11.

¹⁴⁴ Erland Aspelin puhuu erikoisrikosoikeuden kaavamaisesta säätämisestä, minkä yhteydessä ei usein juuri pohdita kriminalisoinnin edellytyksiä tai seurauksia (*Aspelin* 2002 s. 55–56).

säkin istuneen Ari-Matti Nuutilan muutama vuosi aiemmin julkaisemaan väitöskirjatutkimukseen.

Edellä esitetyn perusteella tarkastelun kohteena olleen kehityskulun voisi tiivistää seuraavasti: Teollistumisen, kaupungistumisen, tekniikan kehityksen ynnä muun sellaisen seurauksena oikeudellisen sääntelyn tarve, tai ainakin sääntelyn määrä, on yhteiskunnassamme kasvanut huomattavasti 1900-luvun kuluessa. Samalla rikosvastuun painopiste on siirtynyt tahallisuudesta kohti tuottamuksellista vastuuta. Kyseinen kehitys on edellyttänyt tuottamusvastuun aikaisempaa hienojakoisempaa porrastusta siten, että rikosvastuun rajat on voitu mitoittaa kulloisenkin sääntelytilanteen osalta jossain määrin tarkoituksenmukaisesti ja lisäksi rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen edellyttämällä täsmällisyydellä. Yhteiskunnalliseen kehitykseen on reagoitu herkimmin erikoisrikoslainsäädännön puolella, jossa rikostunnusmerkkejä koskeva sääntely on syyksiluettavuuden osalta muutunut huomattavan paljon suhteellisen kevyen lainsäädäntöprosessin yhteydessä. Erityisesti tieliikenneoikeus on näytellyt tältä osin keskeistä roolia kehityskulun käynnistäjänä 1900-luvun puolivälistä alkaen. Vähitellen törkeä tuottamus on vakiinnuttanut asemansa erityislainsäädännössä, mistä se on rikoslain kokonaisuudistuksen yhteydessä siirretty hyvin lyhyessä ajassa myös rikoslain puolelle. Aiemmat törkeää tuottamusta hyödyntävät rikostunnusmerkistöt ovat toimineet esikuvina uusille tunnusmerkistöille. Mitä yleisemmäksi törkeän tuottamuksen käyttö syyksiluettavuusedellytyksenä on käynyt, sitä helpompaa sen omaksuminen yleisemminkin yhä uusiin ja uusiin rangaistussäännöksiin lienee ollut. Törkeä tuottamus on noussut 1900-luvun alun marginaali-ilmioistä yhdeksi 2000-luvun syyllisyysopin kolmesta syyksiluettavuuden päämuodosta vaivihkaa ilman, että asiasta olisi missään vaiheessa tehty yleisemmän tason perusteltua päätöstä tai että asiaa olisi edes jälkeenpäin pysähdetty tarkastelemaan.

5.2 Jatkopohdintaa

5.2.1 Erinäisiä huomioita

Modernissa rikosoikeudessa on puhuttu varsin paljon ”ylikriminalisoinnista” ja rikosoikeuden inflaatiosta. Nyt kyseessä oleva tutkimus tarjoaa mielenkiintoisen näkökulman tähän keskusteluun. Törkeä tuottamus on nimittäin noussut olennaiseksi osaksi syyksiluettavuusjärjestelmää pitkälti juuri erikoisrikosoikeudessa tapahtuneen sääntelyn määrällisen kasvun vaikutuksesta. Esimerkiksi Pekka Koskinen on varoitellut rikosoikeuden inflaa-

tion vakavimmaksi ongelmaksi rikosvastuun alan leviämistä aivan liian laajalle.¹⁴⁵ Törkeän tuottamuksen kohdalla voidaan tämän tutkimuksen nojalla puhua inflaation vaikutuksesta suoranaisen rikosvastuun laajenemisen sijasta vakiintuneeseen yleiseen rikosoikeudelliseen dogmatiikkaan. Ruotsalaisen vuonna 2013 tehdyn tutkimuksen mukaan 1/3 sikäläisistä erikoisrikosoikeuden säännöksistä ei ollut sovellettu koskaan ja niin ikään 1/3 ei ollut sovellettu viimeisen viiden vuoden aikana.¹⁴⁶ Luultavasti tilanne on melko lailla sama myös Suomessa. Rikosvastuun suoranaisen laajenemisen sijaan voisi käytännössä ollakin aiheellisempaa pohtia erikoisrikosoikeuden vaikutusta rikosoikeuden yleisiin oppeihin, kuten syyksiluettavuuteen.

Törkeän tuottamuksen alati lisääntynyt hyödyntäminen alun perin lähinnä erityislainsäädännön rangaistussäännöksissä on 2000-luvulle tultaessa johtanut tilanteeseen, jossa törkeä tuottamus mielletään niin RL 3 luvussa kuin Lainkirjoittajan oppaassakin yhdeksi syyksiluettavuuden päämuodoista. Erityisesti erikoisrikosoikeuteen liittyvä kevyt ja jopa huolimaton lainvalmistelupohja, asiaa koskeva suhteellisen vähäinen oikeuskäytäntö sekä asian huomiotta jättäminen oikeustieteessä luovat törkeän tuottamuksen käsitteelle varsin haperon rikoslainopillisen perustan. Hyvin mielenkiintoinen kysymys on se, mitä muita vastaavia vaikutteita rikosoikeuden yleiset opit ovat mahdollisesti saaneet erikoisrikosoikeuden puolelta.

Törkeän tuottamuksen asema tahallisuuden ja tavallisen tuottamuksen välissä on myös rikosoikeusteoreettisesti hyvin mielenkiintoinen. Yhtäältä kyse on jo nimensäkin perusteella tuottamuksen lajista, osasta *culpa*. Toisaalta kyse on siinä mielessä itsenäisestä syyksiluettavuuden muodosta, että se tilanteesta riippuen rinnastetaan joko tahallisuuteen tai tavalliseen tuottamukseen, tai erotetaan niistä molemmista erilliseen omaan tunnusmerkistöönsä. *Gillis Erenius* on todennut rikosoikeudellista huolimattomuutta koskevassa väitöskirjatutkimuksessaan tuottamuksen kehittyneen rikosvastuun perustaksi alun perin tapaturman, *casuksen*, pohjalta.¹⁴⁷ Nähdäkseni ei ole mitenkään poissuljettua, että törkeän tuottamuksen kohdalla olisi käymässä tavallaan samoin. Törkeän tuottamuksen vakiinnuttaessa asemansa rikostunnusmerkistöissä itsenäisenä syyksiluettavuusjärjestel-

¹⁴⁵ *Koskinen* 1985 s. 152.

¹⁴⁶ SOU 2013:38 s. 476. Vuonna 1989 noin 1/2 erikoisrikosoikeuden tunnusmerkistöistä ei ollut sovellettu kertaakaan (SOU 1992:61 s. 107).

¹⁴⁷ *Erenius* 1976 s. 46. Esim. Ruotsin vanhoissa maakuntalaeissa erotettiin jo melko varhain tahdottu teko ei-tahdotusta. Jälkimmäinen ”vahinkoteko” (*vådaverk, vådagerningen*) piti sisällään sekä tuottamuksen että tapaturman, ja se saatettiin porrastaa raskaampaan ja lievempään muotoon. (*Anderberg* 2015 s. 30–31 sekä *Forsman* 1893 s. 30–36.)

män portaana on hyvin mahdollista, että se tullaan jatkossa mieltämään yhä selvemmin myös teoreettiselta merkityssisällöltään tavallisesta tuottamuksesta erillisenä ja selvästi itsenäisenä syyksiluettavuuden muotona.

5.2.2 Rikokset ja rikkomukset

Tässä tutkimuksessa on monessa kohtaa puhuttu yhtäältä rikoslakiin perustuvasta ”varsinaisesta” tai ”ydin-” rikosoikeudesta ja toisaalta erityislainsäädäntöön perustuvasta erikoisrikosoikeudesta. Keskittämisperiaatteen suhteellisen johdonmukaisen noudattamisen seurauksena ensimmäisessä on joitain poikkeuksia lukuun ottamatta kyse siinä määrin raskaista oikeudenloukkauksista, että lainsäätäjä on halunnut liittää niihin vapauden menetyksen uhan. Jälkimmäisessä puolestaan on katsottu pääsääntöisesti riittäväksi pelkkä sakonuhka. Erikoisrikosoikeuden sijainti varsinaisen rikoslain ulkopuolella ja tyypillisesti tietyn erityislain säädöksiä tukevana ”joka rikkoo tämän lain määräyksiä” -tyyppisenä sääntelynä tekee siitä monella tapaa erityyppisen kuin rikoslakirikosoikeudesta. Tutkimuksessa on useaan otteeseen päivitelty erikoisrikosoikeuteen liittyvien lainsäädäntöprosessien, tai ainakin lakien esitöiden, minimalistisuutta ja jopa suoranaista huolimattomuutta.

Suomessa ei liitetä suoranaisia oikeusvaikutuksia rikoslaki- ja erikoisrikosoikeuden erotteluun. Poikkeuksena voidaan mainita RL 3:5.3, jossa rikoslain yleisen osan uudistusta vanhemmat erikoisrikosoikeuden rangaistussäännökset on jätetty osittain tahallisuusolettaman ulkopuolelle. Vielä 1900-luvun alkupuolella Suomessa keskusteltiin suhteellisen paljon ”varsinaisten rikosten” ja ”politiarikosten”¹⁴⁸ välisestä rajanvedosta. Poliitariikoksilla tarkoitettiin vuonna 1889 säädetyssä rikoslaisissa lain viimeisiin neljään lukuun sisältyneitä ensisijassa järjestykseen ja turvallisuuteen liittyneitä kriminalisointeja sekä ”näihin verrattavia rikoksia”. Vielä 1900-luvun puolivälissä kyseisiin kriminalisointeihin liitettiin tiettyjä erityissääntöjä: ulkomailla tehdystä poliitariikoksesta ei tuomittu lähtökohtaisesti rangaistusta (alkuperäisen vuoden 1889 rikoslain 1:4), avunantoa koskevia säännöksiä ei sovellettu (alkuperäisen vuoden 1889 rikoslain 5:3.4), rikosten vanhentumisaika oli rajattu vuoteen (silloisen rikoslain 8:1 5 kohta, 402/1939) eikä poliitariikosten suosimisesta tuomittu rangaistusta (alkuperäisen vuoden 1889 rikoslain 16:20.2).¹⁴⁹ Kysymys siitä, mitä rikoslain

¹⁴⁸ Politiaoikeudesta yleensä ks. *Nuotio* 1998 s. 474–485. Esim. Allan Serlachius esitti jo edellä käsitellyssä 1920-luvulla julkaistussa rikoslakiehdotuksessaan rikosten ja rikkomusten perustavanlaatuisuutta erottamista toisistaan rikosoikeudessa.

¹⁴⁹ *Ellilä*, DL 1945 s. 240–242.

neljään viimeiseen lukuun ”verrattavat rikokset” tarkoittivat, herätti ymmärrettävästi paljon keskustelua. 1900-luvun puolivälissä tieteisopissa ja oikeuskäytännössä vallitseva kanta perustui rikoslain voimaannpanemisesta annetun asetuksen (39B/1889) 5 § 3-kohdan säännökseen, jossa rikoslain neljään viimeiseen lukuun verrattaviksi rikoksiksi todettiin ne, joista rangaistusuhkana oli sakkoa tai korkeintaan kuusi kuukautta vankeutta.¹⁵⁰

Nykyrikosoikeudessa ei poliitariikoksista tai -rikkomuksista juuri enää puhuta. Varsinaisten rikosten ja poliitarikkomusten välinen jako on jättänyt jälkensä useiden vain sakonuhkaisten kriminalisointien rikosnimikkeisiin liitettyihin *rikkomus*-muotoiluihin.¹⁵¹ Rikosten ja rikkomusten väliselle erottelulle ei kuitenkaan anneta suoranaisia oikeusvaikutuksia. Sen sijaan erilaisiin rangaistusasteikkoihin on sidottu huomattavasti hyvinkin olennaisia oikeusvaikutuksia.¹⁵²

Erikoisrikosoikeuden rikkomusten ja varsinaisten rikoslakirikosten erilainen luonne ja niihin myös lainsäädäntöprosessissa kohdistetut hyvin erilaiset voimavarat saavat kysymään, olisiko jonkinlaiselle erottelulle kuitenkin tarvetta – tai pikemminkin; ollaanko käytännössä jo tilanteessa, jossa kyseiset rikosoikeuden alueet eroavat selvästi toisistaan? *Kimmo Nuotio* luonnehtii vuoden 1998 väitöskirjassaan ”politiatyypistä järjestysrikosoikeutta sakonuhkaisten vähäisten lainrikkomusten viidakoksi”, jota voidaan ihmisten toimintavapauksien rajoituksien kannalta pitää vaikeimmin oikeutettavissa olevana rikosoikeuden lohkona.¹⁵³ *Alan Brudner* erottaa puolestaan klassisen rikosoikeuden ydinalueen (toimintavastuumalli) modernien sääntelytarpeiden synnyttämästä ”public welfare offense” -ri-

¹⁵⁰ *Ellilä*, DL 1945 s. 240–244, aihetta koskevasta keskustelusta ks. erityisesti alaviite 3. Ks. myös *Kekomäki*, LM 1946 s. 175.

¹⁵¹ Lainsäädäntö ei seuraa kyseistä logiikkaa aivan aukottomasti. Esim. eräiden rakennustuotteiden hyväksynnästä annetun lain (954/2012) 35 § liittää enintään kolmen kuukauden vankeusuhan rakennustuotteiden hyväksyntää koskevaan *rikkomukseen*. Toisaalta esim. lievästä ampuma-aserikoksesta (RL 41:3) voi seurata vain sakkoa. Lähes kaikki erikoisrikosoikeuden sakolla sovitettavissa olevat rikostunnusmerkistöt on otsikoitu rikkomuksiksi (ks. Kimmo Kiiskin kokoama taulukko, *Kiiski* 2011 s. 134–146).

¹⁵² Esim. pakkokeinolain (806/2011) 8:2:n (1146/2013) kotietsintä edellyttää, että epäilystä rikoksesta voi seurata vähintään 6 kuukauden vankeusrangaistus. Saman lain 2:2:n yleinen kiinniotto-oikeus edellyttää, tiettyjä poikkeuksia lukuun ottamatta, vankeusrangaistuksen uhkaa. Rikosrekisterimerkintä edellyttää puolestaan sakkoa ankarampaa tuomiota (rikosrekisterilaki, 770/1993, 2.1 §, 331/2011). Myös RL 8 luvun vanhentumissäännökset on sidottu rangaistusmaksimeihin. Tuoreena esimerkkinä voidaan mainita rikosuhrimaksu, jonka suuruus on (oikeushenkilöitä lukuun ottamatta) sidottu rangaistuksen ankaruuteen (laki rikosuhrimaksusta, 669/2015, 3 §).

¹⁵³ *Nuotio* 1998 s. 522. Nuotion mukaan vähäisempien lainrikkomusten sanktiointikäytäntö, joka olennaisesti leimaa nykyistä inflaatiosta kärsivää ja sakkorangaistusten hallitsemaa järjestelmäämme kehittyi nimenomaan politiaoikeuden piirissä (s. 484).

koksista (hyvinvointimalli). Kyse on kahdesta erilaisia perusteita noudattavasta rikosoikeuden järjestelmästä. Nuotion mukaan on ollut virhe tulkita rikosoikeutta vain jommankumman mallin pohjalta.¹⁵⁴

Kysein erottelu rinnastuu aiempaan varsinaisten rikosten ja politiarikkeiden väliseen erotteluun. Esimerkiksi suomalaisen oikeustieteen piirissä *Kustavi Kaila* erotti vuonna 1921 Allan Serlachiuksen rikoslakiehdotuksen inspiroimana ja useita ulkomaisia esikuvia seuraten jyrkästi asialisuutta osoittavat varsinaiset rikokset politiarikkeistä, joiden rankaisemisessa oli hänen mukaansa kyse pikemmin kurinpitokeinosta kuin varsinaisesta rangaistuksesta.¹⁵⁵ Yhä edelleen näkökulmaa voidaan laajentaa *mala in se* -rikosten ja *mala prohibita* -rikkomusten erotteluun. Ensimmäisten rankaisemisessa voidaan ajatella olevan ensisijaisesti kyse kansan oikeustajun tyydyttämisestä ja ylipäänsä rikoslain moraalialuovasta ja vahvistavasta vaikutuksesta. Jälkimmäisissä kriminalisoinnin perustana ovat puolestaan ennen kaikkea preventio ja tehokkuusnäkökohdat.

Rikoslaisissa olevista tuottamuksellisen toiminnan kriminalisoivista rangaistussäännöksistä selvästi suurin osa edellyttää nimenomaan törkeää huolimattomuutta.¹⁵⁶ Törkeän tuottamuksellinen toiminta näyttäisi muodostavan monen, erityisesti poliitiatyyppisen, rikostyyppin kohdalla vankeusuhan eräänlaisen alarajan.¹⁵⁷ Lainsäätäjä on toisin sanottuna säätänyt muun ohella tuottamuksen törkeyden edellytykseksi sille, että vankeusrangaistuksen käyttö olisi mahdollista. Tässä suhteessa törkeää tuottamusta voidaan pitää vähintäänkin yhtenä rajanvetoperusteena vankeusuhkaisten rikosten ja vain sakonuhkaisten rikkomusten välillä. Tässä kohtaa nousee esiin myös tuomioistuinten ulkopuolisia rikosasioita koskeva sääntely, jonka osalta ”piittaamattomuus lain kielloista ja käskyistä” on ollut rikesakon määräämisen esteenä jo alkuperäisestä vuoden 1983 rikesakkolaista alkaen.¹⁵⁸ Piittaamattomuus rinnastuu monessa mielessä törkeän tuottamuksen käsitteeseen.

¹⁵⁴ *Brudner* 1993 s. 23, 27–39 ja 46 sekä *Nuotio* 1998 s. 268.

¹⁵⁵ *Kaila*, LM 1921 s. 28.

¹⁵⁶ Ks. taulukko 1, jonka perusteella 16 rikoslain rangaistussäännöstä asettaa syyksiluettavuuden alarajan perusmuotoiseen tuottamukseen, kun taas törkeän tuottamuksen osalta vastaava luku on 36.

¹⁵⁷ Esim. vähintään törkeää tuottamusta edellyttävä lääkerikos (RL 44:5) on vankeusuhkainen, mutta vain tavallista tuottamusta edellyttävä lääkerikkomus (lääkelaki 98 §) voi johtaa vain sakkoon. Vastaava tilanne on esim. luonnonsuojelurikoksen (RL 48:5) ja rikkomuksen (luonnonsuojelulaki 58 §) kohdalla. Tältä osin on kuitenkin syytä huomata, että rikoslain ulkopuolisten vankeusuhkaisten kriminalisointien osalta vastaava osuus näyttäisi 2010-luvun alussa olleen 5/59 (luku perustuu Kimmo Kiiskan väitöskirjassaan esittämään taulukkoon, *Kiiski* 2011 s. 134–146).

¹⁵⁸ Rikesakkolaki, 66/1983, 2.2 §. Vastaava säännös sisältyy nykyisin RL 2a:10.2 2 koh-

Mikäli rikosoikeudessa halutaan omaksua jaottelu rikoksiin ja rikkomuksiin, voisi nimenomaan törkeän tuottamuksen käsite tarjota käyttökelpoisen mahdollisuuden näiden väliseen rajanvetoon syyksiluettavuuden osalta. Ottaen huomioon edellä esitetyt näkökohdat nykyisistä rikoslain ja erityislakien rangaistussäännösten eroista, voidaan aiheellisesti kysyä, missä määrin nykyrikosoikeus jo tällä hetkellä käytännössä vastaa kyseistä kaksijakoista mallia. Erilaisista rikosoikeudelle asetetuista laatuvaatimuksista tinkiminen erikoisrikosoikeuden kohdalla johtaa luonnollisesti huoleen oikeusturvan toteutumisesta. Tältä osin on kuitenkin realismia vähintäänkin tunnustaa erikoisrikosoikeudelliseen sääntelyyn liittyvä epätasällisyys, kevyt ja jopa huolimaton lainsäätämismenettely sekä olennainen ero myös siinä, kohdistuuko rangaistusuhka kansalaisten vapauteen vai omaisuuteen.

taan, 550/1999. Hallituksen ehdotuksessa uudeksi laiksi sakon ja rikesakon määräämisestä (HE 94/2009 vp) kyseinen yleissäännös on kuitenkin poistettu.

LÄHTEET

Kirjallisuus

- Alanen, Aatos*: Kuolemantuottamuksen rangaistavuudesta. Defensor Legis 1934 s. 1–13.
- Anderberg, Andreas*: Straffbar oaktsamhet. Iustus Förlag, Uppsala 2015.
- Anttila, Inkeri – Törnudd, Patrik*: The Dynamics of the Finnish Criminal Code Reform. Teoksessa Lahti, Raimo – Nuotio, Kimmo (eds.): Criminal Law Theory in Transition. Finnish and Comparative Perspectives. Finnish Lawyers' Publishing Company, Helsinki 1992.
- Anttila, Inkeri – Heinonen, Olavi*: Rikosoikeus ja kriminaalipolitiikka. Tammi, Helsinki 1977.
- Anttila, Inkeri – Heinonen, Olavi*: Rikos ja seuraamus: rikosoikeuden perusteet. Tammi, Helsinki 1974.
- Anttila, Inkeri*: Syyllisyysvastausta kohti. Lakimies 1969 s. 625–648.
- Aromaa, Kauko*: Rikosoikeuskomitea ja uudistukset. Oikeus 1972 s. 44–46.
- Asp, Petter – Ulväng, Magnus – Jareborg, Nils*: Kriminalrättens grunder. Iustus, Uppsala 2013.
- Aspelin, Erland*: Kriminaliseringens gränser, Visionära funderingar. Teoksessa Asp, Petter – Herlitz, Carl Erik – Holmqvist, Lena (red.): Flores juris et legum: festskrift till Nils Jareborg). Iustus, Uppsala 2002 s. 45–58.
- Blomsma, Jeroen*: Mens Rea and Defences in European Criminal Law. Intersentia, Cambridge 2012.
- Brudner, Alan*: Agency and Welfare in the Penal Law. Teoksessa Shute, Stephen – Gardner, John – Horder, Jeremy (eds.): Action and Value in Criminal Law. Oxford University Press, Oxford 1993 s. 21–53.
- Ellilä, Reino*: Uusittu liikenne rikosoikeus. Suomalainen Lakimiesyhdistys, Helsinki 1974.
- Ellilä, Reino*: Suomen liikenne rikosoikeus. Suomalainen Lakimiesyhdistys, Helsinki 1958.
- Ellilä, Reino*: Eräiden RL 41–44 luvuissa säädettyjen rangaistusten korottamisen vaikutuksesta poliitirikkomusjärjestelmään. Defensor Legis 1945 s. 240–247.
- Elwing, Carl*: Oaktsamhetsbrotten i svensk rätt. JFT 1963 s. 102–115.
- Eneberg, Wald*: Om luxuria och impetus. JFT 1868 s. 53–67.
- Erenius, Gillis*: Criminal negligence and individuality. Norstedt, Stockholm 1976.
- Erenius, Gillis*: Oaktsamhet: studier i straffrätt. Norstedt, Stockholm 1971.
- Eriksson, Lars*: Straffrättskommittens anatomi. Oikeus 1977 s. 72–80.
- von Eyben, Bo*: Begrebet grov uagtsomhed på forskellige retsområder. Det 33. nordiske Juristmøde i København 18.-20. august 1993 bilag 11 s. 587–650.
- Forsman, Jaakko*: Straffrättens allmänna läror: anteckningar enligt professor Jaakko Forsmans föreläsningar över ... med särskild hänsyn till strafflagen af den 19 december 1889, med tillstånd af föreläsaren utgifna af Lars Wasastjerna. Juridiska studentfakultetens förlag, Helsingfors 1914.
- Forsman, Jaakko*: Bidrag till läran om skadestånd i brottmål enligt finsk rätt. Finska litteratur-sällskapet tryckeri, Helsingfors 1893.
- Forsman, Jaakko*: Sananen tekeillä olevasta rikoslaista, etenkin rangaistuksen punnitsemiseen nähden. Frenckell, Helsinki 1884.

- Frände, Dan:* Yleinen rikosoikeus. Suomentanut ja seuraamusosan päivittänyt Markus Wahlberg. Edita, Helsinki 2012.
- Frände, Dan:* Gärningsculpa och ”objektive Zurechnung” – några jämförelser. Teoksessa Asp, Petter – Herlitz, Carl Erik – Holmqvist, Lena (red.): Flores juris et legum: festskrift till Nils Jareborg). Iustus, Uppsala 2002 s. 237–250.
- Frände, Dan:* Allmän straffrätt: en introduktion. Lakimiesliiton Kustannus, Helsingfors 1994.
- Frände, Dan:* Den straffrättsliga legalitetsprincipen. Juridiska föreningen i Finland, Helsingfors 1989.
- Granfelt, O. Hj.:* Förslag till ny strafflag. JFT 1921 s. 135–148.
- Grönqvist, Henrik:* Om strafflagsreformen i Finland. Teoksessa Bratholm, Anders – Christie, Nils – Opsahl, Torkel (red.): Lov og frihet. Festskrift till Johs. Andanæs på 70-årsdagen, 7. September 1982. Universitetsforlaget, Oslo 1982 s. 139–150.
- Heinonen, Olavi:* Henkeen ja terveyteen kohdistuvia rikoksia koskevat uudet säännökset. Defensor Legis 1969 s. 332–352.
- Helsingin yliopisto:* Tuottamukselliset rikokset: rikosoikeudellinen jatkokoulutusseminaari Tvärminnessä 18–20.2.1976. Helsingin yliopisto, Helsinki 1976.
- Honkasalo, Brynolf – Ellilä, Reino:* Rikosoikeuden yleiset opit pääpiirteittäin. Arvi A. Karisto Oy:n kirjapaino, Hämeenlinna 1966.
- Honkasalo, Brynolf – Salmiala, Bruno:* Suomen rikosoikeuden oppikirja. 1 osa, Yleiset opit. Arvi A. Karisto Oy:n kirjapaino, Hämeenlinna 1951.
- Jaakkola, Risto – Träskman, Per Ole:* Rikosoikeuskomitean rikoskatalogi. Oikeus 1977, s. 80–84.
- Jareborg, Nils:* Kriminalisering. Teoksessa Heckscher, Sten – Snare, Annika – Takala, Hannu – Vestergaard, Jørn (red.): Straff och rättfärdighet: ny nordisk debatt. P. A. Norstedt & söners förlag, Stockholm 1980 s. 33–45.
- Jareborg, Nils:* Två sorters culpa. NTfK 1977 s. 219–248.
- Jägerskiöld, Stig:* Om culpa-ansvaret under 1600- och 1700-talen: några anteckningar om svensk rättspraxis och doktrin. Teoksessa Rättshistoriska studier tillägnade Gösta Haselberg. Nordiska Bokhandeln, Stockholm 1977 s. 145–196.
- Kaila, Kustavi:* Ehdotus uudeksi rikoslainsi. LM 1921 s. 27–32.
- Kekomäki, Paavo:* Onko rikoslain neljässä viimeisessä luvussa tarkoitettujen ja niihin verrattavien rikosten erikoisasema säilytettävä. Lakimies 1946 s. 173–183.
- Keskeiset rikokset:* Frände, Dan – Matikkala, Jussi – Tapani, Jussi – Tolvanen, Matti – Viljanen, Pekka – Wahlberg, Markus. Edita, Helsinki 2014.
- Kiiski, Kimmo:* Hallinnollinen sanktiointi. Turun yliopisto, Turku 2011.
- Koponen, Pekka:* Talousrikokset rikos- ja prosessioikeuden yhtymäkohdassa: erityisesti tahallisuuden ja syytesidonnaisuuden kannalta tarkasteltuna. Suomalainen Lakimiesyhdistys, Helsinki 2004.
- Koskinen, Pekka:* Skuldprincipen och påföljderna för ringa lagöverträdelser. Teoksessa Jareborg, Nils – Träskman, Per Ole (red.): Skuld och ansvar. Straffrättsliga studier tillägnade Alvar Nelson. Iustus Förlag, Uppsala 1985 s. 142–154.
- Koskinen, Pekka:* Vällandekriminaliseringar i dag och i morgon. NTfK 1977 s. 249–256.
- Koskinen, Pekka:* Rikoksen yleisestä rakenteesta, erityisesti tuottamuksellisista rikoksista.

- Teoksessa Tuottamukselliset rikokset: rikosoikeudellinen jatkokoulutusseminaari Tvärminnessä 18.–20.2.1976. Helsingin yliopisto, Helsinki 1976 s. 22–33.
- Lahti, Raimo*: Rikoslain kokonaisuudesta 30 vuotta – entä nyt? *Lakimies* 2001 s. 718–725.
- Lahti, Raimo*: Rikosoikeuskomitean kriminalisointeja koskevat ehdotukset. *Lakimies* 1978 s. 808–833.
- Lappi-Seppälä, Tapio*: Rangaistuksen määräämisestä. 1. Teoria ja yleinen osa. Suomalainen Lakimiesyhdistys, Helsinki 1987.
- Majanan, Martti – Palmén, Harri*: Rikosoikeuskomitea ja yleiset opit. *Oikeus* 1977 s. 93–100.
- Matikkala, Jussi*: Rikosoikeuskomitea ja rikosoikeuden kehitys. *Lakimies* 1998 s. 1325–1340.
- Matikkala, Jussi*: Tahallisuuden alimmasta asteesta. *Lakimies* 1991 s. 962–980.
- Melander, Sakari*: Rikosvastuun yleiset edellytykset. Tietosanoma, Helsinki 2016.
- Melander, Sakari*: Kriminalisointiteoria: rangaistavaksi säättämisen oikeudelliset rajoitukset. Suomalainen Lakimiesyhdistys, Helsinki 2008.
- Nuotio, Kimmo*: Teko, vaara, seuraus: rikosvastuun filosofisista, kriminaalipoliittisista ja lainopillisista perusteista. Suomalainen Lakimiesyhdistys, Helsinki 1998.
- Nuotio, Kimmo*: Rikosoikeudesta riskien hallinnan välineenä – ajatuksellista taustaa. *Lakimies* 1991 s. 995–1022.
- Nuutila, Ari-Matti*: Rikoslain yleinen osa. Lakimiesliiton Kustannus, Helsinki 1997.
- Nuutila, Ari-Matti*: Rikosoikeudellinen huolimattomuus. Lakimiesliiton Kustannus, Helsinki 1996.
- Nuutila, Ari-Matti*: Rikosoikeuden ABC-kirja. Turun yliopisto, Turku 1995.
- Nuutila, Ari-Matti*: Komparativa aspekter på de culpösa brotten. Teoksessa Berglund, Kerstin – Frände, Dan – Häggblom, Lenita – Sevón, Kjell (red.): Skuldfrihet och ansvarslöshet: en hälsning till Alvar Nelson på 75 årsdagen av Ane den gamles barnbarn. Helsingin yliopisto, Helsinki 1994 s. 155–167.
- Rikosoikeus 2002*: Heinonen, Olavi – Koskinen, Pekka – Lappi-Seppälä, Tapio – Majanan, Martti – Nuotio, Kimmo – Nuutila, Ari-Matti – Rautio, Ilkka. WSOY lakitieto, Helsinki 2002.
- Rikosoikeus 1999*: Heinonen, Olavi – Koskinen, Pekka – Lappi-Seppälä, Tapio – Majanan, Martti – Nuotio, Kimmo – Nuutila, Ari-Matti – Rautio, Ilkka. WSOY lakitieto, Helsinki 1999.
- Salmiala, Bruno*: Eläinsuojelu rikoslainsäädännön tavoitteena ja sen merkitys yleisessä kriminaalipoliitikassa. *Defensor Legis* 1958 s. 101–105.
- Salmiala, Bruno*: Törkeä tuottamus. *Defensor Legis* 1930 s. 63–65.
- Salonen, L. H.*: Henkeen ja ruumiilliseen koskemattomuuteen kohdistuvia rikoksia koskevan lainsäädännön uudistamisesta. *Lakimies* 1964 s. 70–79.
- Schünemann, Bernd*: Moderne Tendenzen in der Dogmatik der Fahrlässigkeits- und Gefährdungsdelikte. *Juristische Arbeitsblätter* 7/1975 s. 435–444.
- Serlachius, Allan*: Förslag till ny strafflag: enligt uppdrag av Justitieministeriet. 2–3. Statsrådet, Helsingfors 1922.
- Serlachius, Allan*: Förslag till ny strafflag: enligt uppdrag av Justitieministeriet. 1. Allmänna delen. Statsrådet, Helsingfors 1921.

- Serlachius, Allan:* Ehdotus uudeksi rikoslaiksi. 1, Yleinen osa. Valtioneuvosto, Helsinki 1920.
- Serlachius, Allan:* Suomen rikosoikeuden oppikirja. 1 osa, Yleiset opit. Otava, Helsinki 1909.
- Tala, Jyrki:* Lainsäädäntötoiminnan laadun parantaminen ja hallituksen lainsäädäntösuunnitelma. Teoksessa Tala, Jyrki (toim.): Kohti laadukasta lainsäädäntöstrategiaa. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos, Helsinki 2007 s. 1–23.
- Tapani, Jussi – Tolvanen, Matti:* Rikosoikeuden yleinen osa: vastuuoppi. Talentum Media, Helsinki 2015.
- Tapani, Jussi:* Seksuaalipalvelujen oston rangaistavuus – tuottamusvastuuta vai jotakin muuta? Defensor Legis 2015 s. 680–694.
- Tapani, Jussi:* Petos liikesuhteessa: talousrikosoikeudellinen tutkimus. Suomalainen Lakimiesyhdistys, Helsinki 2004.
- Thyrén, Johan:* Förberedande utkast till strafflag: Speciella delen. Lund 1917.
- Thyrén, Johan:* Principerna för en strafflagsreform. Lund 1910.
- Tolvanen, Matti:* Huolellisuudesta tieliikenteessä. Turun yliopisto, Turku 1996.
- Träskman, Per Ole:* De kulpösa brotten. Teoksessa Tuottamukselliset rikokset: rikosoikeudellinen jatkokoulutusseminaari Tvärminnessä 18.–20.2.1976. Helsingin yliopisto, Helsinki 1976 s. 64–90.
- Tulenheimo, Antti:* Ehdotus uudeksi rikoslaiksi. LM 1923 s. 208–224.
- Tuori, Kaarlo:* Foucault'n oikeus. Kirjoituksia oikeudesta ja sen tutkimuksesta. WSOY lakitieto, Helsinki 2002.
- Tuori, Kaarlo:* Kriittinen oikeuspositivismi. WSOY lakitieto, Helsinki 2000.
- Utriainen, Terttu:* Syyllisyys muuttavana käsitteenä: historiallis-dogmaattinen ja vertaileva tutkimus syyllisyyskäsitteestä rikoksen rakenteen osana. Suomalainen Lakimiesyhdistys, Helsinki 1984.
- Vikatmaa, Juha:* Erehdyksestä: rikosoikeudellinen tutkimus. Suomalainen Lakimiesyhdistys, Helsinki 1970.
- Winter, Lasse – Wiberg, Matti:* Lainsäädäntövolyymin kvantitatiivinen tekstitutkimus. Asiantuntija-artikkeli julkaistu Edilex-lakikirjastossa 10.11.2016, <http://www.edilex.fi/artikkelit/17118> 20.12.2016.
- Zila, Josef:* Specialstraffrätten: en introduktion. Norstedts juridik, Stockholm 1997.

Virallislähteet

- HaVM 4/2004 vp* Hallintovaliokunnan mietintö HE:stä 28/2003 vp ulkomaalaislaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi sekä ulkomaalaislaiksi sekä HE:stä 151/2003 vp ulkomaalaislaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi annetun hallituksen esityksen (HE 28/2003 vp) täydentämisestä.
- HaVM 31/2001 vp* Hallintovaliokunnan mietintö lakialoitteesta poliisilain 6 a ja 51 §:n muuttamisesta.
- HE 65/2016 vp* Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi arvopaperimarkkinalain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.
- HE 49/2016 vp* Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi maantielain ja ratalain muuttamisesta sekä eräksi niihin liittyviksi laeiksi.

- HE 46/2016 vp* Hallituksen esitys eduskunnalle joukkorahoituslaiksi sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi.
- HE 15/2016 vp* Hallituksen esitys eduskunnalle tupakkalaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.
- HE 55/2015 vp* Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain 48 luvun muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.
- HE 43/2015 vp* Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kaupunkiraideliikenteestä.
- HE 327/2014 vp* Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi huumausainelain ja rikoslain muuttamisesta.
- HE 276/2014 vp* Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi suoran lisäeläkejärjestelyn turvaamisesta työnantajan maksukyvyttömyyden varalta sekä työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain 13 §:n muuttamisesta.
- HE 166/2014 vp* Hallituksen esitys eduskunnalle säätölaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.
- HE 103/2014 vp* Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.
- HE 21/2014 vp* Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi räjähteiden lähtöaineiden markkinoille saattamisesta ja käytöstä sekä henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 3 §:n muuttamisesta.
- HE 94/2013 vp* Hallituksen esitys vaihtoehtorahastojen hoitajia koskevaksi lainsäädännök-si.
- HE 75/2013 vp* Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi metsälain ja rikoslain 48 a luvun 3 §:n muuttamisesta.
- HE 39/2012 vp* Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maantielain muuttamisesta.
- HE 46/2010 vp* Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista.
- HE 289/2009 vp* Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi CE-merkintärikkomuksesta.
- HE 94/2009 vp* Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi sakon ja rikesakon määräämisestä sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi.
- HE 84/2008 vp* Hallituksen esitys Eduskunnalle alkoholirikoksia koskevien säännösten uudistamisesta.
- HE 226/2005 vp* Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain muuttamisesta.
- HE 113/2004 vp* Hallituksen esitys Eduskunnalle aserikoksia koskevien säännösten uudistamiseksi.
- HE 34/2004 vp* Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi rikoslain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.
- HE 76/2003 vp* Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi luonnonsuojelulain muuttamisesta.
- HE 53/2002 vp* Hallituksen esitys Eduskunnalle eräiden rikoslain talousrikossäännösten ja eräiden niihin liittyvien lakien muuttamiseksi.
- HE 44/2002 vp* Hallituksen esitys eduskunnalle rikosoikeuden yleisiä oppeja koskevan lainsäädännön uudistamiseksi.
- HE 3/2002 vp* Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä ja rikosrekisterilain 6 ja 7 §:n muuttamisesta.

- HE 203/2001 vp* Hallituksen esitys Eduskunnalle luonnonvararikoksia koskevien säännösten uudistamisesta.
- HE 143/2001 vp* Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi metsänviljelyaineiston kaupasta.
- HE 17/2001 vp* Hallituksen esitys Eduskunnalle terveyttä ja turvallisuutta vaarantavia rikoksia koskevien rikoslain säännösten uudistamiseksi ja eräiksi niihin liittyviksi laeiksi.
- HE 254/1998 vp* Hallituksen esitys Eduskunnalle rikoslain täydentämiseksi arvopaperimarkkinarikoksia koskevilla säännöksillä.
- HE 32/1997 vp* Hallituksen esitys Eduskunnalle liikennerikoksia koskevan lainsäädännön uudistamisesta.
- HE 6/1997 vp* Hallituksen esitys Eduskunnalle oikeudenkäyttöä, viranomaisia ja yleistä järjestystä vastaan kohdistuvia rikoksia sekä seksuaalirikoksia koskevien säännösten uudistamiseksi.
- HE 89/1996 vp* Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi osakeyhtiölain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta.
- HE 36/1995 vp* Hallituksen esitys Eduskunnalle eläinsuojelulaiksi.
- HE 94/1993 vp* Hallituksen esitys Eduskunnalle rikoslainsäädännön kokonaisuudistuksen toisen vaiheen käsittäviksi rikoslain ja eräiden muiden lakien muutoksiksi.
- HE 157/1988 vp* Hallituksen esitys eduskunnalle arvopaperimarkkina-laiksi sekä siihen liittyväksi lainsäädännöksi.
- HE 66/1988 vp* Hallituksen esitys eduskunnalle rikoslainsäädännön kokonaisuudistuksen ensimmäisen vaiheen käsittäväksi rikoslain ja eräiden muiden lakien muutoksiksi.
- HE 23/1985 vp* Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kirjanpitolain 38 §:n muuttamisesta.
- HE 35/1981 vp* Hallituksen esitys eduskunnalle Ilmansuojelulaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.
- HE 8/1977 vp* Hallituksen esitys eduskunnalle Kuluttajansuojalainsäädännöksi.
- HE 64/1973 vp* Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maa-alueilla tapahtuvien öljyvahinkojen torjumisesta.
- HE 14/1973 vp* Hallituksen esitys eduskunnalle vuosilomalaiksi.
- HE 47/1970 vp* Hallituksen esitys eduskunnalle eläinsuojelulaiksi.
- HE 108/1968 vp* Hallituksen esitys n:o 108 (1968vp) veneliikennelaiksi.
- HE 68/1966 vp* Hallituksen esitys eduskunnalle henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten rankaisemista koskevan lainsäädännön uudistamisesta.
- HE 36/1961 vp* Hallituksen esitys eduskunnalle yksityisiä teitä koskevan lainsäädännön uudistamiseksi.
- HE 23/1960 vp* Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tekijänoikeudesta kirjallisiin ja taiteellisiin teoksiin ja laiksi oikeudesta valokuvaan.
- HE 52/1956 vp* Hallituksen esitys eduskunnalle tieliikennelaiksi.
- HE 6/1953 vp* Hallituksen esitys eduskunnalle yleisiä teitä koskevan lainsäädännön uudistamiseksi.
- KM 1976:72* Rikosoikeuskomitean mietintö. Oikeusministeriö, Helsinki 1976.
- KM 1973:70* Työrikostoimikunnan mietintö I. Oikeusministeriö, Helsinki 1973.
- KM 1973:49* Ympäristörikostoimikunnan mietintö. Oikeusministeriö, Helsinki 1973.
- KM 1973:31* Verorikostoimikunnan mietintö. Oikeusministeriö, Helsinki 1973.
- KM 1973:2* Liikennerikostoimikunnan mietintö. Oikeusministeriö, Helsinki 1973.

- KM 1957:81* Rikoslakikomitean osamietintö 1. Oikeusministeriö, Helsinki 1957.
- KM 5/1952* Tielakia valmistelleen komitean mietintö ehdotuksineen laiksi yleisistä teistä ja laiksi oikeudesta entiseen teialueeseen ym. Oikeusministeriö, Helsinki 1952.
- LaTaVM 28/1956 vp* Laki- ja talousvaliokunnan mietintö HE:stä 52/1956 vp tieliikenne-laiksi.
- LaVM 38/2014 vp* Lakivaliokunnan mietintö HE:stä 229/2014 vp laiksi rikoslain 20 luvun 8 §:n muuttamisesta.
- LaVM 15/2014 vp* Lakivaliokunnan mietintö HE:stä 103/2014 vp laiksi rikoslain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.
- LaVM 27/2006 vp* Lakivaliokunnan mietintö HE:stä 113/2004 vp aserikoksia koskevien säännösten uudistamiseksi.
- LaVM 6/1990 vp* Lakivaliokunnan mietintö HE:stä 66/1988 vp rikoslainsäädännön kokonaisuudistuksen ensimmäisen vaiheen käsittäviksi rikoslain ja eräiden muiden lakien muutoksiksi.
- LaVM 14/1977 vp* Lakivaliokunnan mietintö HE:stä 8/1977 vp Kuluttajansuojalainsäädännöksi.
- LaVM 4/1961 vp* Lakivaliokunnan mietintö HE:stä 23/1960 vp laiksi tekijänoikeudesta kirjallisiin ja taiteellisiin teoksiin ja laiksi oikeudesta valokuvaan.
- LaVM 6/1909 vp* Lakivaliokunnan mietintö n:o 6 eduskuntaesityksen johdosta, joka koskee Rikoslain 43 luvun 5 §:n muuttamista toisin kuuluvaksi
- MmVM 15/2013 vp* Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö HE:stä 119/2013 vp laiksi metsätuhojen torjunnasta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.
- NOU 1992:23* Norges offentlige utredninger, Ny straffelov – alminnelige bestemmelser. Straffelovkommissjonens delutredning V. Statens forvaltningstjeneste seksjon statens trykning, Oslo 1992.
- Oikeusministeriö 2013*: Lainkirjoittajan opas. Selvityksiä ja ohjeita 37/2013.
- Oikeusministeriö 1978*: Oikeusministeriön lainvalmisteluosaston julkaisu 18/1978.
- PeVL 56/2014 vp* Perustuslakivaliokunnan lausunto HE:stä 56/2014 vp laiksi rikoslain 20 luvun 8 §:n muuttamisesta.
- SOU 2013:38* Vad bör straffas? Statens offentliga utredningar..
- SOU 1992:61* Ett reformerat åklagarväsende. Statens offentliga utredningar.

OIKEUSTAPAUKSET

- KKO 2016:58
 KKO 2015:83
 KKO 2014:41
 KKO 2012:56
 KKO 2011:4
 KKO 2007:56

RIKOSNIMIKE	LAKI	LAINKOHTA	ALKUPERÄINEN (VASTAAVA RIKOSNIMIKE)
Rikoslakirikokset:			
Tuottamuksellinen turvallisuussalaisuuden paljastaminen	Rikoslaki	12 luku 8 §	L 578/1995 (HE 94/1993 vp)
Törkeä laittoman maanhantalon järjestäminen	Rikoslaki	17 luku 8a §	L 650/2004 (HE 34/2004 vp)
Eläinsuojelurikos	Rikoslaki	17 luku 14 §	L 29.4.1914 (LaVM 6/1914 vp)
Törkeä eläinsuojelurikos	Rikoslaki	17 luku 14a §	L 29.4.1914 (LaVM 6/1914 vp)
Lievä eläinsuojelurikos	Rikoslaki	17 luku 15 §	L 29.4.1914 (LaVM 6/1914 vp)
Törkeä kuolemantuottamus	Rikoslaki	21 luku 9 §	L 491/1969 (HE 68/1966 vp)
Törkeä vammantuottamus	Rikoslaki	21 luku 11 §	L 578/1995 (HE 94/1993 vp)
Vaaran aiheuttaminen	Rikoslaki	21 luku 13 §	L 491/1969 (HE 68/1966 vp, LaVM 11/1969 vp)
Törkeä liikenneturvallisuuden vaarantaminen	Rikoslaki	23 luku 2 §	L 143/1957 (LaTaVM 52/1956 vp)
Törkeä ihmiskauppa	Rikoslaki	25 luku 3a §	L 650/2004 (HE 34/2004 vp)
Valmismatkaliikerikkomus	Rikoslaki	30 luku 3a.1 §	L 1080/1994 (HE 32/1994 vp)
Valmismatkaliikerikos	Rikoslaki	30 luku 3a.2 §	L 1080/1994 (HE 32/1994 vp)
Tuottamuksellinen kirjanpitorikos	Rikoslaki	30 luku 10 §	L 904/1985 (HE 23/1985 vp)
Tuottamuksellinen rahanpesu	Rikoslaki	32 luku 9 §	L 61/2003 (HE 53/2002 vp)
Rahanpesurikkomus	Rikoslaki	32 luku 10 §	L 61/2003 (HE 53/2002 vp)
Henkilörekisteririkos	Rikoslaki	38 luku 9 §	L 471/1987 (HE 49/1986 vp)
Velallisen vilpillisyys	Rikoslaki	39 luku 4 §	L 769/1990 (HE 66/1988 vp)
Velallisrikkomus	Rikoslaki	39 luku 5 §	L 769/1990 (HE 66/1988 vp)
Terveysrikos	Rikoslaki	44 luku 1 §	L 400/2002 (HE 17/2001 vp)
Terveydensuojelurikkomus	Rikoslaki	44 luku 2 §	L 400/2002 (HE 17/2001 vp)
Eläntaudin leviämiskaavan aiheuttaminen	Rikoslaki	44 luku 4a §	L 442/2013 (HE 130/2012 vp)
Lääkerikos	Rikoslaki	44 luku 5 §	L 400/2002 (HE 17/2001 vp)
Kuluttajamarkkinoilta kielletyn psykoaktiivisen aineen kiellon rikkominen	Rikoslaki	44 luku 5a §	L 1128/2014 (HE 327/2014 vp)
Geeniteknikkarikos	Rikoslaki	44 luku 9 §	L 377/1995 (HE 349/1994 vp)
Räjähderikos	Rikoslaki	44 luku 11 §	L 400/2002 (HE 17/2001 vp)

TÖRKEÄ TUOTTAMUS OSANA SUOMALAISTA SYYKSILUETTAVUUDEN JÄRJESTELMÄÄ...

..., JONKA TAUSTALLA	..., JONKA TAUSTALLA	..., JONKA TAUSTALLA	..., JONKA TAUSTALLA
Rikoslaki - törkeä ihmiskauppa (L 650/2004) (HE 34/2004 vp)	Neuvoston puitepäätös ihmiskaupan torjunnasta (2002/629/YOS)		
L moottoriajoneuvoliikenteestä (156/1926) 9 § (17.12.1937) (HE 97/1937 vp)			
Neuvoston puitepäätös ihmiskaupan torjunnasta (2002/629/YOS)			
Tuoteturvallisuuslaki (914/1986) (HE 40/1986 vp), Kemikaalilaki (744/1989) (HE 93/1988 vp), Terveysturvallisuuslaki (763/1994) (HE 42/1994 vp)	Ilmansuojelulaki (67/1982) (HE 35/1981 vp)	Tieliikennelaki 143/1957) (LaTaVM 52/1956 vp)	L moottoriajoneuvoliikenteestä (156/1926) 9 § (17.12.1937) (HE 97/1937 vp)
Terveysturvallisuuslaki (763/1994) (HE 42/1994 vp)			
Rikoslaki - lääkerikos (400/2002) (HE 17/2001 vp)			

RIKOSNIMIKE	LAKI	LAINKOHTA	ALKUPERÄINEN (VASTAAVA RIKOSNIMIKE)
Vaarallisten aineiden kuljetusrikos	Rikoslaki	44 luku 13 §	L 719/1994 (HE 74/1994 vp)
Vaaranmerkintärikkomus	Rikoslaki	44 luku 14 §	L 400/2002 (HE 17/2001 vp)
Eläimen vartioimatta jättäminen	Rikoslaki	44 luku 15 §	L 400/2002 (HE 17/2001 vp)
Salakuljetus	Rikoslaki	46 luku 4.2 §	L 400/2002 (HE 17/2001 vp)
Lievä salakuljetus	Rikoslaki	46 luku 5 §	L 400/2002 (HE 17/2001 vp)
Työaika-suojelurikos	Rikoslaki	47 luku 2 §	L 578/1995 (HE 94/1993 vp)
Ympäristön turmeleminen	Rikoslaki	48 luku 1 §	L 578/1995 (HE 94/1993 vp)
Törkeä ympäristön turmeleminen	Rikoslaki	48 luku 2 §	L 578/1995 (HE 94/1993 vp)

..., JONKA TAUSTALLA	..., JONKA TAUSTALLA	..., JONKA TAUSTALLA	..., JONKA TAUSTALLA
Kemikaalilaki (744/1989) (HE 93/1988 vp)	Ilmansuojelulaki (67/1982) (HE 35/1981 vp)	Tieliikennelaki 143/1957) (LaTaVM 52/1956 vp)	L moottoriajoneuvoliikenteestä (156/1926) 9 § (17.12.1937) (HE 97/1937 vp)
Merityöaikalaki (296/1976) (HE 15/1975 II vp), Vuosilomalaki (272/1973) (HE 14/1973 vp), Merimiesten vuosilomalaki (353/1975) (HE 205/1974 vp)			
Ilmansuojelulaki (67/1982) (HE 35/1981 vp), L maa-alueilla tapahtuvien öljyvahinkojen torjumisesta (378/1974) (HE 64/1973 vp), Vesilaki (264/1961) (HE 64/1959 vp), Kalastuslaki (286/1982) (HE 214/1980 vp), Luonnonsuojelulaki (153/1987) (HE 204/1986 vp), Veneliikennelaki (151/1969) (HE 108/1968 vp), Säteilylaki (592/1991) (HE 230/1989 vp), L yksityisistä teistä (358/1962) (HE 36/1961 vp), Kemikaalilaki (744/1989) (HE 93/1988 vp)	Tieliikennelaki (143/1957) (LaTaVM 52/1956 vp), L aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä (668/1972) (HE 20/1972 vp), Ilmansuojelulaki (67/1982) (HE 35/1981 vp), L yleisistä teistä (243/1954) (HE 6/1953 vp)	L moottoriajoneuvoliikenteestä (156/1926) 9 § (17.12.1937) (HE 97/1937 vp)	
Ilmansuojelulaki (67/1982) (HE 35/1981 vp), L maa-alueilla tapahtuvien öljyvahinkojen torjumisesta (378/1974) (HE 64/1973 vp), Vesilaki (264/1961) (HE 64/1959 vp), Kalastuslaki (286/1982) (HE 214/1980 vp), Luonnonsuojelulaki (153/1987) (HE 204/1986 vp), Veneliikennelaki (151/1969) (HE 108/1968 vp), Säteilylaki (592/1991) (HE 230/1989 vp), L yksityisistä teistä (358/1962) (HE 36/1961 vp), Kemikaalilaki (744/1989) (HE 93/1988 vp)	Tieliikennelaki (143/1957) (LaTaVM 52/1956 vp), L aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä (668/1972) (HE 20/1972 vp), Ilmansuojelulaki (67/1982) (HE 35/1981 vp), L yleisistä teistä (243/1954) (HE 6/1953 vp)	L moottoriajoneuvoliikenteestä (156/1926) 9 § (17.12.1937) (HE 97/1937 vp)	

RIKOSNIMIKE	LAKI	LAINKOHTA	ALKUPERÄINEN (VASTAAVA RIKOSNIMIKE)
Ympäristörikkomus	Rikoslaki	48 luku 3 §	L 578/1995 (HE 94/1993 vp)
Luonnonsuojelurikos	Rikoslaki	48 luku 5 §	L 578/1995 (HE 94/1993 vp)
Törkeä luonnonsuojelurikos	Rikoslaki	48 luku 5a §	L 1683/2015) (HE 55/2015 vp)

..., JONKA TAUSTALLA	..., JONKA TAUSTALLA	..., JONKA TAUSTALLA	..., JONKA TAUSTALLA
Ilmansuojelulaki (67/1982) (HE 35/1981 vp), L maa-alueilla tapahtuvien öljyvahinkojen torjumisesta (378/1974) (HE 64/1973 vp), Vesilaki (264/1961) (HE 64/1959 vp), Kalastuslaki (286/1982) (HE 214/1980 vp), Luonnonsuojelulaki (153/1987) (HE 204/1986 vp), Veneliikennelaki (151/1969) (HE 108/1968 vp), Säteilylaki (592/1991) (HE 230/1989 vp), L yksityisistä teistä (358/1962) (HE 36/1961 vp), Kemi-kaalilaki (744/1989) (HE 93/1988 vp)	Tieliikennelaki (143/1957) (LaTaVM 52/1956 vp), L aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä (668/1972) (HE 20/1972 vp), Ilmansuojelulaki (67/1982) (HE 35/1981 vp), L yleisistä teistä (243/1954) (HE 6/1953 vp)	L moottoriajoneuvoliikenteestä (156/1926) 9 § (17.12.1937) (HE 97/1937 vp)	
Ilmansuojelulaki (67/1982) (HE 35/1981 vp), L maa-alueilla tapahtuvien öljyvahinkojen torjumisesta (378/1974) (HE 64/1973 vp), Vesilaki (264/1961) (HE 64/1959 vp), Kalastuslaki (286/1982) (HE 214/1980 vp), Luonnonsuojelulaki (153/1987) (HE 204/1986 vp), Veneliikennelaki (151/1969) (HE 108/1968 vp), Säteilylaki (592/1991) (HE 230/1989 vp), L yksityisistä teistä (358/1962) (HE 36/1961 vp), Kemi-kaalilaki (744/1989) (HE 93/1988 vp)	Tieliikennelaki (143/1957) (LaTaVM 52/1956 vp), L aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä (668/1972) (HE 20/1972 vp), Ilmansuojelulaki (67/1982) (HE 35/1981 vp), L yleisistä teistä (243/1954) (HE 6/1953 vp)	L moottoriajoneuvoliikenteestä (156/1926) 9 § (17.12.1937) (HE 97/1937 vp)	
Rikoslaki - luonnonsuojelurikos (578/1995) (HE 94/1993 vp)	Ilmansuojelulaki (67/1982) (HE 35/1981 vp), L maa-alueilla tapahtuvien öljyvahinkojen torjumisesta (378/1974) (HE 64/1973 vp), Vesilaki (264/1961) (HE 64/1959 vp), Kalastuslaki (286/1982) (HE 214/1980 vp), Luonnonsuojelulaki (153/1987) (HE 204/1986 vp), Veneliikennelaki (151/1969) (HE 108/1968 vp), Säteilylaki (592/1991) (HE 230/1989 vp), L yksityisistä teistä (358/1962) (HE 36/1961 vp), Kemi-kaalilaki (744/1989) (HE 93/1988 vp)	Tieliikennelaki (143/1957) (HE LaTaVM 52/1956 vp), L aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä (668/1972) (HE 20/1972 vp), Ilmansuojelulaki (67/1982) (HE 35/1981 vp), L yleisistä teistä (243/1954) (HE 6/1953 vp)	L moottoriajoneuvoliikenteestä (156/1926) 9 § (17.12.1937) (HE 97/1937 vp)

RIKOSNIMIKE	LAKI	LAINKOHTA	ALKUPERÄINEN (VASTAAVA RIKOSNIMIKE)
Rakennussuojelurikos	Rikoslaki	48 luku 6 §	L 578/1995 (HE 94/1993 vp)
Metsästysrikos	Rikoslaki	48a luku 1 §	L 515/2002 (HE 203/2001 vp)
Törkeä metsästysrikos	Rikoslaki	48a luku 1a §	L 232/2011 (HE 221/2010 vp)
Kalastusrikos	Rikoslaki	48a luku 2 §	L 515/2002 (HE 203/2001 vp)
Metsärikos	Rikoslaki	48a luku 3.1 §	L 515/2002 (HE 203/2001 vp)
Laiton Etelämanneralueen mineraaliesiintymään kajoaminen	Rikoslaki	48a luku 3a.1 §	L 1021/2010 (HE 56/2010 vp)
Sisäpiirintiedon väärinkäyttö	Rikoslaki	51 luku 1 §	L 475/1999 (HE 254/1998 vp)
Arvopaperimarkkinoita koskeva tiedottamisrikos	Rikoslaki	51 luku 5 §	L 475/1999 (HE 254/1998 vp)
Rikoslain ulkopuoliset kriminalisoinnit:			
Tekijänoikeusrikkomus	Tekijänoikeuslaki	56a.1 § (607/2015)	L 404/1961 (HE 23/1960 vp)
Kilpailumenettelyrikkomus	L sopimatonta menettelystä elinkeinotoiminnassa	9.1 § (810/1990)	L 1061/1978 (HE 114/1978 vp)
Kirjanpitorikkomus	Kirjanpitolaki	8:4.1 (399/2013)	L 904/1985 (HE 23/1985 vp)
Henkilörekisteri rikkomus	Henkilötietolaki	48.2 § (523/1999)	L 471/1987 (HE 49/1986 vp)

..., JONKA TAUSTALLA	..., JONKA TAUSTALLA	..., JONKA TAUSTALLA	..., JONKA TAUSTALLA
Ilmansuojelulaki (67/1982) (HE 35/1981 vp), L maa-alueilla tapahtuvien öljyvahinkojen torjumisesta (378/1974) (HE 64/1973 vp), Vesilaki (264/1961) (HE 64/1959 vp), Kalastuslaki (286/1982) (HE 214/1980 vp), Luonnonsuojelulaki (153/1987) (HE 204/1986 vp), Veneliikennelaki (151/1969) (HE 108/1968 vp), Säteilylaki (592/1991) (HE 230/1989 vp), L yksityisistä teistä (358/1962) (HE 36/1961 vp), Kemi-kaalilaki (744/1989) (HE 93/1988 vp)	Tieliikennelaki (143/1957) (LaTaVM 52/1956 vp), L aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä (668/1972) (HE 20/1972 vp), Ilmansuojelulaki (67/1982) (HE 35/1981 vp), L yleisistä teistä (243/1954) (HE 6/1953 vp)	L moottoriajoneuvoliikenteestä (156/1926) 9 § (17.12.1937) (HE 97/1937 vp)	
Rikoslaki - metsästysrikos (515/2002) (HE 203/2001 vp)			
Kalastuslaki (286/1982) (HE 214/1980 vp)			
L Etelämantereen ympäristönsuojelusta (28/1998) (HE 101/1996 vp)			
Arvopaperimarkkinalaki (495/1989) (HE 157/1988 vp), Kaupankäynnistä vakioiduilla optioilla ja termiineillä annettu laki (772/1988) (HE 53/1988 vp)			
Arvopaperimarkkinalaki (495/1989) (HE 157/1988 vp), Kaupankäynnistä vakioiduilla optioilla ja termiineillä annettu laki (772/1988) (HE 53/1988 vp)			

RIKOSNIMIKE	LAKI	LAINKOHTA	ALKUPERÄINEN (VASTAAVA RIKOSNIMIKE)
Piirimallirikkomus	L yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin	35 § (719/1995)	L 32/1991 (HE 161/1990 vp)
Taimiaineistolain säännösten rikkominen	Taimiaineistolaki	14.1 § (727/2000)	L 663/1991 (HE 254/1990 vp)
Yritystöririkkomus	L ulkomaalaisten yritystöröiden seurannasta	10 § (172/2012)	L 1612/1992 (HE 120/1992 vp)
Lannoitevalmistelakirikkomus	Lannoitevalmistelaki	37.1 § (539/2006)	L 232/1993 (HE 226/1992 vp)
Siemenkaupparikkomus	Siemenkauppalaki	34.1 § (728/2000)	L 233/1993 (HE 268/1992 vp)
Rehulakirikkomus	Rehulaki	46 § (502/2014)	L 234/1993 (HE 260/1992 vp)
Jätelain rikkominen	Jätelaki	147.2 § (646/2011)	L 1072/1993 (HE 77/1993 vp)
Luottamusaseman väärinkäyttö merenkulussa	Merilaki	20 luku 7.2 § (647/1994)	L 674/1994 (HE 62/1994 vp)
Tullirikkomus	Tullilaki	99.1 § (304/2016)	L 1466/1994 (HE 257/1994 vp)
Selvitysvelvollisuuden rikkominen	Tekijänoikeuslaki	56d § (446/1995)	L 446/1995 (HE 287/1994 vp)
Sijoituspalvelurikos	Sijoituspalvelulaki	16 luku 2 § (747/2012)	L 579/1996 (HE 7/1996 vp)
Osakeyhtiörikkomus	Osakeyhtiölaki	25:2.2 (624/2006)	L 145/1997 (HE 89/1996 vp)
Asunto-osakeyhtiörikkomus	Asunto-osakeyhtiölaki	27 luku 2.2 § (1599/2009)	L 150/1997 (HE 89/1996 vp)
Vakuutusyhtiörikkomus	Vakuutusyhtiölaki	29 luku 5.2 § (521/2008)	L 611/1997 (HE 18/1997 vp)
Arvioitsijarikkomus	Kiinteistörahastolaki	27 § (1173/1997)	L 1173/1997 (HE 77/1997 vp)
Etelämanneralueen suojelurikkomus	L Etelämanneren ympäristönsuojelusta	40.1 § (28/1998)	L 28/1998 (HE 101/1996 vp)
Perintärikkomus	L saatavien perinnästä	17.1 § (513/1999)	L 513/1999 (HE 199/1996 vp)
Kokoontumisrikkomus	Kokoontumislaki	26 § (1007/2004)	L 530/1999 (HE 145/1998 vp)
Painelaiterikkomus	Painelaitelaki	21.1 § (826/2007)	L 869/1999 (HE 7/1999 vp)
Vakuutusyhdistysrikkomus	Vakuutusyhdistyslaki	16 luku 9.2 § (1231/2009)	L 340/2000 (HE 193/1999 vp)
Jalometallituotteita koskevien säännösten rikkominen	L jalometallituotteista	13.1 § (1029/2000)	L 1029/2000 (HE 130/2000 vp)
Välitystoimintarikkomus	L kiinteistönvälitysluokista ja vuokrahuoneiston välitysluokista	20.1 § (1075/2000)	L 1075/2000 (HE 61/2000 vp)

TÖRKEÄ TUOTTAMUS OSANA SUOMALAISTA SYYKSILUETTAVUUDEN JÄRJESTELMÄÄ...

..., JONKA TAUSTALLA	..., JONKA TAUSTALLA	..., JONKA TAUSTALLA	..., JONKA TAUSTALLA
Tekijänoikeuslaki 404/ 1961 (HE 23/1960 vp)			
Tekijänoikeuslaki 404/ 1961 (HE 23/1960 vp)			
L arvopaperinvälitysliik- keistä (499/1989) (HE 234/1988 vp)			
Kirjanpitolaki (904/1985) (HE 23/1985 vp)			
Osakeyhtiölaki (145/ 1997) (HE 89/1996 vp)	Kirjanpitolaki (904/1985) (HE 23/1985 vp)		
Osakeyhtiölaki (145/ 1997) (HE 89/1996 vp)	Kirjanpitolaki (904/1985) (HE 23/1985 vp)		
Kuluttajansuojalaki (38/ 1978) (II LaVM 14/1977 vp), L sopimattomasta menettelystä elinkeinotoi- minnassa (L 1061/1978) (HE 114/1978 vp)			
Osakeyhtiölaki (145/ 1997) (HE 89/1996 vp)	Kirjanpitolaki (904/1985) (HE 23/1985 vp)		

RIKOSNIMIKE	LAKI	LAINKOHTA	ALKUPERÄINEN (VASTAAVA RIKOSNIMIKE)
Ihmisen elimien, kudoksien ja solujen lääketieteellisestä käytöstä annettujen säännösten rikkominen	L ihmisen elimien, kudoksien ja solujen lääketieteellisestä käytöstä	25.2 § (547/2007)	L 101/2001 (HE 93/2000 vp)
Yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain rikkominen	L yksityisyyden suojasta työelämässä	24.1 § (511/2008)	L 477/2001 (HE 75/2000 vp)
Osuuskuntarikkomus	Osuuskuntalaki	27 luku 2 § (421/2013)	L 1488/2001 (HE 176/2001 vp)
Poliisin tunnus kuvan oikeudeton käyttö	Poliisilaki	9:7.1 (872/2011)	L 106/2002 (HaVM 31/2001 vp)
Poliisin virkapuvun oikeudeton käyttö	Poliisilaki	9:7.2 (872/2011)	L 106/2002 (HaVM 31/2001 vp)
Hukkakauran torjunnasta annetun lain rikkominen	L hukkakauran torjunnasta	21.1 § (185/2002)	L 185/2002 (HE 50/2001 vp)
Metsänviljelyaineiston kaupparikkomus	L metsänviljelyaineiston kaupasta	31.1 § (241/2002)	L 241/2002 (HE 143/2001 vp)
Rikostaustan selvittämisrikkomus	L lasten kanssa työskentelevien rikostausta selvittämisestä	10.1 § (504/2002)	L 504/2002 (HE 3/2002 vp)
Joukkoviestintärikkomus	L sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä	21 § (460/2003)	L 460/2003 (HE 54/2002 vp)
Sijoitusrahastorikos	Sijoitusrahastolaki	145 § (175/2016)	L 224/2004 (HE 110/2003 vp)
Ulkomaalaisrikkomus	Ulkomaalaislaki	185.2 § (755/2014)	L 301/2004 (HaVM 4/2004 vp)
Työnantajan ulkomaalaisrikkomus	Ulkomaalaislaki	186.1 § (1218/2013)	L 301/2004 (HaVM 4/2004 vp)
Luonnonsuojelurikkomus	Luonnonsuojelulaki	58.3 § (553/2004)	L 553/2004 (HE 76/2003 vp)
Päästökaupparikkomus	Päästökauppalaki	73.1 § (311/2011)	L 683/2004 (HE 49/2004 vp)
Rajavartiolaistosta koskevan liikkumisrajoituksen rikkominen	Rajavartiolaki	73 § (578/2005)	L 578/2005 (HE 6/2005 vp)
Teknisen toimenpiteen loukkauksrikkomus	Tekijänoikeuslaki	56e § (821/2005)	L 821/2005 (HE 28/2004 vp)
Oikeuksien sähköisten hallinnointitietojen loukkauksrikkomus	Tekijänoikeuslaki	56f § (821/2005)	L 821/2005 (HE 28/2004 vp)
Ilmailurikkomus	Ilmailulaki	178 § (864/2014)	L 1242/2005 (HE 139/2005 vp)
Majoitus- ja ravitsemistointarikkomus	L majoitus- ja ravitsemistointinnasta	13.1 § (308/2006)	L 308/2006 (HE 138/2004 vp)
Sähköisestä lääkemääräyksestä annetun lain rikkominen	L sähköisestä lääkemääräyksestä	26.1 § (61/2007)	L 61/2007 (HE 250/2006 vp)

RIKOSNIMIKE	LAKI	LAINKOHTA	ALKUPERÄINEN (VASTAAVA RIKOSNIMIKE)
Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelyrikkomus	L sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä	23.1 § (159/2007)	L 159/2007 (HE 253/2006 vp)
Tilintarkastusrikkomus	Tilintarkastuslaki	10 luku 10.1 § (622/2016)	L 459/2007 (HE 194/2006 vp)
Luottotietoriikkomus	Luottotietolaki	43 § (527/2007)	L 527/2007 (HE 241/2006 vp)
Ampuma-aseriikkomus	Ampuma-aselaki	103 § (532/2007)	L 532/2007 (HE 113/2004 vp)
Kulttuuriaineistojen tallettamisrikkomus	L kulttuuriaineistojen tallettamisesta ja säilyttämisestä	29.1 § (1433/2007)	L 1433/2007 (HE 68/2007 vp)
Rekisteröintiriikkomus	L rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä	41.1 § (503/2008)	L 503/2008 (HE 25/2008 vp)
Tuotteiden ekologiselle suunnittelulle ja energiamerkin­nälle asetettavista vaatimuksista annetun lain rikkominen	L tuotteiden ekologiselle suunnittelulle ja energiamerkin­nälle asetettavista vaatimuksista	37.1 § (1009/2010)	L 1005/2008 (HE 163/2008 vp)
Alkoholiriikkomus	Alkoholilaki	50a.5 § (1002/2016)	L 642/2009 (HE 84/2008 vp)
Henkilöluetteloriikkomus matkustaja aluksella	L matkustaja­aluksen henkilö­lueteloista	18.1 § (1038/2009)	L 1038/2009 (HE 210/2009 vp)
Kasvinjalostajanoikeusrikkomus	L kasvinjalosta­janoikeudesta	42 § (1279/2009)	L 1279/2009 (HE 98/2009 vp)
Suojattua lajiketta koskevien viljelytietojen väärinkäyttö	L kasvinjalosta­janoikeudesta	43 § (1279/2009)	L 1279/2009 (HE 98/2009 vp)
Alusturvallisuusrikkomus	L aluksen tek­nisestä turval­lisuudesta ja turvallisesta käytöstä	91 § (1686/2009)	L 1686/2009 (HE 250/2009 vp)
Merenkulurikkomus	L laivaväestä ja aluksen turval­lisuusjohtami­sesta	39 § (1687/2009)	L 1687/2009 (HE 250/2009 vp)
Lentoliikenteen päästökauppariikkomus	L lentoliiken­teen päästökaup­pasta	23.1 § (34/2010)	L 34/2010 (HE 209/2009 vp)
CE-merkintärikkomus	L CE-merkintä­rikkomuksesta	3 § (187/2010)	L 187/2010 (HE 289/2009 vp)
Eläintunnistusjärjestelmästä annetun lain rikkominen	L eläintunnis­tusjärjestelmästä	36.1 § (238/2010)	L 238/2010 (HE 188/2009 vp)
Terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista annetun lain rikkominen	L terveyden­huollon laitteis­ta ja tarvikkeista	59.1 § (629/2010)	L 629/2010 (HE 46/2010 vp)

TÖRKEÄ TUOTTAMUS OSANA SUOMALAISTA SYYKSILUETTAVUUDEN JÄRJESTELMÄÄ...

..., JONKA TAUSTALLA	..., JONKA TAUSTALLA	..., JONKA TAUSTALLA	..., JONKA TAUSTALLA
L sähköisestä lääkemääräyksestä (61/2007) (HE 250/2006 vp)			
Merilaki 674/1994 (HE 62/1994 vp)			
Merilaki 674/1994 (HE 62/1994 vp)			
Päästökauppalaki (683/2004) (HE 49/2004 vp)			

RIKOSNIMIKE	LAKI	LAINKOHTA	ALKUPERÄINEN (VASTAAVA RIKOSNIMIKE)
Kuvaohjelmarikkomus	Kuvaohjelmalaki	36 § (673/2013)	L 710/2011 (HE 190/2010 vp)
Kuluttajaturvallisuusrikkomus	Kuluttajaturvallisuuksilaki	50.2 § (920/2011)	L 920/2011 (99/2010 vp)
Laivavarustesäännösten rikkominen	Laivavarustelaki	27.1 § (914/2016)	L 1503/2011 (HE 83/2011 vp)
Hiilidioksidin talteenottamisesta ja varastoinnista annetun lain rikkominen	L hiilidioksidin talteenottamisesta ja varastoinnista	17.2 § (416/2012)	L 416/2012 (HE 36/2012 vp)
Biopankkia koskevien säännösten rikkominen	Biopankkilaki	43.1 § (688/2012)	L 688/2012 (HE 86/2011 vp)
Luvaton kaupankäynnin järjestäminen rahoitusvälineillä	L kaupankäynnistä rahoitusvälineillä	11 luku 2 § (748/2012)	L 748/2012 (HE 32/2012 vp)
Selvitys yhteisön toiminnan luvaton harjoittaminen	L arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta	8 luku 12 § (256/2013)	L 749/2012 (HE 32/2012 vp)
Arvopaperikeskuksen toiminnan luvaton harjoittaminen	L arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta	8 luku 13 § (749/2012)	L 749/2012 (HE 32/2012 vp)
Keskusvastapuolen toiminnan luvaton harjoittaminen	L arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta	8 luku 13a § (256/2013)	L 256/2013 (HE 4/2013 vp)
Puutavaran mittauksesta annetun lain rikkominen	L puutavaran mittauksesta	45.2 § (414/2013)	L 414/2013 (HE 192/2012 vp)
Metsärikkomus	Metsälaki	18.2 ja 18.3 § (1085/2013)	L 1085/2013 (HE 97/2013 vp)

TÖRKEÄ TUOTTAMUS OSANA SUOMALAISTA SYYKSILUETTAVUUDEN JÄRJESTELMÄÄ...

..., JONKA TAUSTALLA	..., JONKA TAUSTALLA	..., JONKA TAUSTALLA	..., JONKA TAUSTALLA
L kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta (75/2004) (HE 127/2003 vp)	Tuoteturvallisuuslaki (914/1986) (HE 40/1986 vp), Kuluttajansuojalaki (38/1978) (II LaVM 14/1977 vp)		
L aluksen teknisestä turvallisuudesta ja turvallisuudesta käytöstä (1686/2009) (HE 250/2009 vp), L laivaväestä ja aluksen turvallisuusjohtamisesta (1687/2009) (HE 250/2009 vp)	Merilaki 674/1994 (HE 62/1994 vp)		
Arvopaperimarkkinalaki (1517/2001) (HE 184/2001 vp) sekä osaltaan (495/1989) (HE 157/1988 vp), L kaupankäynnistä vakioituilla optioilla ja termiineillä (772/1988) (HE 53/1988 vp)			
Arvopaperimarkkinalaki (1517/2001) (HE 184/2001 vp) sekä osaltaan (495/1989) (HE 157/1988 vp), L kaupankäynnistä vakioituilla optioilla ja termiineillä (772/1988) (HE 53/1988 vp)			
Arvopaperimarkkinalaki (1517/2001) (HE 184/2001 vp) sekä osaltaan (495/1989) (HE 157/1988 vp), L kaupankäynnistä vakioituilla optioilla ja termiineillä (772/1988) (HE 53/1988 vp)			

RIKOSNIMIKE	LAKI	LAINKOHTA	ALKUPERÄINEN (VASTAAVA RIKOSNIMIKE)
Metsätuhojen torjunnasta annetun lain säännösten rikkominen	Laki metsätuhojen torjunnasta	25 § (228/2016)	L 1087/2013 (MmVM 15/2013 vp)
Vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisrikkomus	L lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisestä	13 § (148/2014)	L 148/2014 (HE 149/2013 vp)
Vaihtoehtorahastorikos	L vaihtoehtorahastojen hoitajista	22 luku 5 § (527/2016)	L 162/2014 (HE 94/2013 vp)
Luottolaitosrikos	L luottolaitostoiminnasta	21 luku 2 § (610/2014)	L 610/2014 (HE 39/2014 vp)
Räjähteiden lähtöainerikkomus	L räjähteiden lähtöaineiden markkinoille saattamisesta ja käytöstä	12.1 § (653/2014)	L 653/2014 (HE 21/2014 vp)
Rajavartiolaitoksen tunnuskuvan oikeudeton käyttö	Rajavartiolaki	73a.1 § (749/2014)	L 749/2014 (HE 220/2013 vp)
Rajavartiolaitoksen virkapuvun oikeudeton käyttö	Rajavartiolaki	73a.2 § (749/2014)	L 749/2014 (HE 220/2013 vp)
Rajavartiomiehen tunnuksen oikeudeton käyttö	Rajavartiolaki	73a.3 § (749/2014)	L 749/2014 (HE 220/2013 vp)
Hyljetuotteiden markkinoille saattamisrikkomus	L hyljetuotteiden kaupasta	4 § (904/2014)	L 904/2014 (HE 28/2014 vp)
Turvaamisvelvoitesäännösten rikkominen	L suoran lisäeläkejärjestelyn turvaamisesta työnantajan maksukyvyttömyyden varalta	6.1 § (209/2015)	L 209/2015 (HE 276/2014 vp)
Luonnonmukaista tuotantoa koskevien säännösten rikkominen	L luonnonmukaisen tuotannon valvonnasta	34.1 § (294/2015)	L 294/2015 (HE 47/2014 vp)

TÖRKEÄ TUOTTAMUS OSANA SUOMALAISTA SYYKSILUETTAVUUDEN JÄRJESTELMÄÄ...

..., JONKA TAUSTALLA	..., JONKA TAUSTALLA	..., JONKA TAUSTALLA	..., JONKA TAUSTALLA
Metsälaki 1085/2013 (HE 97/2013 vp)			
L lasten kanssa työskentelevien rikostausta selvittämisestä (241/2002) (HE 3/2002 vp)			
Sijoituspalvelulaki (579/1996) (HE 7/1996 vp)	L arvopaperinvälitysliikkeistä (499/1989) (HE 234/1988 vp)		
Poliisilaki (106/2002) (HaVM 31/2001 vp)			
Poliisilaki (106/2002) (HaVM 31/2001 vp)			
Poliisilaki (106/2002) (HaVM 31/2001 vp)			
Rikoslaki - luonnonsuojelurikos (578/1995) (HE 94/1993 vp)	Ilmansuojelulaki (67/1982) (HE 35/1981 vp), L maa-alueilla tapahtuvien öljyvahinkojen torjumisesta (378/1974) (HE 64/1973 vp), Vesilaki (264/1961) (HE 64/1959 vp), Kalastuslaki (286/1982) (HE 214/1980 vp), Luonnonsuojelulaki (153/1987) (HE 204/1986 vp), Veneliikennelaki (151/1969) (HE 108/1968 vp), Säteilylaki (592/1991) (HE 230/1989 vp), L yksityisistä teistä (358/1962) (HE 36/1961 vp), Kemiikaalilaki (744/1989) (HE 93/1988 vp)	Tieliikennelaki (143/1957) (HE LaTaVM 52/1956 vp), L aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä (668/1972) (HE 20/1972 vp), Ilmansuojelulaki (67/1982) (HE 35/1981 vp), L yleisistä teistä (243/1954) (HE 6/1953 vp)	L moottoriajoneuvoliikenteestä (156/1926) 9 § (17.12.1937) (HE 97/1937 vp)
L Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan täytäntöönpanosta (1100/1994) (HE 149/1994 vp)			

RIKOSNIMIKE	LAKI	LAINKOHTA	ALKUPERÄINEN (VASTAAVA RIKOSNIMIKE)
Säätiörikkomus	Säätiölaki	10 luku 2 § (487/2015)	L 487/2015 (HE 166/2014 vp)
Vartioimisliikerikkomus	L yksityisistä turvallisuuspalveluista	102.1 § (1085/2015)	L 1085/2015 (HE 22/2014 vp)
Järjestyksenvalvontarikkomus	L yksityisistä turvallisuuspalveluista	103.1 § (1085/2015)	L 1085/2015 (HE 22/2014 vp)
Turvasuojausrikkomus	L yksityisistä turvallisuuspalveluista	104.1 ja 104.2 § (1085/2015)	L 1085/2015 (HE 22/2014 vp)
Turvallisuuspalvelurikkomus	L yksityisistä turvallisuuspalveluista	105.1 § (1085/2015)	L 1085/2015 (HE 22/2014 vp)
Kaupunkiraideliikennelain-säädännön rikkominen	L kaupunkiraideliikenteestä	23.1 § (1412/2015)	L 1412/2015 (HE 43/2015 vp)
Tupakansavulta suojaavien toimenpiteiden laiminlyönti	Tupakkalaki	114 § (549/2016)	L 549/2016 (HE 15/2016 vp)
Joukkorahoitusrikos	Joukkorahoituslaki	14 § (734/2016)	L 734/2016 (HE 46/2016 vp)
Roskaamiskiellon vähäinen rikkominen	L rikesakkorikkomuksista	16 § (986/2016)	L 986/2016 (HE 94/2009 vp)

TÖRKEÄ TUOTTAMUS OSANA SUOMALAISTA SYYKSILUETTAVUUDEN JÄRJESTELMÄÄ...

..., JONKA TAUSTALLA	..., JONKA TAUSTALLA	..., JONKA TAUSTALLA	..., JONKA TAUSTALLA
Osakeyhtiölaki (145/1997) (HE 89/1996 vp), Osuuskuntalaki (1488/2001 (HE 176/2001 vp)	Kirjanpitolaki (904/1985) (HE 23/1985 vp)		
Tupakkalaki 700/2006 (HE 226/1005 vp)			
Sijoituspalvelulaki 579/1996 (HE 7/1996 vp), L vaihtoehtorahastojen hoitajista 162/2014 (HE 94/2013 vp), Sijoitusra- hastolaki L 224/2004 (HE 110/2003 vp), L rahan- pesun ja terrorismin ra- hoittamisen estämisestä ja selvittämisestä L 503/ 2008 (HE 25/2008 vp)	L arvopaperinvälitysliik- keistä (499/1989) (HE 234/1988 vp)		

GROSS NEGLIGENCE AS A PART OF THE FINNISH SYSTEM OF CULPABILITY – A STUDY OF LEGISLATIVE HISTORY

This essay analyses Finnish penal legislation in the 20th and 21st centuries from the perspective of doctrines concerning culpability, and more specifically, a certain positive fault requirement called gross negligence. The objective of this essay is to point out the notable role of the concept of gross negligence in the contemporary Finnish penal legislation and especially the striking expansion of its importance since the late 20th century. Furthermore, this essay endeavours to illustrate the various reasons for this development. Finally, this essay studies penal legislation from a historical perspective.

This essay is based on the analysis of numerous Finnish legislative materials, including primary legislation and the preceding preparatory works thereof. These materials are enriched with jurisprudential literature derived for the most part from Finland, but also from other Nordic countries.

During the second period of the 20th century, the concept of gross negligence has established its position as one of the main positive fault requirements in the Finnish penal legislation. This once marginal legislative peculiarity has evolved into a basic judicial concept recognized in more than 10 % of the crime definitions provided in the Finnish Criminal Code, and also defined by the legislator in addition to intention and regular negligence, the other basic concepts of fault in the Finnish criminal law.

Gross negligence as a form of fault seems to derive principally from the *special criminal legislation*, in other words statutory definitions of offences outside the Criminal Code. The legislative practice utilizing the concept of gross negligence, has taken its form as a result of ad hoc legislation instead of stemming from a concentrated and profound judicial or political assessment. The development may be characterized as relatively flexible and somewhat unconscious. However, the progression has also had significant effects on the Criminal Code and the ‘traditional’ criminal law.

The aforementioned progression illustrates the growing importance of culpability in the Finnish penal legislation. It reveals also certain shortages of resources in a relatively small legal culture. Above all, it highlights the differences between statutory definitions of offences based on the Criminal Code and special legislation – the former representing the stabile structures of criminal law, the latter much more receptive and disposed to external influence.